

T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK FAKÜLTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**FUTBOL UYUŞMAZLIKLARININ
TAHKİM YOLUYLA
ÇÖZÜMÜ**

Nurettin Emre BİLGİNOĞLU
20134002019

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Nuray EKŞİ

İstanbul
2014

T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Futbol Uyumakeliklerinin Tahkim Yoluyla Şözümü

Nurettin Emre Bilginöplü
20134002013

ONAY:

Prof. Dr. Muray EKŞİ
(Danışman)

Prof. Dr. Cemal Sarılı

Prof. Dr. Emine Taşcıoğlu

TEZ ONAY TARİHİ: 25.12.2014

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
ÖZET/ABSTRACT.....	7
KISALTMALAR.....	9
GİRİŞ.....	11
I. Genel Olarak Tahkim ve Tahkimin Türleri.....	11
A. İhtiyari Tahkim - Zorunlu Tahkim	13
B. Milli Tahkim - Milletlerarası Tahkim.....	15
C. Ad Hoc Tahkim - Kurumsal Tahkim.....	18
II. Futbol Federasyonu Tahkiminin Zorunlu Tahkim Türleri İçindeki Yeri.....	20
III. Futbol Tahkiminin Yasal Dayanakları.....	23
A. Tahkim Yargılaması Sürecine İlişkin Yasal Dayanaklar	23
1. TFF'nin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun.....	23
2. TFF'nin Statüsü	24
3. TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı.....	25
4. TFF Tahkim Kurulu Talimatı.....	27
5. Hukuk Muhakemeleri Kanunu	29
6. Milletlerarası Tahkim Kanunu.....	31
7. İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu	35
B. Yabancı Futbol Tahkim Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi Sürecine İlişkin Yasal Dayanaklar	36
1. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (m. 60-63).....	36
2. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin New York Konvansiyonu.....	37
3. İki Taraflı Adli Yardım Antlaşmaları	37

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU UYUŞMAZLIK
ÇÖZÜM YOLLARI

I. TFF’de Uyuşmazlık Çözüm Kurulları	38
A. İlk Derece Hukuk Kurulları	38
1. Kulüp Lisans Kurulu	39
2. Disiplin Kurulları.....	41
a. İl Disiplin Kurulları	42
b. Amatör Futbol Disiplin Kurulu	42
c. Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu.....	44
3. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu.....	45
4. Etik Kurulu	47
B. TFF Tahkim Kurulu	48
II. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun Görevleri	54
A. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Bakacağı Uyuşmazlıklar	54
1. Zorunlu Tahkime Tabi Uyuşmazlıklar.....	54
a. Sportif Cezalar	55
b. Yetiştirme Tazminatları.....	56
2. Zorunlu Tahkime Başvuru Şartları	59
3. Zorunlu Tahkim Süreci.....	59
4. Hakem Kararı	60
5. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Verdiği Kararlara Karşı Başvuru Yolları.....	60
a. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Verdiği Kararlara Karşı Tahkim Kurulu’na Başvurulması	60
b. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Verdiği Kararlara Karşı Tahkim Kurulu’na Başvurulması Üzerine Tahkim Kurulu Tarafından Verilen Kararlara Karşı Başvuru Yolları	61
aa. Kararın Açıklanması ve Maddi Hataların Düzeltilmesi.....	61
bb. Yargılanmanın Yenilenmesi	61
B. İhtiyari Tahkim Kurulu Olarak Bakacağı Uyuşmazlıklar	61
1. İhtiyari Tahkime Tabi Uyuşmazlıklar: Futbola İlişkin Sözleşmeler.....	61
2. İhtiyari Tahkime Başvuru Şartları	64
3. İhtiyari Tahkim Süreci.....	64
4. Hakem Kararı ve Karara Karşı Başvuru Yolları.....	65

İKİNCİ BÖLÜM
FUTBOL UYUŞMAZLIKLARININ TFF BÜNYESİ
DIŞINDA ÇÖZÜMÜ

I. Futbol Uyuşmazlıklarının Mahkemelerde Çözümü	67
A. Zorunlu Tahkime Tabi Uyuşmazlıklarda Mahkemeye Başvurulamaması	67
B. Futbola İlişkin Sözleşmelerden Doğan Davaların Mahkemelerde Çözümü.....	67
1. Futbola İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Niteliği.....	67
a. Futbolcularla Yapılan Sözleşmelerin Hukuki Niteliği	68
b. Futbolcular Dışında Kalan Kişilerle Yapılan Sözleşmelerin Hukuki Niteliği.....	69
2. Yabancı Futbolcularla Yapılan Sözleşmelerin Tabi Olduğu Rejim	69
3. Futbol Sözleşmeleri ve Genel İşlem Şartları	71
II. Futbol Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü	80
III. Futbol Uyuşmazlıklarının CAS'da Çözümü	82
A. Genel Olarak CAS	82
B. CAS'a Götürülebilecek Spor Uyuşmazlıkları.....	84
C. Futbol Uyuşmazlıkları Açısından CAS Tahkim Süreci	85
D. CAS Hakem Kararlarına Karşı Yargı Yolları	91
1. CAS Hakem Kararlarının Verildiği Yer.....	91
2. CAS Hakem Kararlarına Karşı İsviçre Federal Mahkemesinde İptal Davası Açılması	92
a. İptal Davasına İlişkin Şartlar	92
b. İptal Davası Açma Süresi	95
c. CAS Hakem Kararlarının İptal Sebepleri.....	95
E. CAS Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi	102
1. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Yasal Dayanaklar	102
2. CAS Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Şartlar	103
SONUÇ.....	107
KAYNAKÇA	109

ÖNSÖZ

“Futbol Uyuşmazlıklarında Tahkim” konusunda yazılan eserlerin sayısı oldukça azdır. Ayrıca mevcut eserlerde futbol uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözümünde melenin daha çok TFF boyutu ele alınmış; futbol uyuşmazlıklarının ihtiyari tahkim ya da mahkemelerde çözümü üzerinde yeterli ölçüde durulmamıştır. Çalışmamızda, doktrinde yeterli ölçüde incelenmemiş olmakla beraber uygulamada oldukça önem taşıyan “Futbol Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü” konusu bütün yönleriyle incelenmiş; sadece TFF bünyesinde gerçekleştirilen tahkim değil futbol uyuşmazlıklarının TFF dışında diğer ulusal ya da uluslararası tahkim merkezlerinde çözümünün yanı sıra *ad hoc* tahkim yoluyla çözümü üzerinde de durulmuştur.

Gerek yabancılık unsuru taşımayan futbol uyuşmazlıkları gerekse yabancılık unsuru taşıyan futbol uyuşmazlıklarında tarafların anlaşması halinde İsviçre Lozan’da bulunan Spor Tahkim Mehkemesi’ne (Court of Arbitration for Sport-CAS) tahkimine de başvurulabilir. Çalışmamızda, her türlü spor uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözümünü sağlamak üzere ihdas edilen CAS’ın yapısı, CAS’da uyuşmazlık çözüm yolları ve CAS tahkiminde yargılama süreci kısaca açıklandıktan sonra CAS tahkim kararlarına karşı başvuru yolları ve bu kararların tanınması ve tenfizi konuları açıklanmıştır.

Futbol uyuşmazlıklarının bir kısmının zorunlu tahkime tabi olması ve bu uyuşmazlıkların çözümü için mahkemelere başvurmanın mümkün olmaması, başta Anayasa’nın 59. maddesi olmak üzere 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu’nda, TFF’nin Statüsü’nde ve TFF tarafından hazırlanan talimatlarda yer alan bazı hükümleri tartışmalı hale getirmektedir. Çalışmamızda bu tartışmalar üzerinde de durulacak ve hangi futbol uyuşmazlıklarında mahkemelere başvurulabileceğinin altı çizilecektir. Amacımız, futbol uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözümü konusunu bir bütün olarak ele almak; bu konuda, okuyuculara genel bir çerçeve sunmak ve bu genel çerçeve içinde ortaya çıkan her bir soruna çözüm getirecek temel ilkeleri ortaya koymaktır.

Tezimizde, futbol uyuşmazlıklarının TFF bünyesi dışında hangi yollarla çözümlendiğine de açıklık getirmektedir. Bu bağlamda, çalışmamızda, ilk olarak futbola ilişkin hangi uyuşmazlıkların adli yargıda çözümleneceği tespit edilecek; Yargıtay kararları ışığında uygulamadaki durum açıklanacaktır. İkinci olarak, futbol uyuşmazlıklarında ihtiyari tahkim yolu üzerinde durulacaktır. Üçüncü olarak ise, CAS bünyesinde futbol uyuşmazlıklarının nasıl çözümlendiği ve CAS hakem kararlarının Türkiye’de sonuç doğurması için izlenmesi gereken usul belirtilecektir.

Türkiye'nin en üst düzeydeki futbol ligi, 520 milyon Euro'luk gelir üreten ve on sekiz takımlık bir kümeden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Elbette ki büyük meblağların zikredildiği bu mecrada herhangi bir uyuşmazlık çıkmaması olanaksızdır. Futbola ilişkin bazı uyuşmazlıklar mahkemelerde; bazıları ise tahkim yoluyla çözümlenmektedir. Ancak Anayasa'nın 59. maddesi uyarınca, bazı futbol uyuşmazlıklarının mutlaka zorunlu tahkim yoluyla çözümlenmesi gerekmektedir. Uzman kişiler tarafından hızlı yargılamanın yapılması başta olmak üzere tahkimin diğer müspet yönleri sebebiyle futbol uyuşmazlıklarının devlet mahkemelerinde görülmesinden ziyade tahkim yoluyla görülmesi tercih edilmektedir. Zaten gerek Avrupa'da gerekse Amerika'da artık tahkim yolu, spor uyuşmazlıkları için *condictio sine qua non* olarak kabul edilmektedir.

Romalılar tarafından uyuşmazlık çözüm yollarının "*fons et origo*"su olan "tahkim" müessesini, spor dalları içinde en çok ilgi duyulan futbol ile birleştirip incelemek hiç şüphesiz, özverili bir çalışmayı gerektirmektedir. Çünkü futbol uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözümü konusu, bu kapsamda ilk defa sadece çalışmamızda incelenmiştir. Konusu itibariyle keyifle hazırlanan futbol uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözümü konulu tezimiz, özverili bir çalışmayı da gerektirmiştir.

ÖZET

Tezimizde, futbol sözleşmelerinden, futbolun yönetiminden, futbola ilişkin faaliyetlerden ve futbolun disiplininden doğan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümü konusu incelenmiştir. Futbol uyuşmazlıklarında tahkim konusunda bugüne kadar yapılan çalışmalarda, konu, bir bütün olarak ele alınmamış; konunun belirli kısımları üzerinde durulmakla yetinilmiştir. Oysa sadece zorunlu tahkime tabi futbol uyuşmazlıkları değil ihtiyari tahkime tabi kılınan futbol uyuşmazlıklarının sayısının azımsanmayacak boyutlara varması sebebiyle futbol uyuşmazlıklarında tahkim konusunun her boyutunun aynı çalışma içinde bir bütün olarak ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Üstelik yabancı ülkelerdeki tahkim kurumları tarafından Türkiye'deki kulüpler bünyesinde oynayan futbolcular, antrenörler ve kulüplerle ilgili olarak verilen hakem kararları, kamuoyu gündeminde tartışma konusu yaratmakta; bu kararların futbolcular antrenörler, kulüpler ve TFF açısından bağlayıcılığının yanı sıra söz konusu kararların icrası da üzerinde durulması gereken önemli birer sorun teşkil etmektedir.

Futbol uyuşmazlıkları, ihtiyari tahkim, zorunlu tahkim, milli tahkim, milletlerarası tahkim, *ad hoc* tahkim ve kurumsal tahkim türlerinin hepsinin kapsamına girmektedir. Tezimizde, her bir tahkim türüne giren futbol uyuşmazlıkları tespit edilmiştir. Daha sonra, futbol uyuşmazlıklarının TFF bünyesinde oluşturulan kurullarda zorunlu tahkim yoluyla çözümü ve zorunlu tahkim yoluyla verilen hakem kararlarına karşı başvuru yolları incelenmiştir. Tezimizin son bölümünde, futbol uyuşmazlıklarının, TFF bünyesi dışında çözümü üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda futbola ilişkin sözleşmelerden doğan davaların mahkemelerde çözümü; futbol uyuşmazlıklarının TFF dışında ihtiyari tahkim yoluyla çözümü; futbol uyuşmazlıklarının CAS'da çözümü ve CAS kararlarının Türkiye'de tanınması ve tenfiz konuları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

ABSTRACT

This thesis examines the resolution of disputes arising from football contracts, football management, activities regarding football and football discipline by arbitration. Articles and other works written on football arbitration as of today have not discussed the issue of arbitration in disputes arising from football as a whole but have only focused on certain aspects of the subject. However, the wide use of compulsory arbitration and voluntary arbitration has revealed the need to examine every aspect of arbitration related to football disputes in one single work. Moreover, the awards given by the foreign arbitration institutes regarding the Turkish footballers, trainers and clubs created a matter of debate in public opinion. Therefore, these awards and their enforcement reveal the need for a comprehensive legal analysis.

Football disputes involve all types of arbitration, namely voluntary arbitration, compulsory arbitration, national arbitration, international arbitration, *ad hoc* arbitration and institutional arbitration. This thesis primarily categorizes the disputes and tries to identify which category of the football disputes falls under which type of arbitration. Next, this thesis examines football disputes resolved with compulsory arbitration within the scope of TFF's bodies and appeals of those decisions. In the last part of the thesis, dispute resolution mechanisms other than the mechanisms set forth under TFF relating to football disputes are addressed. In this regard, the resolution of the disputes in courts; the resolution of football disputes outside the realm of TFF through voluntary arbitration; and the resolution of football disputes within the scope of CAS and recognition and enforcement of CAS arbitral awards are examined in detail.

KISALTMALAR

AAD	: Appeals Arbitration Division
AFDK	: Amatör Futbol Disiplin Kurulu
AHD	: Ad Hoc Division
AIWF	: Association of International Winter Sports Federations
AIHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ANOC	: Association of National Olympic Committees
ASOIF	: Association of Summer Olympic International Federations
ATF	: Recueil des Arrêts du Tribunal Fédéral Suisse
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CAS	: Court of Arbitration for Sport
CD	: Ceza Dairesi
Cornell Int'l L.J.	: Cornell International Law Journal,
CPC	: Code de Procédure Civile
E.	: Esas
Ed.	: Editör
FEI	: International Equestrian Federation
FIFA	: Fédération Internationale de Football Association
FMHK	: Federal Mahkeme Hakkında Kanun (Loi sur le Tribunal Fédéral)
GSGM	: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
HD	: Hukuk Dairesi
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
IAAF	: International Association of Athletic Federations
ICAS	: International Council of Arbitration for Sport

Ind. J. Global Legal Stud.	: Indiana Journal of Global Legal Studies
IOC	: International Olympic Committee
IRB	: International Rugby Board
JIDS	: Journal of International Dispute Settlement
K.	: Karar
KLK	: Kulüp Lisans Kurulu
LDIP	: Loi Fédérale Sur Le Droit International Privé
m.	: Madde
Md. L. Rev.	: Maryland Law Review
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
OAD	: Ordinary Arbitration Division
PFSTT	: Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı
RETTID	: Retsvidenskabeligt Tidsskrift
RG	: Resmî Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SDRP	: Sports Disputes Resolution Panel
SHAUM	: Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
STT	: Spor Tahkim Tüzüğü
T.	: Tarih
TBBDErgisi	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TFF TKT	: Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatı
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TLT	: Transnational Legal Theory
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UÇD	: Uyuşmazlık Çözüm Dairesi
UEFA	: Union of European Football Associations
UTTDER	: Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi
vd.	: Ve devamı
WADA	: World Anti-Doping Agency

GİRİŞ

I. Genel Olarak Tahkim ve Tahkimin Türleri

Tahkim; tarafların, aralarında mevcut veya muhtemel bir uyuşmazlığın devletin resmî yargı organları yerine, kendileri tarafından belirlenen bir veya birden çok hakem nezdinde çözümlenmesidir¹. Her türlü hukuki uyuşmazlıkta tahkim yoluna başvurulamaz. Tahkime gidilebilmesi için uyuşmazlığın, tahkime elverişli olması gerekir. Tahkimin ortaya çıkışı, devlet mahkemelerinden bile eskiye dayanmakta; hatta tarihte, uyuşmazlıkların ilk çözüm yolunu tahkim teşkil etmektedir². Devlet mahkemelerinin henüz ihdas edilmediği dönemde hukuki uyuşmazlıkların seri ve adil biçimde çözümlenmesi amacıyla tahkim müessesesi tarihteki yerini almıştır. Günümüzde yargı, devlete ait bir işlev olduğu için tahkim, devlet mahkemeleri tarafından denetlenmektedir³. Zira tahkim kararları tıpkı

¹ KARSLI Abdurrahim, Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul, 2013 s. 905-907; HOLTZMANN Howard/NEUHAUS Joseph, A Guide to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary, Hague 1989, s. 258; NOMER Ergin/EKŞİ Nuray/ÖZTEKİN GELGEL, Günseli, Milletlerarası Tahkim Hukuku, İstanbul 2013, s. 1; NOMER Ergin, Devletler Hususi Hukuku, İstanbul 2013, s. 528; ALANGOYA Yavuz, Medeni Usul Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi, İstanbul 1973, s. 4; ZEKOS Georgios I., Constitution, Arbitration and Courts, New York 2013, s. 1; RUTHLEDGE Peter B., Arbitration and the Constitution, Cambridge 2013, s. 15; KARTON Joshua, The Culture of International Arbitration and the Evolution of Contract Law, Oxford 2013, s. 1; CARBONNEAU Thomas E., Arbitration in a Nutshell, Minnesota 2012, s. 15; PAULSSON Jan, The Idea of Arbitration, Oxford 2013, s. 1; ONYEMA Emilia, International Commercial Arbitration and the Arbitrator's Contract, New York 2010, s. 1-2; COOK Trevor/GARCIA Alejandro I., International Intellectual Property Arbitration, Maryland 2010, s. 109; BREKOULIS Stavros L., Third Parties in International Commercial Arbitration, Oxford 2010, s. 5; ZEKOS Georgios I., International Commercial and Marine Arbitration, New York 2008, s. 9; BORN Gary B., International Arbitration: Law and Practice, Maryland 2012, s. 1; BENNETT Steven C., Arbitration: Essential Concepts, New York 2002, s. 1; GREENBERG Simon/KEE Christopher/WEERAMANTRY Romesh J., International Commercial Arbitration: An Asia Pacific Perspective, Cambridge 2013, s.1; BUHRING-ULE Christian/KIRCHOFF Lars/SCHERER Gabriele, Arbitration and Mediation in International Business, Alphen aan Den Rijn 2006, s. 31; KURKELA Matti S./TURUNEN Santtu, Due Process in International Commercial Arbitration, Oxford 2010, s. 1; SERIKI Hakeem, Injunctive Relief and International Arbitration, New York 2015, s. 1.; ASHFORD Peter, Handbook on International Commercial Arbitration, New York 2014, s. 1; JEMIELNIAK Joanna, Legal Interpretation in International Commercial Arbitration, Surrey 2014, s. 15; STEINGRUBER Andrea M., Consent in International Arbitration, Oxford 2012, s. 2; PETROCHIOS Georgios, Procedural Law in International Arbitration, New York 2004, s. 3; BLAKE Susan/BROWNE Julie/SIME Stuart, Practical Approach to Alternative Dispute Resolution, New York 2014, s. 5.

² SATO Yasunobu, Commercial Dispute Processing and Japan, Hague, 2001 s. 187.

³ PEKCANITEZ Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2013, s. 1064.

mahkeme kararı gibi kesin hüküm oluşturur ve icrai niteliği haizdir. Dolayısıyla hakem kararları, mahkeme kararlarıyla aynı sonuçları doğurmaktadır⁴.

Birtakım etkenler, tarafların tahkim yolunu tercih etmelerine sebep olmaktadır. Bunların başında, tahkimin devlet mahkemelerindeki yargılamaya nazaran daha kısa sürede sonuçlanmasıdır⁵. Ayrıca tahkim yargılamasında usul kurallarının mahkemelerde yürütülen yargılama ile kıyaslandığında daha esnek olması; tarafların, hakemler, tahkim yeri, esasa ve usule uygulanacak hukuk ve tahkimin süresi üzerinde belirleyici güce sahip olmaları da tahkim müessesini taraflar için cazip hale getirmektedir⁶. Yargılamanın kısa sürede tamamlanması, tahkime konu her uyuşmazlık açısından önemlidir. Ancak konu spor uyuşmazlıkları olunca uyuşmazlığın kısa sürede karara bağlanması daha da önem taşımaktadır. Örneğin, sportif bir organizasyondan men edilen bir kulübün, bu kararın kaldırılması ve ilgili organizasyona katılabilmesi için çok kısa sürede verilmesi gereken bir karara ihtiyacı vardır. Aynı şekilde, müsabakadan men cezası alan bir sporcunun, o müsabakada yer alabilmesi için müsabakadan önce konu hakkında bir karar alınması gerekmektedir⁷.

Daha önce ifade edildiği üzere, tahkim yargılamasının süratli olmasının yanı sıra futbol uyuşmazlığının bu alanda uzman kişiler tarafından çözümlenecek olması da tahkimi cazip hale getirmektedir⁸. Hiç şüphesiz kendine has kuralları bulunan futbol uyuşmazlıklarının bu alanda bilgi ve tecrübesi olan hakemlerce karara bağlanması, adil ve hakkaniyete uygun kararların verilmesi sonucunu doğuracaktır⁹. Bu durum, taraflara, uyuşmazlığı çözen kişi veya kişilerin yeterliliği hakkında bir güven vermektedir. Üstelik kamuya yansıtılmadan ve gizli olarak ilerleyen tahkim süreci, tarafların aralarındaki ihtilafları iş çevrelerine duyurmadan gidermelerini sağlamaktadır.

Ayrıca, sportif uyuşmazlıklarda tahkime başvurulması, uyuşmazlığın, ulusal hukukumuz dışında uluslararası sportif hukuk düzenine ait kurullarla çözümlenmesini sağlamak ve bu da sportif uyuşmazlıkların yeknesak biçimde sonuca kavuşmasını sağlamak-

⁴ WALTON Anthony, Russell on Arbitration, London 1979, s. 388.

⁵ ŞANLI Cemal, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, İstanbul 2011, s. 226.

⁶ CARTER James H./FELLAS John, International Commercial Arbitration in New York, Oxford 2013, s. 2; BORN, Gary B., International Arbitration and Forum Selection Agreements: Drafting and Enforcing, Maryland 2013, s. 5; PARK William W., Arbitration of International Business Disputes: Studies in Law and Practice, Oxford 2012, s. 6; BRUNET Edward/SPEIDEL Richard E./STERNLIGHT Jean E., Arbitration Law in America: A Critical Assessment, Cambridge 2012, s. 3; MACNEIL Ian R., American Arbitration Law: Reformation, Nationalization, Internationalization, New York 1992, s. 5.

⁷ KOCASAKAL Hatice Özdemir, Sportif Uyuşmazlıkların Çözümü ve CAS, İstanbul 2013, s. 143.

⁸ AKINCI Ziya, Milletlerarası Tahkim, Ankara 2007, s. 33; ROGERS Catherine, Ethics in International Arbitration, Oxford 2014, s. 17.

⁹ SARIÖZEN M. Serhat, Medeni Usul Hukukunda Hakem Yargılaması, İstanbul 2005, s. 13.

tadır¹⁰. Sporcuların sadece ulusal müsabakalarda yarışmadığını varsaydığımızda, devamlı gelişen spor hukuku için tahkim yoluna başvurmak, farklı ülkelerde bulunan sporcuların aynı uyuşmazlıklarını aynı biçimde çözümlenmek anlamına geldiğinden; sporcular arasında eşitlik ve uyuşmazlıkların standart çözümü sağlanmış olacaktır.

Bir ihtilafın tahkim yoluyla çözümlenebilmesi için, “tahkime elverişli” olması gerekir. “Elverişlilik”; tarafların uyuşmazlık konusunda serbestçe anlaşma yapabilmeleri ve bu anlaşmanın geçerli olması için mahkeme kararına ihtiyaç bulunmamasıdır¹¹. Bazı uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. Genellikle bu uyuşmazlıklar; şahsın hukuku, aile hukuku, miras hukuku ve çekişmesiz yargı işlerinde görülmektedir. Bunun sebebi, devletin şahsı ve aileyi ilgilendiren konulardaki yargı yetkisini özel kişilere bırakmak istememesidir. Ancak, spor uyuşmazlıkları tahkime elverişli olduğundan futbol uyuşmazlıkları da dâhil her türlü spor uyuşmazlıklarında tahkim yoluna başvurmak mümkündür.

İhtiyari tahkim yoluna başvurulması için taraflar aralarında yazılı tahkim sözleşmesi yapması gerekir¹². Tahkim sözleşmesi, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun¹³ (HMK) 412. maddesinde açıkça tanımlanmıştır. Bu maddeye göre; sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması için yapılan anlaşmaya tahkim sözleşmesi denir. Dolayısıyla Türk hukukunda, ihtiyari tahkim yoluna başvurabilmek için taraflar arasında geçerli bir tahkim sözleşmesi bulunması gerekmektedir.

Tahkim, niteliklerine göre farklılıklar sergilemektedir. Bu nedenle öncelikle tahkim, muhtelif türlere ayrılarak incelenmelidir. Tahkimin türleri; ihtiyari veya zorunlu olmasına bakılarak incelendiğinde “ihtiyari tahkim-zorunlu tahkim”; tabi olacağı hukuki rejimin belirlenmesi açısından önem taşıdığı için “milli tahkim-milletlerarası tahkim”; bir tahkim kurumuna bağlı olup olmaması bakımından “kurumsal-*ad hoc* tahkim” olarak gruplara ayrılmaktadır.

A. İhtiyari Tahkim - Zorunlu Tahkim

Kanun, taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlığın tahkimle çözülmesini zaruri kılmamış ise, tarafların tahkim yoluna müracaat etmeleri ihtiyaridir. Yani taraflar, tahkimin

¹⁰ RIGOZZI Antonio, L’arbitrage international en matiere de sport, Basel 2005, s. 345.

¹¹ KARSLI, 907.

¹² MUŞUL Timuçin, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2012, s. 651; YEĞENGİL Rasih, Tahkim, İstanbul 1974, s. 287; KALPSÜZ Turgut, “Tahkim Anlaşması”, Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan, C. 2, İstanbul 2003, s. 1030; CORDERO-MOSS Giuditta, International Commercial Arbitration: Different Forms and Their Features, Cambridge 2013, s. 10.

¹³ RG 4.2.2011/27836.

ihtiyari olduğu durumlarda uyuşmazlığı çözümlmek için devlet yargısı veya diğer alternatif uyuşmazlık çözüml yollarına başvurabilirler.

Tahkim, kanun tarafından ihtiyari veya zorunlu tahkim olarak düzenlenmiş olabilir. Örneğin, daha sonra üzerinde durulacağı üzere, TFF Uyuşmazlık Çözüml Kurulu, hem ihtiyari tahkim merci olarak hem de mecburi tahkim merci olarak da görev yapmaktadır.

Ancak bazı durumlarda, kanun koyucu belirli uyuşmazlıkların tahkim yoluyla giderilmesini zorunlu kılmıştır. Bunun sebebi, kanun koyucunun belirli konuların uzmanlık gerektirdiğini ve uyuşmazlığın çözümlünde süratin önemli olduğunu öngörmesidir. Özellikle spor uyuşmazlıklarında görölen bu duruma, “zorunlu tahkim” olarak adlandırılmaktadır. Anayasa’nın 59. maddesi uyarınca; spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Dolayısıyla federasyonların, spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı tahkimden başka bir yol öngörölmemiştir. Tahkim kavramı, tarafların iradesine dayanıp dayanmaması bakımından ihtiyari tahkim ve zorunlu tahkim olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Zorunlu tahkim yoluna hangi hallerde başvurulacağı özel kanun hükümleri doğrultusunda belirlenmektedir.

Zorunlu tahkimi, ihtiyari tahkimden ayıran husus, “irade” unsurudur. Yani tarafların aralarındaki uyuşmazlığı tahkimle çözeceklerine dair iradelerini beyan etmeleri gerekir. Zorunlu tahkimde irade unsurundan bahsedilemez¹⁴. Zira tarafların iradeleri aranmaksızın, tahkim yoluna gidileceği kanun tarafından öngörölmüştür.

TFF bünyesinde profesyonel bir futbolcu, lisansını aldığında TFF’nin koyduğu kurallara uymak durumundadır. 1923 yılından beri FIFA’nın ve 1962 yılından beri de UEFA’nın bir üyesi olan TFF, futbolu yöneten bu kurumların kurallarıyla bağlıdır. UEFA, CAS’ın yetkisini tanımış ve üyelerine de bu yetkiyi tanıma yükümlölüğünü getirmiştir. Keza TFF Statüsü’nün 2. maddesinin (n) bendi, UEFA Statüsü’nün belirttiği şekilde CAS’ın yetkisinin tanınacağını belirtmiştir. Bu durumda, TFF bünyesindeki profesyonel futbolcunun da, kendisini TFF’ye bağlayan imzayı atarak zorunlu tahkimi kabul ettiğini söylemek mümkündür. Ancak bu tahkimin iradi olduğunu söylemek zordur, çünkü profesyonel bir sporcunun tahkim anlaşmasını kabul etmekten başka seçeneği bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu noktada, zorunlu olarak imzalanan ve tahkim şartı içeren sözleşme açısından futbolcunun gerçekte tahkim iradesinin bulunup bulunmadığını açıklığa kavuşturmak gerekir¹⁵. Bu konu üzerinde daha sonra durulacaktır.

¹⁴ ÖZTÖRK K. Burak, İdarenin Denetlenmesinde Zorunlu Tahkim Yolu, AÜHF Zabunoğlu Armağanı, Ankara 2011, s. 621.

¹⁵ MARTENS Dirk Reiner, Ankara Barosu II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, Ankara 2010, s. 32.

B. Milli Tahkim - Milletlerarası Tahkim

Tahkim türlerinden milli tahkim; uyuşmazlığın tarafları ve konusu bakımından yabancı bir hukuk sistemiyle bağlantısı bulunmayan tahkim türüdür¹⁶. Milli tahkim, 6100 sayılı HMK ile düzenlenmiştir. Kanun'un tahkimle ilgili 407. maddesine göre, 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun (MTK)¹⁷ tanımladığı anlamda yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında HMK'nın ilgili hükümleri uygulanır. Bunun anlamı, milli tahkime ait hususların, HMK ile ve yabancılık unsuru içeren durumların Milletlerarası Tahkim Kanunu ile düzenlenmiş olduğudur.

Yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar milli tahkim kapsamında olmakla beraber, hangi hallerde tahkimin yabancılık unsuru içereceği 4686 sayılı MTK'da belirtilmiştir¹⁸. 4686 sayılı MTK'da sayılan hallerden herhangi birinin varlığı durumunda, uyuşmazlık yabancılık unsuru taşır ve bu durumda tahkim milletlerarası nitelik kazanır. 4686 sayılı MTK, yabancılık unsuru veren ölçütleri tartışmaya olanak vermeyecek biçimde düzenlenmiştir¹⁹.

4686 sayılı MTK'nın 2. maddesinde sayılan yabancılık unsurlarından ilki, tahkim anlaşmasının taraflarının yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin ayrı devletlerde bulunmasıdır. İkinci olarak, tarafların yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin tahkim yerinden, ifa yerinden veya uyuşmazlık konusunun en çok bağlantılı olduğu yerden başka bir devlette bulunmasıdır. Üçüncü yabancılık unsurunu oluşturan hal, tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşmeye taraf olan şirket ortaklarından en az birinin yabancı sermayeyi teşvik mevzuatına göre yabancı sermaye getirmiş olması veya bu sözleşmenin uygulanabilmesi için yurt dışından sermaye sağlanması amacıyla kredi ve/veya güvence sözleşmeleri yapılmasının gerekli olmasıdır. Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşme veya hukuki ilişkinin, bir ülkeden diğerine sermaye veya mal geçişini gerçekleştirmesi de yabancılık unsurunu oluşturan hallerden sonuncusudur²⁰.

¹⁶ TANRIBİLİR Feriha Bilge/ŞİT Banu, 'Milletlerarası Tahkim Müessesesi ve Yeni Milletlerarası Tahkim Kanunu', MHB Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan, Yıl: 22, Sayı: 2, İstanbul 2002, s. 821.

¹⁷ RG 5.7.2001/24453.

¹⁸ RG 5.7.2001/24453.

¹⁹ 4686 sayılı Kanunun hakkında ayrıntılı bilgi ve bu Kanuna ilişkin Yargıtay kararları için bkz. KALPSÜZ, Turgut, Türkiye'de Milletlerarası Tahkim, 2. bası, Ankara 2010; EKŞİ, Nuray Milletlerarası Tahkim Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme, (2003)1-2 MHB Prof. Dr. Gülören Tekinalp'e Armağan, s. 295-338; EKŞİ, Nuray, 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununa İlişkin Yargıtay Kararları, İstanbul 2009.

²⁰ SEVİĞ Vedat Raşit, "Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun Özellikleri", MHB Yıl: 22 Sayı: 2 Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan, İstanbul 2002, s. 747.

Muhtelif ülkelerin hukuklarında da tahkimin hangi hallerde milletlerarası nitelik kazanacağına ilişkin yasal düzenlemeler bulunmaktadır. İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Hakkında Federal Kanunu'nun (Loi Fédérale Sur Le Droit International Privé-LDIP) 12. Bölümü, milletlerarası tahkimi düzenlemektedir. Söz konusu Kanun'un 176. maddesine göre, tahkim yerinin İsviçre olduğu ve tahkim anlaşması imzalandığında taraflardan en az birinin yerleşim yerinin veya mutlak meskeninin İsviçre dışında olduğu hallerde bahsi geçen milletlerarası tahkim hükümleri uygulanacaktır²¹.

Fransız Medeni Usul Kanunu'nun (Code de Procédure Civile-CPC) 4. kitabı, “milli tahkim” ve “milletlerarası tahkim” olmak üzere iki başlık altında düzenlenmiştir²². Milletlerarası tahkim, 1504. madde uyarınca milletlerarası ticaretin menfaatlerini kapsayan tahkim olarak nitelendirilmiştir.

Milletlerarası tahkim kavramının evrensel olarak kabul edilen bir tanımı olmamakla beraber, bu kavramı taşıdığı unsurları sebebiyle belirli bir ülkenin sınırları içerisine sokulamayan tahkim olarak tanımlamak mümkündür. Tahkimde yabancılik unsurunun tayin edildiği durumlarda milletlerarası tahkim söz konusu olur. 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunu (MÖHUK)²³ gereğince hakem kararlarının hangi durumlarda yabancılik unsuru taşıyacağı konusunda ise kesinlik bulunmamaktadır²⁴. Çünkü MÖHUK'da yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizinden söz edilmiş ancak hangi hallerde hakem kararlarının yabancılik niteliği kazanacağı belirtilmemiştir. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında, MÖHUK uyarınca hakem kararlarının yabancılik vasfının tayininde “ülkesellik” esasının yani hakem kararının verildiği yerin dikkate alınması gerektiğini ifade edenler olduğu gibi hakem kararının otoritesi altında verildiği kanunun esas alınması gerektiğini ifade edenler de bulunmaktadır²⁵. Yabancılik unsurunun ülkesellik esası ile değerlendirildiği durumlarda, yabancı ülkede yürütülen tahkim yabancıdır. Usul esasına göre değerlendirildiği durumlarda ise, tahkimin nerede yapıldığına bakılmaksızın yabancı bir ülkenin usul hukukuna dayanarak yürütülen tahkim yabancı addedilir.

²¹ LDIP'nin metni için bkz. <http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19870312/index.html> (Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2014).

²² CPC'nin metni için bkz. <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idArticle=LEGIARTI000023450909&idSectionTA=LEGISCTA000023450936&cidTexte=LEGITEXT000006070716&dateTexte=20140709> (Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2014).

²³ RG 12.12.2007/26728.

²⁴ NOMER/EKŞİ/ÖZTEKİN GELGEL, 4.

²⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. NOMER/EKŞİ/ÖZTEKİN GELGEL, 61 vd..

Bununla beraber, “milletlerarası tahkim” kavramı salt yabancılık unsuru taşıyan tahkim olarak ele alınmamalıdır. Milli tahkim olarak ifade edilemeyen tahkim, niteliği itibariyle milletlerarası niteliktedir. Tarafları tahkime sürükleyen uyuşmazlığın kaynağı olan maddi ilişkiye bakıldığı zaman, bu maddi ilişki gözetilmeden tahkimin milli ya da milletlerarası nitelik taşıdığını saptamanın eksik olacağı görülmektedir. Ancak bazen taraflar, maddi hukuki ilişki açısından milli nitelikteki bir tahkimi, tahkim yerini yabancı bir ülkede belirleyerek milletlerarası nitelikli hale getirebilirler²⁶.

Milletlerarası tahkim-milli tahkim ayırımında belirtilmesi gereken son bir husus, milli tahkimin, milli hukuk ile düzenlenmesi; fakat milletlerarası tahkimin, milli hukukla, karşılaştırmalı hukukla, uluslararası hukukla ve hatta uluslararası ticaretin örf ve adet kurallarıyla düzenlenmesidir²⁷. Bu ayırımı dikkate edilecek önemli nokta, milli tahkimin kaynağının ulusal olması; buna karşın milletlerarası tahkimin kaynağının kapsamına ulusal düzenlemelerin yanı sıra tahkime ilişkin antlaşmaların, tahkim merkezleri tarafından hazırlanan kuralların, uluslararası ticaretin örf ve adet kurallarının dâhil olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, milli tahkimin kaynakları, milletlerarası tahkimin kaynaklarından daha dardır. Dolayısıyla, uluslararası tahkim kurumlarınca ele alınan bir meselenin uluslararası tahkime dâhil olacağını söylemek mümkündür²⁸.

Bir görüşe göre de, uluslararası ticari tahkim, milli tahkimden farklı olarak *lex mercatoria* ile düzenlenir²⁹. *Lex mercatoria*, uluslararası ticaret çerçevesinde ve belirli bir milli hukuk sistemine gönderme yapılmadan ileri sürülen genel prensipler ve teamüller olarak açıklanabilir³⁰. Diğer bir ifadeyle, dar anlamda *lex mercatoria*, uluslararası ticaretin genel ilke ve örf ve adetlerinden doğan normlardır³¹. *Lex mercatoria*, sınır aşan ticari

²⁶ ŞANLI Cemal, Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk, Ankara 1986, s. 29.

²⁷ AL-BAHARNA Husain M., International Arbitration in a Changing World, Deventer 1994, s. 26.

²⁸ EKŞİ Nuray, Legal Framework of Commercial Arbitration in Turkey: International Commercial Arbitration-A Comparative Survey, ICOC Publication No: 2007/45, Editors Nuray EKŞİ/Pedro J. MARTINEZ-FARGA/William SHEEHY, İstanbul 2007, s. 9.

²⁹ LANDO Ole, The Lex Mercatoria in International Commercial Arbitration, Londra 1985, s. 747; LEBOULANGER Philippe, Les Contrats entre états et entreprises étrangères, Paris 1983, s. 221; LOPEZ RODRIGUEZ Ana Mercedes, Lex Mercatoria, RETTID, Yıl: 2002, S. 2, s. 47; MICHAELS, Ralf, The True Lex Mercatoria: Law Beyond the State, Ind. J. Global Legal Stud., Yıl: 2007, C. 14, S. 2, s. 456; GIMENEZ-CORTE Cristian, Lex Mercatoria, International Arbitration and Independent Guarantees: Transnational Law and How Nation States Lost the Monopoly of Legitimate Enforcement, TLT, C. 3, S. 4, Oxford 2012, s. 346; KOLEV Boris, “Lex Sportiva and Lex Mercatoria”, SIEKMANN Robert C.R./SOEK Janwillem, Lex Sportiva: What is Sports Law?, Lahey 2012, s. 223.

³⁰ ERDEM Ercüment, “Lex Mercatoria ve Uluslararası Ticarete Örf ve Adetin Önemi”, Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria, İstanbul 2014, s. 38.

³¹ GOLDMAN, Berthold, The Applicable Law: General Principles of Law-the Lex Mercatoria, Contemporary Problems in International Arbitration, Londra 1987, s. 113; MOSES, Margaret, The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, Cambridge 2008, s. 61.

ilişkilerden doğan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümünde de kullanılan önemli bir araç haline gelmiştir³². 4686 sayılı MTK'nın hazırlanması aşamasında da, esasa uygulanacak hukuk olarak *lex mercatoria*'dan açıkça bahsedilmiştir³³.

C. Ad Hoc Tahkim - Kurumsal Tahkim

Taraflar arasındaki uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözüleceği kararlaştırılmış ise ve bu süreç bir tahkim kurumu tarafından yönetilmiyorsa bu tahkim *ad hoc* tahkim türüdür³⁴. *Ad hoc*, Latince, “amaca özel” anlamına gelmektedir. Uyuşmazlığa ilişkin somut olay için geçici olarak, bir tahkim kurumuna bağlı olmayacak şekilde taraflarca oluşturulan hakem veya hakem kurulu “*ad hoc*” tahkime işaret eder.

Ad hoc tahkimde, hakemlerin, tahkim dilinin, tahkim yerinin, esasa ve usule uygulanacak olan hukukun taraflarca seçilmesi esası, kurumsal tahkimde de vardır. Ancak *ad hoc* tahkimde hakemlere ve taraflara sekreteryaya hizmeti sunan bir kurum mevcut değildir. Elbette ki *ad hoc* tahkimde de taraflar veya hakemler tahkim yargılamasına ilişkin sekreteryaya hizmetlerini yürütmek üzere bir kişiyi görevlendirebilirler. Ancak, bir sekreterin görevlendirilmesi de *ad hoc* tahkimi, kurumsal hale getirmez. Kurumsal tahkimde, tahkim yargılaması bir merkezin bünyesinde cereyan etmektedir.

Ad hoc tahkim sürecinde taraflar, tahkim kurumuna ödenen giderlerden muaf olacak ve bu bakımdan avantajlı konumda olacaklardır. Üstelik, kurum bünyesinde yapılan tahkime nazaran daha az kişi tahkim sürecinin işleyişi hakkında bilgiye sahip olacaktır.

Ancak, *ad hoc* tahkimin taraflara sağladığı geniş serbesti, tarafların anlaşmaları için daha fazla zamanın geçmesine sebebiyet verir. Çünkü kurumsal tahkimi seçen taraflar, bu kurumun tahkim kurallarını da seçmekte; *ad hoc* tahkimde ise usul kurallarının yanı sıra hakemler hakemlerin seçimi başta olmak üzere diğer hususlar üzerinde mutabakatın sağlanması kolay olmayabilir³⁵.

³² MARTINEZ-FRAGA Pedro (Çeviren Faik Çalışan), Tahkim Müessesesi ve Birleşik Devletler Müessesesi Tahkimi: Hükümdarlık, Mahkeme veya Yasakoyucu Olmaksızın De Facto Bir Yargı Sisteminin Gelişimi, Milletlerarası Ticari Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümüne İlişkin İstanbul Konferansı, İstanbul 2007, s. 98.

³³ BİRSEL Mahmut/BUDAK Ali Cem, Milletlerarası Tahkim Konusunda Türk Hukuku Açısından Sorunlar ve Öneriler-Türk Tahkim Hukuku ve UNCITRAL Kanun Örneği, Milletlerarası Tahkim Konusunda Yasal Bir Düzenleme Gerekir Mi? Sempozyum-Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1997, s. 184.

³⁴ TUYGUN Salih, ICSID Tahkimine İlişkin Hakem Kararlarının İcra Edilmesi, İzmir 2007, s. 15.

³⁵ SCHIMITOFF Clive M., International Commercial Arbitration, New York 1974, s. 51; ZHANG Tietie, Enforceability of Ad Hoc Arbitration Agreements in China: China's Incomplete Ad Hoc Arbitration System, Cornell Int'l L.J., C. 46, New York 2013, s. 364.

Kurumsal tahkim, bir tahkim merkezi tarafından yürütülen tahkim türüdür³⁶. Tahkim kurumları, yargılamayı kendi kurallarına göre yapmaktadırlar. Hakemlerin tayininden tahkimin işleyişine, hakem kararının kaleme alınmasına ve taraflara tebliğine kadar birçok hususu belirleyen tahkim kurumları, tahkim sürecini denetlemektedirler.

Günümüzde tahkim merkezleri önemli bir sayıya ulaşmıştır. Dünya çapında bilinen kurumlara örnek olarak; International Chamber of Commerce (ICC), Amerikan Tahkim Kurumu (AAA), Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (LCIA), Hong Kong Uluslararası Tahkim Merkezi ve Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID) gösterilebilir³⁷. Ülkemizde bünyesinde tahkim merkezi bulunan kurumlara TOBB ve İTO örnek olarak gösterilebilir³⁸.

Taraflarca kurumsal tahkimin tercih edilme sebepleri arasında, tahkim kurumunun hakemlerin tayininde ve uygulanacak kurallar konusunda daha çabuk ve sistematik hareket etmesi başta gelmektedir. Örneğin, TOBB'un Tahkim Tüzüğü'nün 16. maddesi hakemlerin seçimini düzenlemektedir. Bu maddeye göre; dava dilekçesinin davalı tarafından alındığı tarihten itibaren 30 gün veya kendisine tanınan ek süre içerisinde taraflar hakemi belirleyemezlerse bu durumu bir tutanağa geçirerek Tahkim Divanı'na bildirirler. Bu bildirimden itibaren en geç 7 gün içinde hakem, Divan tarafından atanır. Yani, Tüzük uyarınca hakemi taraflar belirleyemezse, Tahkim Divanı belirleyecektir. Benzer bir hüküm ICC'nin Tahkim Kuralları'nda bulunmaktadır. ICC Kuralları'na göre de, taraflar 30 gün ve ek süre içinde hakemi seçemez ise, bu yetki ICC tarafından kullanılır. İşte bu şekilde, tarafların *ad hoc* tahkiminde daha çok vakit kaybedebileceği hususlar, kurumsal tahkim tarafından seri biçimde sonuçlandırılır.

Ayrıca, kurumsal tahkim kararlarının icrası, *ad hoc* tahkime göre daha kolay gerçekleştirilmektedir. Tahkim kurumlarının tüzüğünde kararların icrası da belirtilmektedir. Örneğin, TOBB'un Tahkim Tüzüğü uyarınca taraflar TOBB tahkim yargılamasına başvurmakla, verilecek hakem kararını derhal icra etmeyi taahhüt ve kabul etmiş olurlar. Benzer bir hüküm de ICC Tahkim Kuralları'nda yer almaktadır, buna göre de kararlar bağlayıcıdır ve derhal yerine getirilir. Uygulamada mahkemelerin bu kapsamda itibarlı bir tahkim kurumundan alınan kararın tenfizini, *ad hoc* tahkime kıyasla daha hızlı gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür.

³⁶ NOMER/EKŞİ/ÖZTEKİN GELGEL, 3.

³⁷ DAVID Rene, "L'avenir de l'arbitrage", International Arbitration Liber Amicorum For Martin Domke, Lahey 1967 s. 62; CHERIAN, Joy, Investment Contracts and Arbitration, Leiden 1975, s. 45.

³⁸ Muhtelif ülkelerdeki ve Türkiye'deki tahkim merkezlerinin listesi için bkz. NOMER Ergin/EKŞİ Nuray/ÖZTEKİN GELGEL Günseli, Milletlerarası Tahkime İlişkin Mevzuat ve Antlaşmalar, C. II, 2. bası, İstanbul 2014, s. 916.

II. Futbol Federasyonu Tahkiminin Zorunlu Tahkim Türleri İçindeki Yeri

Anayasa'nın 59. maddesi gereğince; spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Bu bağlamda Futbol Federasyonu açısından da, futbol faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilmektedir. Bu doğrultuda zorunlu tahkim türleri arasında yer alan futbol federasyonu tahkiminin, diğer tahkim türleri ile kıyaslandığında birtakım farklılıkları ortaya çıkmaktadır.

Öncelikle futbol federasyonu tahkimi, Anayasa'da düzenlenen zorunlu tahkim olarak ön plana çıkmaktadır. Nitekim zorunlu tahkim doğrudan doğruya kanundan doğan bir tahkim türü olmakla beraber, kanundan doğan zorunlu tahkimlerden sadece spor federasyonu tahkimi ve iş hukuku kapsamında bulunan Yüksek Hakem Kurulu zorunlu tahkimi Anayasa'da kaleme alınmıştır.

Anayasa'nın 54. maddesi gereğince, grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda erteleme sonunda, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulu nezdinde çözülür. Bu madde, 6356 sayılı ve 18 Ekim 2012 tarihli Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu³⁹ ile ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bahsedilen Kanun'un 51. maddesi kapsamında, Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir⁴⁰.

Zorunlu tahkim türleri arasında, Futbol Federasyonu ve Yüksek Hakem Kurulu tahkiminden başka tahkimler de bulunmaktadır. Örneğin, kamu kuruluşları arasındaki uyuşmazlıklar, 29 Haziran 1938 tarihli ve 3533 sayılı kanun⁴¹ gereğince zorunlu tahkim yolu ile çözümlenir. İlgili Kanun'un 2. maddesine göre genel bütçeye dâhil daireler arasında çıkacak uyuşmazlıklar Bakanlar Kurulu tarafından seçilecek bakan olan bir hakem vasıtasıyla çözüme kavuşturulur. 3533 sayılı Kanun'un 4. maddesinde ise asliye hukuk hakimlerine hakemlik görevi verilmiştir.

Yargıtay 13 Hukuk Dairesi'nin 5.4.2012 tarihli kararında da ifade edildiği üzere 3533 sayılı Kanun vasıtasıyla zorunlu tahkim yoluna gidilebilmesi için davanın her iki

³⁹ RG 7.11.2012/28460.

⁴⁰ *Madde 51 -(1) Grev oylaması sonucunda grev yapılmaması yönündeki kararın kesinleşmesinden itibaren altı iş günü içinde işçi sendikası; grev ve lokavtın yasak olduğu uyuşmazlıklarda 50 nci maddenin beşinci fıkrasında belirtilen tutanağın tebliğinden ya da erteleme süresinin uyuşmazlıkla sonuçlanması hâlinde sürenin bitiminden itibaren taraflardan biri altı iş günü içinde Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilir. Aksi takdirde işçi sendikasının yetkisi düşer.*
(2) *Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir.*

⁴¹ Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yoluyla Halli Hakkında Kanun, RG 16.7.1938/3961.

tarafının Kanun'un 1. maddesinde sayılan kamu kurumlarından olması ve de uyuşmazlığın adli yargının görev alanı içinde olması gerekmektedir⁴².

3533 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre: *“Katma bütçe ile idare edilen daireler, belediyeler, özel bütçe ile idare olunan veya sermayesinin tamamı Devlet, belediye veya özel idarelere ait olan daire ve müesseselerin veya bu daire ve müesseselerden biriyle ikinci maddede yazılı dairelerden biri arasında çıkan uyuşmazlıklar, bulunduğu yerin ve “taşınmaza ilişkin uyuşmazlıklarda, taşınmazın aynına yönelik olanlar hariç olmak üzere o taşınmazın bulunduğu yerin” ve taraflar değişik yerlerde bulunuyorlarsa davalı durumunda olan daire veya müessesenin ve davalılar birden çok olduğu takdirde bunlardan birinin bulunduğu yerin yüksek dereceli hukuk mahkemesi başkanı veya hâkimi tarafından hakem sıfatıyla çözümlenir”*. Dolayısıyla, TFF tahkiminden farklı olarak, devlet mahkemelerinin hâkimleri, aslında ihtisas sahibi olmadıkları bir alanda hakemlik görevini üstlenecektir. Bu sebeple, 3533 sayılı Kanun'daki tahkim usulünde hakemlik görevini ifa eden hâkimlerin, TFF tahkiminde hakem görevini üstlenen kişiler gibi alanında uzmanlaşmış olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Zorunlu tahkimin düzenlendiği diğer bir kanun olan 6362 sayılı ve 6 Aralık 2012 tarihli Sermaye Piyasası Kanunu⁴³ uyarınca, yatırım kuruluşlarının kendi aralarında veya müşterileriyle olan; emirlerin iletilmesi ve eşleştirilmesi ve gerçekleştirilen işlemlere ilişkin yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmesi niteliğindeki borsa işlemlerinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesine ilişkin usul ve esaslar borsa yönetim kurullarınca belirlenir. Ancak, borsa işlemlerinde bazı uyuşmazlıklar İstanbul Borsası ve Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası A.Ş. nezdinde çözümlenmekle beraber, yargı yolu tamamen kapalı değildir. Borsa İstanbul Anonim Şirketi Uyuşmazlık Komitesi Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi'nin 5. maddesi, Borsa üyeleri arasında, Borsa işlemlerinden doğan uyuşmazlıkların Borsa'da çözümünü zorunlu kılmıştır. Ancak, üyeler ile üyelerin müşterileri arasında borsa işlemlerinden doğan uyuşmazlıklarda yargı yolu açık tutulmuştur. TFF tahkiminde ise bu noktada farklılık bulunmaktadır. Nitekim

⁴² Yargıtay 13 Hukuk Dairesi, 5.4.2012 tarihli kararında üniversite ile belediye arasındaki uyuşmazlığın 3533 sayılı Kanunun kapsamına girdiği sonucuna varmıştır. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'ne göre: *“... Davacı üniversite ile davalı belediye, 3533 sayılı yasa kapsamında kalan kamu kuruluşlarındandır. 3533 sayılı Yasanın 4. maddesi gereğince hakem sıfatıyla bakılacak davalarda o yerin yüksek dereceli hukuk mahkemesi başkanı veya hâkimi davaya bakmakla görevlidir. Mahkemece, davada adli yargının görevli olmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir. Oysa taraflar arasındaki protokolden kaynaklanan dava konusu uyuşmazlık, özel hukuka ilişkin olup; dava da adli yargının görevi içindedir. Bu nedenle davaya 3533 sayılı kanunun 4.maddesi hükmü uyarınca o yerin en yüksek dereceli hukuk mahkemesi başkanı veya hâkimi tarafından mecburi hakem sıfatıyla ve 3533 sayılı kanun hükümlerine göre tahkim usulüne göre bakılması gerektiği için görevsizlik kararı verilmesi gerekirken; davada idari yargının görevli olduğundan bahisle görevsizlik kararı verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir”* [Yargıtay 13. H.D, E. 2012/4185, K. 2012/9300, T. 5.4.2012, EKŞİ Nuray, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim, İstanbul 2013, s. 19].

⁴³ RG 30.12.2012/28513.

TFF tahkiminde, gerek futbolcular ve gerek kulüpler açısından futbolun yönetimine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıklarda zorunlu tahkim mevcuttur.

Öte yandan, 11 Haziran 1936 tarihli ve 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanunu'nun⁴⁴ 14. maddesi tarafından belirtildiği üzere, çeltik sulamasında kullanılacak kurumlandırılmış sular; devletin, hususi idarelerin veya Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ise, bu kurumlar ile çeltik çiftçilerinin su parasında anlaşamaması üzerine uyuşmazlık, çeltik komisyonları tarafından çözümlenir. Dolayısıyla bu alanda da zorunlu tahkim bulunmaktadır. TFF tahkiminden ayrı olarak, tahkim konusunun sınırları sadece su parası olmak üzere son derece dar tutulmuştur. Futbol uyuşmazlıklarında da sadece futbolun yönetimine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıkların zorunlu tahkime tabi kılınması sebebiyle iki 5894 sayılı Kanun ile 3039 sayılı Kanun arasında paralellik olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Diğer taraftan, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesine göre de sigortacılık alanında tahkim söz konusudur⁴⁵. Bu maddeyle, Sigorta Tahkim Komisyonu ihdas edilmiştir. Bu Komisyon, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde oluşturulmuştur.

Sigorta tahkim sistemi, sigorta kuruluşlarının iradi katılımı esasına dayanmaktadır. Dolayısıyla, Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvuruda bulunabilmek için uyuşmazlığın tarafı sigorta kuruluşunun sigorta tahkim sistemine üye olması ve uyuşmazlık konusu rizikonun üyelik tarihinden sonra meydana gelmiş olması gerekmektedir. Fakat, ilgili mevzuat ile zorunlu tutulan sigortalardan kaynaklanan tahkim sistemi kapsamındaki uyuşmazlıklar için; ilgili kuruluş sigorta tahkim sistemine üye olmasa dahi, hak sahipleri Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi hükümlerine göre tahkim usulünden faydalanabilir. Komisyon'a başvuru için sigorta kuruluşuyla başvuran arasında ayrıca tahkim anlaşması bulunmasına gerek yoktur. Sigortacılık alanında, TFF tahkiminden farklı olarak gerçek anlamda zorunlu tahkim bulunmamaktadır.

Son olarak, tüketici hukukunda da zorunlu tahkim mevcuttur. Tüketicilerin 6502 sayılı ve 7 Kasım 2013 tarihli Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun gereğince⁴⁶, ilgili Kanun'dan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüm yerleri; tüketicinin mal veya hizmeti satın aldığı veya tüketicinin ikametgâhının bulunduğu yerdeki "Tüketici Hakem Heyetleri" ile Tüketici Mahkemeleri'dir. Kanun'un 66. maddesi uyarınca, belirlenen ilçe merkezlerinde tüketici hakem heyeti oluşturulmaktadır⁴⁷. Bu şekilde ilçe merkezlerinde hakem heyetleri oluşturulmakta iken, Türkiye Futbol Federasyonu'nda bulunan zorunlu tahkimi incelediğimizde; Tahkim Kurulu gibi TFF'nin hukuk kurulları, TFF'nin İstanbul'daki İstinye Merkezi'nde veya Balgat, Ankara'da bulunmaktadır. Ayrıca, hakem heyetinin

⁴⁴ RG 23.6.1936/3337.

⁴⁵ RG 14.6.2007/26552.

⁴⁶ RG 28.11.2013/28835.

⁴⁷ Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği için bkz. RG 27.11.2014/29188.

teşekkülü 6502 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik tarafından düzenlenmekteyken, TFF tahkiminde TFF statüsü ve TFF'nin düzenlediği talimatlar esas alınmaktadır.

Ayrıca 6502 sayılı Kanun'un 70. maddesi gereğince tüketici hakem heyeti kararları ilam niteliğindedir. Fakat, TFF Tahkim Kurulu kararları ilam niteliğinde değildir. Bu nedenle, tüketici hakem heyeti kararları ilamlı takip yoluyla icra edilebilir, ancak TFF Tahkim Kurulu kararları ilamlı takip yoluyla icra edilemez⁴⁸.

Netice itibarıyla futbol federasyonu tahkimi, zorunlu tahkim türleri arasında olmakla beraber, hakem heyetinin teşekkülü ve bu tahkimin niteliği bakımından diğer zorunlu tahkimlerden çeşitli farklılıklar içermektedir.

III. Futbol Tahkiminin Yasal Dayanakları

A. Tahkim Yargılaması Sürecine İlişkin Yasal Dayanaklar

1. TFF'nin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun

Futbol tahkiminin yasal dayanakları arasında, incelenmesi gereken ilk kaynak olarak 5 Mayıs 2009 tarihli ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun yer almaktadır⁴⁹. Her türlü futbol faaliyetlerini yönetmesi için özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz ve özerk Türkiye Futbol Federasyonu'nun kuran ve düzenleyen kanun olan 5894 sayılı Kanun, tahkime ilişkin birçok düzenlemenin de temelini oluşturmaktadır.

TFF kuruluş ve görevlerine ilişkin ilk kanun, 5894 sayılı Kanun değildir. Bu Kanun'dan önce de TFF'nin kuruluş ve görevleri kanun ile düzenlenmişti. Başlangıçta TFF, 21.5.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun⁵⁰ uyarınca Başbakanlığa bağlı, katma bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü kapsamında ve tüzel kişiliği bulunmayan bir idari teşkilat birimi iken 27.5.1988 tarih ve 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun⁵¹ tarafından tüzel kişiliği haiz olarak yeniden yapılandırılmıştır⁵². 1992 yılında, 3813 sayılı Kanun⁵³ ile yapılan değişiklik neticesinde Federasyon'un özerk olduğu belirtilmiştir⁵⁴. 2009 yılında ise 5894 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir.

⁴⁸ Ekşi, 41.

⁴⁹ RG 16.5.2009/27230.

⁵⁰ RG 28.5..1986/19120.

⁵¹ RG 14.6.1988/19842.

⁵² AYANOĞLU Taner, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun İşlevi ve Kararlarının Niteliği, TBBDergisi, Yıl: 2008, Sayı 74, s. 43.

⁵³ RG 3.7.1992/21273.

⁵⁴ GÖZÜBÜYÜK Şeref/TURGUT Tan, İdare Hukuku, Ankara 2010, s. 409.

5894 sayılı Kanun'un 1. maddesinde, Kanun'un amacına yer verilmiştir: “*Her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye’yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir*”. Dolayısıyla, her ne kadar özel hukuk hükümlerine tabi olduğu belirtilmiş olsa da, doktrinde de belirtildiği üzere TFF’nin hakları ve sorumlulukları doğrudan etkileyen tek yanlı, icrai ve idari özellikler taşıyan işlemleri kamu gücüne dayanarak yaptığı gerçeği yadsınamaz⁵⁵. Bu nedenle, TFF tarafından gerçekleştirilen işlemlerin idari işlem niteliği bulunmaktadır. Doktrine göre, TFF’nin Türk idare örgütü içinde *sui generis* özellikler gösteren bir kuruluş olduğunu belirtmek mümkündür⁵⁶.

Bir başka örnek olarak Fransa’daki durumdan bahsetmek gerekirse; Fransa idare hukuku nazarında spor hukuku salt olarak bir hüküm ifade etmemektedir. Fakat, bir bütün olarak Fransa İdare Mahkemesi’nin denetimi altındadır. Bu sebeple Fransa’da “Spor Kamu Hukuku” terimi kullanılmaktadır⁵⁷.

2. TFF’nin Statüsü

TFF’nin Statüsü, futbol tahkiminin dayanakları arasında yerini almaktadır⁵⁸. Amacı özerk TFF’nin genel ilkelerini, kuruluş, teşkilatlanma, görev ve yetkilerini münhasıran düzenlemek olan statü, TFF’nin amaçlarını da Statü’nün 2. maddesinde tek tek sıralamıştır. Statü, TFF’ye kimlerin üye olacağını ve üyeliklerin haklarından ve yükümlülüklerinden bahsetmiştir.

Bununla beraber, Statü’nün 13. maddesinde üyelerin yükümlülüklerinden söz edilmiştir. Konumuzla ilgili olarak, maddenin (e) bendi üyeleri, uluslararası uyuşmazlıklarda Lozan’daki Spor Tahkim Mahkemesi’nin yetkili olacağını kabul etmekle yükümlü kılmaktadır. Ek olarak maddenin (f) bendi, TFF statüsü veya talimatlarının uygulanmasından kaynaklanan ulusal düzeydeki bütün ihtilafları nihai olarak TFF Tahkim Kurulu’na götürmek ve başkaca herhangi bir yargı makamına başvurmamak yükümlülüğünü üyelerine yöneltmiştir.

⁵⁵ GİRİTLİ/BİLGEN/AKGÜNER, İdare Hukuku, İstanbul 2008, s. 478.

⁵⁶ GİRİTLİ/BİLGEN/AKGÜNER, s. 483; ERTAŞ Şeref/PETEK Hasan, Spor Hukuku, Ankara 2011, s. 193.

⁵⁷ ERKİNER Kısmet, Bir Spor Hukuku Disiplini Olarak “Spor Hukuku” Kavramları ve Özellikleri, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/105-br-hukuk-dspln-olarak-spor-hukuku-kavramlari-ve-ozellikler.html> (Erişim Tarihi: 4.9.2014).

⁵⁸ TFF Statüsü için bkz. <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu-29.07.2011.pdf> (Erişim Tarihi: 2.6.2014).

Statü, TFF'nin bünyesindeki kurulları belirtmiş ve 54. maddesiyle TFF'deki hukuk kurulları sıralanmıştır. Bu kurullar; Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, Disiplin Kurulları, Kulüp Lisans Kurulu, Etik Kurulu, Tahkim Kurulu'ndan ibarettir. Bu kurulların nitelikleri, daha sonra ayrıntılı olarak incelenecektir.

Ayrıca, Statü'nün 63. maddesi gereğince; TFF, üyeleri, kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, futbolcu temsilcileri, müsabaka organizatörleri, sağlık personelleri ve diğer resmî görevliler, futbolun yönetimine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıklar hakkında hukuk kurullarının dışında başka hiçbir yargı merciine başvuramazlar. Yetki alanına ilişkin tüm uyuşmazlıklar ilgili madde uyarınca FIFA, UEFA veya TFF hukuk organları tarafından karara bağlanır. Son olarak, ulusal ihtilaflarda TFF'nin, uluslararası ihtilaflarda ise FIFA'nın yetkili olduğu belirtilmiştir. Bu maddeyle, kişilerin futbolun yönetimine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıklar hakkında devletin mahkemelerine başvurulmasının önüne geçilmiştir.

Statü'nün 64. maddesinde, CAS ele alınmıştır. Bu maddeye göre; kesin ve bağlayıcı bir FIFA veya UEFA kararına yönelik tüm itirazlar CAS tarafından incelenir. Ancak CAS; oyun kuralları ihlalleri, FIFA ve UEFA Statülerinin ilgili hükümleri doğrultusundaki askıya almalar veya TFF'nin bağımsız ve usulüne uygun olarak oluşturduğu Tahkim Kurulu tarafından alınan kararlar aleyhindeki itirazlara bakamaz. TFF, kendisinin ve üyelerinin, futbolcuların, resmî görevlilerin ve müsabaka organizatörleri ve futbolcu temsilcilerinin FIFA veya UEFA organları ile CAS tarafından alınan ve kesinleşen tüm kararlarına tam olarak uymasını sağlar.

3. TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı

TFF Statüsü'nün 55. ve 56. maddeleri, UÇK'yı düzenleyen maddeler olmakla beraber, 56. madde UÇK'nın çalışma usul ve esaslarına ilişkin hususların Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan talimat ile belirleneceğini belirtmiştir. Hazırlanan bu talimata, TFF'nin internet sitesinden erişilebilir⁵⁹.

UÇK Talimatı'nın ilk maddesi, Talimat'ın amacını belirtmektedir. Buna göre, Talimat'ın amacı, TFF Statüsü'nde de belirtildiği üzere, UÇK'nın çalışma esas ve usullerini tespit etmektir. Talimat'ın 2. maddesi ise, UÇK'nın yargı yetkisini belirtilmiş ve maddede sayılan kişilerin taraf olduğu futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan ihtilafların çözümü için UÇK'nın ihtiyari bir tahkim merci olarak görev yapacağı ifade edilmiştir. Buna karşın, aynı maddede UÇK'nın sportif cezalar ile yetiştirme tazminatına ilişkin ihtilaf-

⁵⁹ <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Uyusmazlik-Cozum-Kurulu-Talimati-24.08.2011.pdf> (Erişim Tarihi: 11.8.2014).

larda zorunlu tahkim merci olarak görev yapacağı düzenlenmiştir. Bu konu, daha sonra ayrıntılı olarak incelenecektir.

Talimat'ın 3. maddesi, TFF Statüsü'nün 55. maddesi ile aynı içeriğe sahiptir. Bu madde, UÇK'nın oluşumunu düzenlemektedir ve seçilecek hakemlerin bulunduğu listenin kimler tarafından oluşturulacağını belirtmektedir. Maddeye göre hakem adayları; Süper Lig Kulüpler Birliği Vakfı, tüzel kişiliğe sahip 1. Lig, 2. Lig ve 3. Lig Kulüp Birlikleri, Profesyonel Futbolcular Derneği, Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği, barolar ile üniversitelerin hukuk fakülteleri tarafından gösterilecek kişiler arasından oluşturulur. Burada futbol ile doğrudan ilintili kişilerin yanına, baro ve üniversitelerin hukuk fakültelelerinin de bulunması, yani hukukçulara da burada rol verilmesi, hakemlerin hukuki yönünü vurgulamak açısından son derece isabetli olmuştur.

Bununla beraber, listedeki hakemlerin en az beş yıllık mesleki deneyime sahip hukukçu olmaları zorunludur. Böylece, hakem kararlarının deneyimli hukukçular tarafından verilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Hakem listesi her dört yılda bir yenilenmektedir ve bir hakem beş yıl geçmedikçe tekrar hakem listesinde yer alamaz. Dolayısıyla, hakemlerin sürekli olarak UÇK nezdinde hakem olmaması öngörülmüştür. Sürekliliğin bu şekilde engellenmesi, hakemlerin tarafsızlığını olumlu yönde etkileyecektir. Tahkimde yer alacak tarafın hep aynı kişinin hakemliğinde süreci yürütmesi, hakemin tarafsızlığı ve bağımsızlığı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilecektir. Bu nedenle listenin belirli zaman aralıklarıyla yenilenmesi hakemlerin bağımsızlığı açısından olumlu karşılanmalıdır. Zaten Talimat'ın 3. maddesinde, hakemlerin görevlerinde bağımsız olduğu vurgulanmıştır.

Talimat'ın 4. maddesi, Kurul'un işleyişi için vazgeçilmez olan Sekreteryaya'yı düzenlemektedir. Sekreteryaya, idari işleri yürütür; dilekçelerin tebliği, dosyanın hakem heyetine sunulması ve hakem kararlarının saklanması gibi görevleri üstlenir. Talimatın 5. maddesi, başvuru usulünü açıklamaktadır. İlgili maddeye göre, taraflardan birisinin uyuşmazlığın çözümü için yazılı olarak UÇK'ya başvurması üzerine, UÇK sekreteryası uyuşmazlığın karşı tarafına UÇK'nın ihtiyari hakem yetkisini kabul edip etmediğini yazılı olarak sorar. Bu işlemin ardından, Talimat karşı tarafa on günlük kesin süre vermektedir. Eğer bu süre içinde yetkinin kabulü bildirimini yazılı olarak yapılmamış ise, yetkinin reddedilmiş olduğu kabul edilir.

Eğer karşı taraf yetkiyi yazılı olarak kabul ederse, UÇK sekreteryası hakem seçimi işlemlerini başlatır ve taraflara hakemlerini seçmelerini yazılı olarak bildirir. Bu noktada Talimat HMK'ya atıf yapmaktadır, yani hakem seçimlerinde HMK hükümleri uygulanır. Hakemler, mecburi olarak UÇK hakem listesinden seçilir. Ek olarak, Talimat'ın 6. maddesi; hakemlerin reddi, red usulü, tahkim yeri, tahkim süresi, hakemlerin ücreti ve usule ilişkin Talimat'ın açıklama yapmadığı tüm konularda HMK'nın uygulanacağını belirtmiştir.

Talimat'ın 7. maddesinde, UÇK'nın ihtiyari tahkim merci olarak verdiği kararlara karşı 5894 sayılı Kanun uyarınca yargı yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir. Ancak aynı maddenin ikinci bendi uyarınca, UÇK'nın zorunlu tahkim merci olarak karar verdiği konular üzerinde; yani “sportif cezalar” ile “yetiştirme tazminatı”na ilişkin hususlarda sadece TFF Tahkim Kurulu'na itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Sonraki maddede ise, parasal değeri bulunan uyuşmazlıklarda dava konusunun değerinin %1'inin gider avansı olarak hakem seçiminden sonra TFF hesabına yatırılması öngörülmüştür. Dava konusunun para ile ifade edilemediği uyuşmazlıklarda alınacak maktu gider avansı ise her sezon başında TFF Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. Örneğin, 2014 tarihi itibarıyla, Süper Lig Kulüplerinden 2000 Türk Lirası peşin maktu gider avansı talep edilmektedir. Eğer başvuruyu yapan kişi, kulüple bağlantılıysa bağlantılı olduğu kulübün ödediği maktu başvuru ücretini öder. Diğer bir ifadeyle, Süper Lig'de oynayan bir futbolcu, kulübünün UÇK'ya gider avansı ödemekle yükümlü olduğu 2000 Türk Lirası'nı ödeyecektir.

4. TFF Tahkim Kurulu Talimatı

TFF Tahkim Kurulu Talimatı, Tahkim Kurulu'nun yasal dayanakları arasında yerini almaktadır. Söz konusu Talimat, Tahkim Kurulu'nun çalışma esas ve usullerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Kurul'un inceleyeceği ve karara bağlayacağı talepler arasında; bazı ihtilaflar hakkında Yönetim Kurulu tarafından verilecek kararlara karşı yapılan başvurular, Amatör ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurulları kararlarına karşı yapılan itirazlar, UÇK kararlarına karşı yapılan başvurular ve TFF Yönetim Kurulu tarafından çıkartılmış talimatların hukuka aykırılığına ilişkin başvurular bulunmaktadır. Talimat'ın 3. maddesine göre, TFF Tahkim Kurulu, bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden oluşur. Kurul'un görev süresi, TFF Başkanı'nın görev süresi ile sınırlıdır.

TFF Tahkim Kurulu'nun üstleneceği idari işler, Talimat'ın 5. maddesi uyarınca 'koordinatör' tarafından üstlenilir. Kurul başkanına karşı sorumlu olan koordinatör, hukuk fakültesi mezunu olmak zorundadır. Koordinatör, Kurul Başkanlığı'nın önerisi üzerine Federasyon tarafından görevlendirilir.

TFF Tahkim Kurulu'na başvurulurken hazırlanacak dilekçenin içeriği Talimat'ın 6. maddesiyle düzenlenmiştir. Buna bağlı olarak dilekçede; tarafların ve varsa vekillerinin adı soyadı, ünvanı, adresleri, başvurularının konusu, dayandıkları maddi vakıalar, delilleri ve talepleri yer alır. Başvuru konusu kararların veya belgelerin asılları veya örnekleri dilekçeye eklenir. Ayrıca, başvuru harcı makbuzu da başvuran tarafından dilekçeye eklenir. Bu çok önemlidir, zira harcı yatırılmamış başvurular reddedilir. Daha sonra, dilekçe Tahkim Kurulu Koordinatörlüğü'ne verilir. Bu dilekçe, esas numarası verilerek kaydolunur.

Tahkim Kurulu'na yapılacak başvurular ve itirazlar, kararın yazılı bildirimini veya yazılı bildirim hükmündeki duyuruyu izleyen 7 gün içinde, harç yatırılmak suretiyle gerçekleştirilmek zorundadır.

Talimat'ın 8. maddesi ilk incelemeyi düzenlemiştir. Buna göre, başvuruda şekle ilişkin eksiklik bulunması durumunda, eksiklikler bildirilerek başvuru sahibine 5 günlük bir süre verilir. Eğer eksiklikler giderilmez ise, başvuru yapılmamış sayılır. Dilekçelerde eksiklik olmaması durumunda başvuru tarihinden itibaren en geç 7 gün içinde Tahkim Kurulu'na iletilir. Dilekçe, karşı tarafa ve ihbarı gerekli görülen diğer kişilere tebliğ edilir. Cevap dilekçesi, dilekçenin tebliğinden itibaren 7 gün içinde Tahkim Kurulu'na gönderilir. Başvuru dilekçeleri, Talimat'ın öngördüğü biçimde başkan, raportör ya da başkan tarafından görevlendirilen üye tarafından incelenir.

Takim Kurulu, Talimat'ın 10. maddesi uyarınca en az beş asıl üyenin katılımı ile toplanır. Tahkim Kurulu, kural olarak dosya üzerinde inceleme yapar. Ancak, gerekli görülürse yargılama duruşmalı biçimde gerçekleştirilebilir. Tahkim Kurulu'nun duruşmayı gizli yapma yetkisi de bulunmaktadır. Kararlar, toplantıda hazır bulunan üyelerin oy çokluğuyla alınmakla beraber, oyların eşitliği halinde başkanın oyu belirleyicidir. Karar alınırken, oy kullanmak zorunludur. Oy kullanmayan üye toplantıya mazeretsiz katılmamış sayılır. Talimat'ın 13. maddesi uyarınca Tahkim Kurulu, gerekçeli kararını başvuru tarihinden itibaren en geç 3 ay içinde verir.

Talimat'ın 14. maddesinde, Takim Kurulu kararlarının kesin olduğu ve kararlara karşı yargı yoluna başvurulamayacağı vurgulanmıştır. Sadece UÇK'nın ihtiyari hakem sıfatıyla incelediği ihtilaflar hakkında verilecek kararlara karşı kanuni müracaat yollarının saklı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca HMK'nın kararların açıklanması, maddi hataların düzeltilmesi ve yargılamanın yenilenmesi hakkındaki hükümlerinin saklı olduğu ifade edilmiştir.

Kararların kapsamının sınırları da Talimat tarafından çizilmiştir. TFF Tahkim Kurulu Talimatı'nın 15. maddesine göre, başvuru veya itirazın kısmen veya tamamen kabulüne veya reddine ya da başvuru veya itiraz konusu kararın değiştirilerek karara bağlanmasına hükmedilebilir. Kararlar, TFF tarafından derhal uygulanır.

Tahkim Kurulu'na başvuru, icra ve infazı durdurmaz. Ancak, başvuru veya itiraz konusu kararın açıkça hukuka aykırı olması ve telafisi imkânsız zararlar doğurması muhtemel olan hallerde icranın durdurulması kararı verilebilir.

Parasal uyuşmazlıklarda, dava konusunun değeri üzerinden %2 oranında nispi başvuru ücretinin ve 2014 yılı itibariyle 1.000 TL olan maktu başvuru ücretinin peşin olarak ödenmesi gerekmektedir. Eğer uyuşmazlığın parasal bir değeri bulunmuyorsa, sadece maktu başvuru ücreti ödenir. Bu ücretler her sezon başında TFF Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

5. Hukuk Muhakemeleri Kanunu

Gerek UÇK'da gerekse Tahkim Kurulu Talimatı'nda, HMK'ya birçok atıf yapılmıştır. UÇK ve Tahkim Kurulu'nun kendine has düzenlemeleri dışındaki noktalarda HMK uygulanır. Bununla beraber, bu kurullara müracaat edilmediği zaman da, futbol tahkimine ilişkin hususlar doğal olarak HMK kapsamında ele alınır. Bu yüzden HMK, futbol tahkiminin yasal dayanakları kapsamında mutlaka incelenmelidir.

HMK, 4686 sayılı MTK'nın tanımladığı anlamda yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanır. HMK, taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklardan veya iki tarafın iradelerine tabi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıkları tahkime elverişli bulmamıştır.

Görevli ve yetkili mahkeme bakımından, HMK'nın 410. maddesi tahkim yeri bölge adliye mahkemesi işaret edilmiştir. Fakat, bölge adliye mahkemeleri henüz oluşturulmadığından dolayı, HMK'nın geçici 3. maddesi uyarınca kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun, HMK'ya aykırı olmayan hükümleri uygulanacağı için asliye hukuk mahkemeleri görevlidir.

HMK, tahkim sözleşmesini de tanımlamıştır. Buna göre tahkim sözleşmesi, taraflar arasındaki sözleşmenin bir şartı veya ayrı bir sözleşme şeklinde sadece yazılı olarak yapılabilen ve tarafların, sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması hususunda yaptıkları anlaşmadır.

Tahkim itirazı, HMK tarafından ilk itiraz olarak nitelendirilmiştir⁶⁰. Tahkim sözleşmesinin konusunu oluşturan bir uyuşmazlığın çözümü için mahkemede dava açılmışsa, karşı taraf tahkim ilk itirazında bulunabilir. Bu durumda tahkim sözleşmesi hükümsüz, tesirsiz veya uygulanması imkânsız değil ise mahkeme tahkim itirazını kabul eder ve davayı usulden reddeder.

Tahkim yargılaması esnasında, aynı devlet mahkemelerinde olduğu gibi, hakem veya hakem kurulu taraflardan birinin talebi üzerine ihtiyati tedbir alınmasına veya delil tespitine karar verebilir⁶¹. Mahkeme de, verilen bu kararı geçerli bir tahkim sözleşmesi mevcut ise taraflardan birinin talebi üzerine icra edilebilirliğine karar verir. Eğer hakem veya hakem kurulunun veya taraflarca görevlendirilecek bir başka kişinin zamanında veya etkin olarak hareket edemeyecek olması söz konusu ise, taraflardan biri ihtiyati tedbir veya delil tespiti için mahkemeye başvurabilir. Ayrıca, mahkemenin verdiği ihtiyati tedbir kararı hakem veya hakem kurulu tarafından değiştirilebilir veya ortadan kaldırılabilir.

⁶⁰ KURU Baki/ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2011, s. 821

⁶¹ UMAR Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011, s. 1092.

HMK uyarınca hakem sayısının tek sayı olması koşuluyla, taraflar hakem sayısını belirlemede serbesttir. Eğer bu sayı kararlaştırılmamış ise, üç hakem görev alır. Hakem sayısı gibi, hakemlerin seçim usulünü kararlaştırmaları konusunda da taraflara serbesti tanınmıştır. Taraflarca hakemlerin seçimine ilişkin usulün belirlenmemesi durumunda, HMK hakem seçimine dair 416. maddesi uygulanacaktır. Anılan madde uyarınca ancak gerçek kişiler hakem seçilebildiği gibi, tek hakem seçilecek ise ve taraflar hakem seçiminde anlaşamazlarsa hakem, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından seçilir. Öte yandan üç hakem seçilecek ise taraflardan her biri bir hakem seçer; bu şekilde seçilen iki hakem üçüncü hakemi belirler. Taraflardan biri, diğer tarafın bu yoldaki talebinin kendisine ulaşmasından itibaren bir ay içinde hakemini seçmezse veya tarafların seçtiği iki hakem seçilmelerinden sonraki bir ay içinde üçüncü hakemi belirlemezlerse, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından hakem seçimi yapılır. Bununla beraber, üçüncü hakem başkan olarak görev yapar. HMK, hakemlerin birden fazla olması halinde en az birinin kendi alanında beş yıl veya daha fazla kıdeme sahip bir hukukçu olmasını aramıştır. Hakemlerin seçimine ilişkin usul taraflarca belirlenmesine rağmen taraflardan biri sözleşmeye uymazsa ya da taraflar hakem seçiminde anlaşamazlarsa veya hakem seçimi ile yetkilendirilen üçüncü kişi hakemi seçmezse; taraflardan birinin talebi üzerine hakem seçimi mahkeme tarafından yapılır. Bu karara karşı da temyiz yoluna başvurmak mümkün değildir.

Hakem, HMK'nın 418. maddesi gereğince taraflarca kararlaştırılan niteliklere sahip olmadığı, taraflarca kararlaştırılan tahkim usulünde öngörülen bir ret sebebi mevcut bulunduğu veya tarafsızlığından şüphe edilmeyi haklı gösteren durum ve koşullar gerçekleştiği takdirde reddedilebilir. Bu çerçevede hakemin reddi usulünü taraflar serbestçe kararlaştırabilirler. Ayrıca, hakemin sorumluluğu, hakemlik görevinin yerine getirilememesi, hakemlik görevinin sona ermesi durumunda yeni hakem seçilmesi gibi hususlar da HMK'da düzenlenmiştir. Yargılama usulü bakımından ise, HMK'nın emredici hükümleri saklı kalmak koşuluyla taraflara serbestlik tanınmıştır. Eğer taraflar bu hususta bir düzenleme yapmamış ise, o zaman hakem veya hakem kurulu HMK'nun ilgili hükümleri rehberliğinde yargılama usulünü belirler. Ayrıca, tahkim sürecinde tarafların eşitliği ve hukuki dinlenilme hakkı da HMK tarafından öngörülmüştür.

HMK'da, tahkim süresi bakımından da bir düzenleme yapılmıştır. HMK'nın 427. maddesine göre, tarafların aksini kararlaştırmadığı hallerde, bir hakemin görev yapacağı davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemin görev yapacağı davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir sene içinde karar verilir. Bu süre, tarafların anlaşmalarıyla uzatılabileceği gibi tarafların anlaşamamaları halinde taraflardan birinin başvurusu üzerine mahkemece uzatılabilir. Mahkemenin bu konudaki kararı kesindir. Tahkim yargılaması esnasında kural olarak iddia ve savunma değiştirme olanağı bulunmaktadır. Ancak, hakem veya hakem kurulu, yargılamanın geciktiğini veya diğer tarafa haksız biçimde büyük zorluk yarattığını tespit etmesi durumunda iddia ve savunma değiştirilmesine izin vermeyebilir.

Taraflardan birinin talebi üzerine duruşma yapılması, taraflardan birinin yargılamaya katılmaması, bilirkişi seçimi, delillerin toplanması, hakem kurulunun kararı hususunda da HMK'da muhtelif hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca, HMK'nın 434. maddesinde zikredildiği üzere; tahkim yargılaması sırasında taraflar uyuşmazlık konusunda sulh olurlarsa, tahkim yargılamasına son verilir. Tahkimde sulh, hakem kararı olarak tespit edilmektedir. Doğaldır ki, sulhun tahkime elverişli olması, bununla beraber ahlaka veya kamu düzenine aykırı olmaması gerekmektedir.

Son olarak tahkim yargılaması; nihai hakem kararının verilmesi, davacının davasını geri alması ve bu durumda davalının itiraz etmemesi, tarafların anlaşması, yargılamanın sürdürülmesinin gereksiz veya imkânsız olması, tahkim süresinin uzatılmasına ilişkin talebin mahkemece reddedilmesi, oybirliği ile kararın öngörülmesi ancak oybirliğinin olmaması ve yargılama giderleri için avans yatırılmaması hallerinde sona erer. HMK, hakem kararının tazvihi, düzeltilmesi ve tamamlanması, tebligat, iptal davası, hakem ücreti, yargılama giderleri, avans giderleri ve yargılamanın iadesi hususlarını da düzenlemiştir. Ancak konumuz, futbol uyuşmazlıklarında tahkim olduğundan, burada HMK üzerinde ayrıntılı olarak durulmayacak, fakat yeri geldiğinde futbola ilişkin uyuşmazlıklarda HMK'nın tahkime ilişkin hükümlerine daha sonra yer verilecektir.

6. Milletlerarası Tahkim Kanunu

Tahkim yargılamasına ilişkin bir başka yasal dayanak 4686 sayılı MTK'dır. MTK, milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla yürürlüğe konmuştur. Yabancılik unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklarda MTK uygulama alanı bulmaktadır.

Uyuşmazlığa yabancılik unsuru veren esaslar, MTK'nın 2. maddesinde sayılmıştır. Bu maddede sayılan hallerden herhangi birinin varlığı, uyuşmazlığın yabancılik unsuru taşıdığını gösterir ve bu durumda tahkim, milletlerarası nitelik kazanır. Tahkim anlaşmasının taraflarının yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması, bu maddede sayılan hallerden ilkidir. Yabancılik unsuru taşıyan durumlardan ikincisi, tarafların yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin; tahkim yerinden, asıl sözleşmeden doğan yükümlülüklerin önemli bir bölümünün ifa edileceği yerden veya uyuşmazlık konusunun en çok bağlantılı olduğu yerden başka bir devlette bulunmasıdır. Üçüncü olarak, tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşmeye taraf olan şirket ortaklarından en az birinin yabancı sermayeyi teşvik mevzuatına göre yabancı sermaye getirmiş olması veya bu sözleşmenin uygulanabilmesi için yurt dışından sermaye sağlanması amacıyla kredi veya güvence sözleşmeleri yapılmasının gerekli olması durumu sayılmıştır. Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşme

veya hukuki ilişkinin, bir ülkeden diğerine sermaye veya mal geçişini gerçekleştirmesi, hukuki ilişkiye yabancılik unsuru veren diğer bir faktör olarak kabul edilmiştir.

Tahkim yargılaması sırasında bazı hallerde mahkemelere başvurulabilir. Tahkim yargılamasına ilişkin hususlarda, görevli ve yetkili mahkeme, MTK'nın 3. maddesinde belirtilmiştir. Davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesi; davalının Türkiye'de yerleşim yeri, olağan oturma yeri veya işyeri yoksa İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi görevli ve yetkilidir.

MTK'nın 4. maddesi, tahkim sözleşmesinin tanımı ve şeklini belirtmiştir. Bu maddeye göre tahkim anlaşması, tarafların, sözleşmeden kaynaklı veya kaynaklanmasın aralarında mevcut bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tümünün veya bazılarının tahkim yoluyla çözülmesi konusunda yaptıkları anlaşmadır. Bununla beraber tahkim anlaşması, asıl sözleşmeye konan tahkim şartı veya ayrı bir sözleşme ile yapılabilir. Ayrıca tahkim anlaşması, yazılı olmak zorundadır. MTK'nın 4. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, tahkim anlaşması, tarafların tahkim anlaşmasına uygulanmak üzere seçtiği hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna uygun olduğu takdirde geçerlidir. Dolayısıyla tahkim anlaşmasının geçerli olması için; yazılı olması ve tarafların seçtiği hukuka, eğer hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna uygun olması gerekmektedir. Tahkim anlaşmasının, asıl sözleşmeden bağımsızlığı da MTK'nın 4. maddesinde düzenlenmiştir. MTK'nın 4. maddesinin son fıkrasına göre, tahkim anlaşmasına karşı, asıl sözleşmenin geçerli olmadığı veya tahkim anlaşmasının henüz doğmamış olan bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu itirazında bulunulamaz.

MTK'nın 5. maddesi, tahkim itirazını düzenlemiştir. Bu madde uyarınca, tahkim anlaşmasının konusunu oluşturan bir uyuşmazlığa ilişkin dava mahkemede açılmışsa; karşı taraf, tahkim itirazında bulunabilir. Tahkim itirazının ileri sürülmesi ve tahkim anlaşmasının geçerliliğine ilişkin uyuşmazlıkların çözülmesi, HUMK'un ilk itirazlara ilişkin hükümlerine tabidir. MTK'nın 5. maddesinde yer alan HUMK ifadesini, 6100 sayılı HMK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren HMK olarak algılamak gerekir. Tahkim itirazının kabulü halinde, mahkeme davayı usulden reddeder. Yargılama esnasında ise, tarafların tahkim yoluna başvurma konusunda anlaşmaları halinde, dava dosyası mahkemece ilgili hakem veya hakem kuruluna gönderilir.

MTK'nın 6. maddesi ise, ihtiyari tedbir ve ihtiyati haczi düzenlemiştir. Bu maddeye göre, taraflardan birinin, tahkim yargılamasından önce veya tahkim yargılaması sırasında mahkemeden ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz istemesi ve mahkemenin böyle bir tedbire veya hacze karar vermesi, tahkim anlaşmasına aykırılık teşkil etmez. Dolayısıyla, ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı mümkün kılınmıştır. Hakem veya hakem kurulu, ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı vermeyi, uygun bir güvence verilmesine bağlı kılabilir. Ancak 6. maddenin ikinci fıkrasına göre hakem veya hakem kurulu, cebri icra organları

tarafından icrası ya da diğer resmi makamlar tarafından yerine getirilmesi gereken ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı veremeyeceği gibi, üçüncü kişileri bağlayan ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı da veremez.

Hakem sayısı, seçimi, reddi, sorumluluğu, görevinin sona ermesi ve yetkisi MTK'nın 7. maddesinde düzenlenen hususlardır. Buna göre, taraflar tek sayı olmak şartıyla hakem sayısını serbestçe belirleyebilirler. Taraflar hakem sayısını belirlememişse, üç hakem seçilir. Hakem seçimindeki kurallar taraflarca belirlenebileceği gibi, bu konuda taraflar anlaşmaya varamamışsa hakemlerin seçimi de 7. maddede düzenlenmiştir. Taraflar hakem seçiminde anlaşamazlarsa hakem, taraflardan birinin istemi üzerine asliye hukuk mahkemesi tarafından seçilir. Hakemin reddi usulü, tarafların takdirine bırakılmıştır. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, tahkim yargılamasında görevi kabul eden hakem, haklı bir neden olmaksızın görevini yerine getirmekten kaçındığı takdirde, tarafların bu nedenle uğradığı zararı ödemekle yükümlüdür. Yani hakem, görevini yerine getirmekle sorumlu kılınmıştır. Hakem, hukuki veya fiili sebeplerle görevini hiç ya da zamanında yerine getiremediği takdirde hakemlik yetkisi, hakemin çekilmesi veya tarafların bu yönde anlaşmaları ile sona erer. Yetki bakımından ise; hakem veya hakem kurulu, tahkim anlaşmasının mevcut veya geçerli olup olmadığına ilişkin itirazlar da dâhil olmak üzere, kendi yetkisi hakkında karar verebilir. Bu karar verilirken, bir sözleşmede yer alan tahkim şartı, sözleşmenin diğer hükümlerinden bağımsız olarak değerlendirilir. Hakem veya hakem kurulunun asıl sözleşmenin hükümsüzlüğüne karar vermesi, kendiliğinden tahkim anlaşmasının hükümsüzlüğü sonucunu doğurmaz. Tarafların dikkat etmesi gereken nokta; hakem veya hakem kurulunun yetkisizliğine ilişkin itiraz, en geç ilk cevap dilekçesinde yapılır. Hakem veya hakem kurulunun yetkisini aştığına ilişkin itiraz derhal ileri sürülmezse geçerli olmaz.

MTK'nın 9. maddesi, tahkim yerinin belirlenmesini düzenlemiştir. Tahkim yeri, taraflarca veya onların seçtiği bir tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılır. Bu konuda bir anlaşma yoksa tahkim yeri, hakem veya hakem kurulunca olayın özelliklerine göre belirlenir.

Davanın açıldığı tarih, tahkim süresi, kullanılan dil, dava ve cevap dilekçesi, görev belgesi konuları MTK'nın 10. maddesinde belirtilmiştir. Tahkim davasının açıldığı tarihi taraflar serbestçe kararlaştırabilirler. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça tahkim davası, hakemlerin seçimi için asliye hukuk mahkemesine veya tarafların anlaşmasına göre hakem seçecek olan kişi, kurum veya kuruluşa başvurulduğu ve eğer anlaşmaya göre hakemlerin seçimi iki tarafa ait ise, davacının hakemini seçip kendi hakemini seçmesini diğer tarafa bildirdiği tarihte açılmış sayılır. Eğer anlaşmada hakem veya hakem kurulunu oluşturan hakemlerin ad ve soyadları belirtilmiş ise, uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi talebinin karşı tarafça alındığı tarihte açılmış sayılır. Tahkim süresi bakımından ise, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, tek hakemli davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemli

davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir. Bu açıdan, MTK da tahkim sürecinin hızla sonuca kavuşturulmasını esas almıştır. Yargılamada kullanılacak dil taraflarca kararlaştırılabilir. Bu bağlamda yargılama Türkçe veya Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınan devletlerden birinin resmi dilinde yapılabilir. Eğer taraflar arasında bir dil kararlaştırılmamışsa yargılamanın dili hakem veya hakem kurulu tarafından belirlenir. Ayrıca taraflar, aksini kararlaştırmış olmadıkça, tahkim yargılaması sırasında iddia veya savunmalarını değiştirebilir veya genişletebilirler. Ancak, hakem veya hakem kurulu, bu işlemin yapılmasına izin vermeyebilir. Hakem veya hakem kurulu, işlemin gecikerek yapılmış olduğuna veya diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığına kanaat getirirse iddianın veya savunmanın değiştirilmesi mümkün olmaz. Son olarak, TMK'nın 10. maddesi gereğince taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakem veya hakem kurulu, dava ve cevap dilekçesi verildikten sonra bir görev belgesi hazırlar. Bu belge taraflar ve hakemler tarafından imzalanır.

Duruşma ve yazılı yargılama, taraf olma niteliğini kaybetme, taraflardan birinin yargılamaya katılmaması hususları ise MTK'nın 11. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, hakem veya hakem kurulu, delillerin sunulması, sözlü beyanlarda bulunulması ve bilirkişiden açıklama istenmesi gibi sebeplerle duruşma yapılmasına karar verebileceği gibi; yargılamanın dosya üzerinde yürütülmesine de karar verebilir. Taraflar duruşma yapılmaması konusunda anlaşmadıkça, hakem veya hakem kurulu, taraflardan birinin istemi üzerine yargılamanın uygun aşamasında duruşma yapar. Tahkim yargılamasının taraflarından birisinin taraf olma niteliğini kaybetmesi halinde, hakem veya hakem kurulunca tahkim yargılaması ertelenerek, tahkim yargılamasının devamı amacıyla ilgililere bildirimde bulunulur ve bu esnada tahkim süresi işlemez. Taraflardan birinin yargılamaya katılmaması halinde izlenecek yol yine MTK'nın 11. maddesinde açıklanmıştır. Bu maddeye göre davacı, geçerli bir neden göstermeksizin dava dilekçesini süresi içinde vermezse; hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasına son verir. Bununla beraber davalı, cevap dilekçesini vermezse; bu durum davacının iddialarının kabulü olarak değerlendirilmeyip yargılamaya devam edilir. Ayrıca, dava dilekçesinin eksik olması halinde ve bu eksikliğin belirlenen sürede giderilmemesi halinde de yargılama son bulur. Son olarak taraflardan biri, geçerli bir neden göstermeksizin duruşmaya gelmez veya delillerini sunmaktan kaçınırsa; hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasına devam ederek mevcut delillere göre karar verebilir.

Bilirkişi atanması, delillerin toplanması, uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk kuralları ve sulh konuları MTK'nın 12. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, hakem veya hakem kurulu bilirkişi atayabilir. Deliller bakımından, taraflar, delillerini hakem veya hakem kurulunca belirlenen süre içinde verirler. Hakem veya hakem kurulu, delillerin toplanmasında asliye hukuk mahkemesinden yardım isteyebilir. Bu takdirde mahkeme, HMK hükümlerini uygular. Uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk bakı-

mından ise, taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine ve onların uyuşmazlığın esasına uygulanmak üzere seçtikleri hukuk kurallarına göre karar verilir. Tarafların uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk kurallarını kararlaştırmamış olmaları halinde, hakem veya hakem kurulu, uyuşmazlık ile en yakın bağlantı içinde olduğu sonucuna vardığı devletin maddi hukuk kurallarına göre karar verir. Son olarak, yargılama esnasında taraflar uyuşmazlık konusunda sulh olurlarsa, tahkim yargılamasına son verilir.

MTK'nın 13. maddesi, karar verme usulü ve tahkim yargılamasının sona ermesine ilişkindir. Bu maddeye göre, taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakem kurulu oy çokluğu ile karar verir. Taraflar veya hakem kurulunun diğer üyeleri yetki vermişlerse, hakem kurulu başkanı, yargılama usulü ile ilgili belirli konularda tek başına karar verebilir.

Hakem kararına karşı kanun yolu MTK'nın 15. maddesinde öngörülmüştür. Bu bağlamda hakem kararına karşı yalnızca iptal davası açılabilir. İptal davası, öncelikle ve ivedilikle görülür. Hakem kararlarının hangi hallerde iptal edileceği yine 15. maddede yer almaktadır. Mahkemece, hakem veya hakem kurulu kararına konu uyuşmazlığın Türk hukukuna göre tahkime elverişli olmadığı veya kararın kamu düzenine aykırı olduğu tespit edilirse karar iptal edilir. Taraflarca çeşitli durumların ortaya konduğu hallerde de karar iptal edilebilir. Şöyle ki taraflardan birinin; tahkim anlaşmasının taraflarından birinin ehliyetsiz ya da tahkim anlaşmasının, tarafların anlaşmayı tabi kıldıkları hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna göre geçersiz olduğunu, hakem veya hakem kurulunun seçiminde, tarafların anlaşmasında belirlenen veya MTK'da öngörülen usule uyulmadığını, hakem kararının, tahkim süresi içinde verilmediğini, hakem veya hakem kurulunun, hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar verdiğini, hakem veya hakem kurulunun, tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar verdiğini veya istemin tamamı hakkında karar vermediğini ya da yetkisini aştığını, tahkim yargılanmasının, usul açısından tarafların anlaşmalarına veya bu yönde bir anlaşma bulunmaması halinde, MTK hükümlerine uygun olarak yürütülmediğini ve bu durumun kararın esasına etkili olduğunu veya tarafların eşitliği ilkesinin gözetilmediğini ispatlaması halinde karar iptal edilir.

7. İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu

6570 sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu⁶² ile İstanbul'da bir tahkim merkezi kurulmuştur. İstanbul Tahkim Merkezi, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere uyuşmazlıkların tahkim veya alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle çözülmesini sağlamak üzere faaliyette bulunacaktır (6570 sayılı Kanun md. 1). Tahkim Merkezi bünyesinde Millî Tahkim Divanı ve Milletlerarası Tahkim Divanı olmak üzere iki divan oluşturulmuştur (6570 sayılı Kanun md. 12). 6570 sayılı Kanun'da, İstanbul Tahkim Merkezi'nde görülecek hukuki uyuşmazlıkların niteliği konusunda bir sınırlama getirilmemiştir. Bu nedenle, ihtiyari tahkime tabi futbol uyuşmazlıkları açısından İstanbul Tahkim Merkezi'ne de başvuru yapılabilecektir.

⁶² RG 29.11.2014/29190.

B. Yabancı Futbol Tahkim Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi Sürecine İlişkin Yasal Dayanaklar

1. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (m. 60-63)

Futbol uyuşmazlıklarına ilişkin yabancı hakem kararlarının Türkiye’de tanınması ve tenfize ilişkin yasal dayanaklardan birini, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK) teşkil etmektedir. MÖHUK’un 60. maddesi uyarınca, kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcı olan yabancı hakem kararları tenfiz edilebilir.

MÖHUK’un 60(2). maddesine göre, yabancı hakem kararlarının tenfizi, tarafların yazılı olarak kararlaştırdıkları yer asliye mahkemesinden dilekçeyle istenir. Taraflar arasında böyle bir anlaşma olmadığı takdirde, aleyhine karar verilen tarafın Türkiye’deki yerleşim yeri, yoksa sakin olduğu, bu da yoksa icraya konu teşkil edebilecek malların bulunduğu yer mahkemesi yetkili sayılır. MÖHUK’un 61. maddesi gereğince yabancı bir hakem kararının tenfizini isteyen taraf, dilekçesine bazı belgeleri karşı tarafın sayısı kadar örnekleriyle birlikte eklemek zorundadır. Bu belgeler; tahkim sözleşmesi veya şartının, aslı yahut usulüne göre onanmış örneği, hakem kararının usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış aslı veya usulüne göre onanmış örneğidir. Ayrıca, bu iki belgenin usulüne göre onanmış tercümeleri de gerekir.

MÖHUK’un 62. maddesi uyarınca mahkeme, tenfiz istemini belirli durumların varlığı halinde reddedebilir. Tenfiz istemi; tahkim sözleşmesi yapılmamış veya esas sözleşmeye tahkim şartı konulmamışsa; hakem kararı genel ahlaka veya kamu düzenine aykırıysa; hakem kararına konu olan uyuşmazlığın Türk kanunlarına göre tahkim yoluyla çözümü mümkün değilse; taraflardan biri hakemler önünde usulüne göre temsil edilmiş ve yapılan işlemleri sonradan açıkça kabul etmemişse; hakkında hakem kararının tenfizi istenen taraf, hakem seçiminden usulen haberdar edilmemiş yahut iddia ve savunma imkânından yoksun bırakılmışsa; tahkim sözleşmesi veya şartı taraflarca tabi kılındığı kanuna, bu konuda bir anlaşma yoksa hakem hükmünün verildiği ülke hukukuna göre hükümsüzse; hakemlerin seçimi veya hakemlerin uyguladıkları usul, tarafların anlaşmasına, böyle bir anlaşma yok ise, hakem hükmünün verildiği ülke hukukuna aykırıysa; hakem kararı, hakem sözleşmesinde veya şartında yer almayan bir hususa ilişkinse veya sözleşme veya şartın sınırlarını aşıyorsa bu kısım hakkında; hakem kararı tabi olduğu veya verildiği ülke hukuku hükümlerine veya tabi olduğu usule göre kesinleşmemişse yahut icra kabiliyeti veya bağlayıcılık kazanmamışsa veya verildiği yerin yetkili merci tarafından iptal edilmişse reddedilir.

MÖHUK’da yabancı hakem kararlarının tenfizi usulü ve şartları ile yabancı hakem kararlarının tanınması usulü ve şartları aynı hükümlere tabi kılınmıştır. Nitekim MÖHUK’un 63. maddesinde, yabancı hakem kararlarının tanınmasının da tenfize ilişkin hükümlere tabi olduğu ifade edilmiştir.

2. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin New York Konvansiyonu

Birleşmiş Milletler tarafından 10 Haziran 1958’de imzaya açılmış olan Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin New York Konvansiyonu, Türkiye tarafından 1991 yılında onaylanmıştır⁶³. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki New York Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun’un 2. maddesinde, Türkiye’nin bu Konvansiyona iki çekinceyle katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu maddeye göre, New York Konvansiyonu’nun uygulama alanı bulması için, hakem kararının konusunun Türk hukukunda ticari mahiyette kabul edilen bir uyuşmazlığa ilişkin olması gerekir. Türkiye, ayrıca New York Konvansiyonu’nu müteakibiyet esasına göre uygulayacağını bildirmiştir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye, New York Konvansiyonu’nu sadece âkit devletlerde verilen hakem kararlarının tanınması ve tenfizi davalarında uygulayacaktır.

Unutulmamalıdır ki, hem MÖHUK’un hem de MTK’nın 1. maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklıdır. Türkiye Cumhuriyeti, 150 civarında devletin taraf olduğu New York Konvansiyonu’na taraf olduğu için Konvansiyon hükümlerinin uygulama alanı son derece geniştir. Nitekim Yargıtay kararlarında New York Konvansiyonu’na atıfta bulunmaktadır⁶⁴.

3. İki Taraflı Adli Yardım Antlaşmaları

Yabancı futbol tahkim kararlarının Türkiye’de tanınması ve tenfizine ilişkin yasal dayanaklar arasında iki taraflı adli yardım antlaşmaları da yer almaktadır. Çünkü New York Konvansiyonu’nun yanı sıra iki taraflı adli yardımlaşma antlaşmalarının bir kısmında, hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin hükümler mevcuttur.

Örneğin, 1989 yılında yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma ve Tanıma ve Tenfiz, Suçluların Geri Verilmesi ve Hükümlülerin Naklî Sözleşmesi’nin 14. maddesinde hakem kararlarının tenfizi düzenlenmiştir. İki taraflı adli yardımlaşma antlaşmalarında yer alan ve yabancı hakem kararlarının tanınması tenfizini düzenleyen hükümler, futbola ilişkin olarak diğer âkit devletlerde verilen hakem kararlarının tanınması tenfizin de de uygulama alanı bulacaktır.

⁶³ RG 21.5.1991/20877.

⁶⁴ Kararlar için bkz. BİRSEL Mahmut Tefik, “Türkiye’de Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizinin Anayasal ve Küresel Boyutları”, <http://web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/DergiMiz7-ozel/PDF/birsel1.pdf> (Erişim Tarihi: 24.8.2014); Yargıtay HGK, E. 1999/19-467, K. 1999/489, T. 9.6.1999, Yargıtay 19. HD, E. 2000/7171, K. 2000/7602, T. 9.11.2000; Yargıtay 15. HD, E. 2003/181, K. 2003/1589, T. 27.3.2003.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI

I. TFF’de Uyuşmazlık Çözüm Kurulları

A. İlk Derece Hukuk Kurulları

5894 sayılı TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 4. maddesi gereğince TFF merkez teşkilatı (1) Genel Kurul, (2) Başkanlık, (3) Yönetim Kurulu, (4) İcra Kurulu, (5) Hukuk Kurulları, (6) Denetleme Kurulu ve (7) Genel Sekreter’den oluşmaktadır. Dolayısıyla hukuk kurulları, merkez teşkilatını oluşturan birimlerden biri olarak düzenlenmiştir. 5894 sayılı Kanun’un 5. maddesine göre de, TFF’nin ilk derece hukuk kurulları (1) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, (2) Disiplin Kurulları, (3) Kulüp Lisans Kurulu ve (4) Etik Kurulu’ndan oluşmaktadır.

İlk derece hukuk kurulları, kulüp lisansı ile ilgili kararlar almaya ve TFF’nin yasaya göre yetkili TFF kurul ve organları tarafından alınacak kararlara ilişkin olarak çıkacak uyuşmazlıklarda karar vermeye münhasıran yetkilidir. 5894 sayılı Kanun’un 5. maddesinin belirttiği üzere, ilk derece hukuk kurulları tarafından alınan kararlar, kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Tahkim Kurulu’na itiraz edilmez ise kesinleşir. İlk derece hukuk kurullarının görevlerine giren konularda ve bu kurullar tarafından verilen kararlara karşı yargı yoluna başvurulamaz.

İlk derece hukuk kurullarının görevleri, yetkileri, hakları ve üyelerinin durumu konusunda 5894 sayılı Kanun; TFF Statüsü’ne ve talimatlara atıf yapmıştır. 5894 sayılı Kanun’un konuyla ilgili son hükmüne göre de, ilk derece hukuk kurullarının hiçbir üyesi, TFF’nin başka kurul ve organlarında görev alamaz. Ayrıca, TFF üyesi herhangi bir kulüp ya da diğer bir özel hukuk tüzel kişisi bünyesinde de görev alamaz. Böylece üyelerin bağımsız ve tarafsız kalmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

TFF Statüsü’nün 54. maddesinde TFF Hukuk Kurulları’nın kararlarına itiraz düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, hukuk kurulları tarafından alınan kararlar kesin ve bağlayıcıdır. Bu kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilmez ise, karar ilgili tüm taraflar hakkında kesin hüküm teşkil eder.

1. Kulüp Lisans Kurulu

Kulüp Lisans Kurulu, TFF Statüsü'nün 59. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre KKK'nın görevi; lisans için başvuran kulüplerin sunduğu bilgi ve belgeler çerçevesinde ve TFF'nin ilgili talimatı doğrultusunda başvuru sahibi bir kulübe lisans verilip verilmemesine, lisansın geri alınmasına ve talimatta öngörülen cezaların uygulanıp uygulanmamasına karar vermektir. Bu değerlendirmeler sportif, alt yapı, personel ve idari, hukuki ve mali kriterler üzerinden yapılmaktadır.

TFF Statüsü'nün 59. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca KKK'nın, TFF Başkanı'nın teklifi üzerine Yönetim Kurulu tarafından atanacak bir başkan, bir başkan yardımcısı, üç asıl ve dört yedek üyeden oluşması öngörülmüştür. Aynı maddenin devamına göre de KKK üyelerinden en az birinin asgari beş yıllık deneyime sahip hukukçu olması, bir diğersinin de işletme veya ekonomi alanında en az beş yıllık mesleki deneyime sahip üniversite mezunu olması şarttır. Değerlendirmeler, hukuki olduğu kadar mali kriterlere dayandırılarak da yapılacağı için buna paralel olarak üyelerin bahsi geçen alanlarda donanımlı olması aranmıştır.

KKK'nın görev süresi dört yıl olmakla beraber, TFF Yönetim Kurulu görev süresi ile sınırlıdır. KKK üyelerine istifa etmedikleri ve çekilmiş sayılmadıkları sürece yerlerine başkasının atanamayacağı düzenlenerek güvence verilmiştir. Üyelerin yeniden atanmaları ise mümkün kılınmıştır. Üyeler, üyelikleri süresince Genel Kurul delegesi olamazlar ve herhangi bir TFF kurul ve organında görev alamazlar. KKK toplantı yeter sayısı üç olmakla beraber, kararlar toplantıda hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu ile alınır⁶⁵.

TFF Statüsü'nde, KKK'nın çalışma usul ve esaslarının bir talimat ile düzenleneceği belirtilmiştir. Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı, KKK'nın çalışma usul ve esaslarını düzenlemiştir. UEFA kulüp müsabakalarına katılmak için gerekli prosedürün bir parçası olarak, lisans adayının tüm asgari kriterleri yerine getirdiğini teyit eden ve TFF tarafından verilen sertifikaya 'lisans' denilmektedir. Talimat'ın 7. maddesi uyarınca, lisans, TFF verir. TFF bu yetkisini; KKK, Kulüp Lisans Müdürlüğü ve Tahkim Kurulu aracılığıyla kullanır. Kulüp Lisans Kurulu, ilk derece mercii olarak görev yaparken, Tahkim Kurulu temyiz mercii olarak görev yapmaktadır.

Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı'nın 9. maddesi, TFF Statüsü'nün 59. maddesinde belirtilen üyelerin durumu hakkındaki esasları yinelemiştir. Talimat'ın 10. maddesi ise, KKK'nın görev ve yetkilerini sıralamıştır. Buna göre, lisans adayları kulüplerin sunduğu bilgi ve belgeler ile Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Müdürlüğü'nün hazırlayacağı raporları da incelemek suretiyle bu talimat hükümleri ile eklerinde yer alan ilke, kriter

⁶⁵ Bkz. TFF Statüsü'nün 59. maddesi.

ve esaslar çerçevesinde başvuru sahibi kulübe lisans verilip verilmemesine veya lisansın geri alınmasına karar vermek, talimatta yazılı kriter ihlalleriyle ilgili yaptırım kararlarını vermek, Türk futbolunda kulüp lisans sistemini yerleştirmek üzere çalışmalar yapmak görevlerini KKK yerine getirmek durumundadır.

Öte yandan, KKK'nın mali kriterlerle ilgili denetiminde, mali konularda KKK'ya danışmanlık yapmak üzere SPK uyarınca denetim yetkisi almış bağımsız denetim kuruluşları arasından saptanacak bir bağımsız denetim şirketi ile TFF arasında bir hizmet sözleşmesi imzalanması, 10. madde tarafından öngörülen bir başka noktadır. Bu denetim şirketi ihaleyle belirlenir.

Bununla beraber, KKK, en az üç üyeyle toplanır. KKK'nın olağan toplantıları ayda en az bir kere yapılmakla beraber, üyelerin bu toplantılara katılmaları esastır. Arka arkaya mazeretsiz olarak üç toplantıya veya bir yıl içinde toplam 7 toplantıya katılmayan üyeler istifa etmiş sayılırlar. Bir sene içinde yapılan olağan toplantıların yarısından bir fazlasına katılmamış herhangi bir üye, mazeretli veya izinli olsa dahi çekilmiş sayılır⁶⁶. KKK'nın bağımsızlığı, Talimat'ın 11. maddesi tarafından yinelenmiştir. Karar, üye sayısının salt çoğunluğunun aynı yöndeki oyu ile alınır. Üyeler karar alınırken oy kullanmak zorundadır ve çekimser olmaları mümkün değildir. Kararlar, gerekçeli olmalıdır.

KKK; kulüp lisans başvurusuyla ilgili tamamlanan dosya ile Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Müdürü'nün esas hakkındaki düşüncesini kural olarak dosya üzerinden inceler. Bununla beraber gerekli görülürse ek bilgi ve belge istenebilir, yerinde incelemeye karar verilebilir, bilirkişi görevlendirilebilir ve duruşma yapılabilir⁶⁷. KKK kararları TFF'nin internet sitesinde yayınlanmakla beraber, aynı gün faks ile kulüplere bildirilir ve bu bildiri tebliğ niteliğindedir. Talimat'ın 13. maddesi, kulüpler ve futbol teşkilatı ile ilgili her görevliye KKK'nın istediği bilgi ve belgeleri vermek yükümlülüğünü öngörmüştür.

Son olarak, KKK kararlarına karşı, tebliğden itibaren 7 gün içinde Tahkim Kurulu'na itiraz hakkı bulunmaktadır. Bu itirazı; lisans adayı, lisansı KKK tarafından geri alınan lisans sahibi veya TFF Hukuk Müşavirliği gerçekleştirebilir. Eğer itiraz edilmez ise karar ilgililer hakkında kesin hüküm teşkil eder. KKK kararlarına karşı Tahkim Kurulu'ndan başka bir yargı makamına başvurulması mümkün değildir. Tahkim Kurulu'nun kararları nihai ve kesin niteliktedir⁶⁸.

⁶⁶ Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı'nın 11. maddesi.

⁶⁷ Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı'nın 12. maddesi.

⁶⁸ Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı'nın 14. maddesi.

2. Disiplin Kurulları

Disiplin Kurulları, TFF Statüsü'nün 57. maddesinde belirlenmiş olup; (1) İl Disiplin Kurulları, (2) Amatör Futbol Disiplin Kurulu ve (3) Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'ndan oluşmaktadır. Disiplin Kurulları, TFF Yönetim Kurulu'nun görevde kaldığı süre ile sınırlı olarak görev yapmakla beraber, kurullarda; başkan, başkanvekili ve raporör olarak görev yapacakların hukuk fakültesi mezunu olmaları aranmaktadır. Asıl ve yedek üyelere ise fakülte veya yüksek okul mezunu olmak zorunluluğu öngörülmüştür⁶⁹. Kurulların çalışma usul ve esasları Futbol Disiplin Talimatı'nda düzenlenmiştir.

Disiplin Kurulları, kararlarında bağımsızlık öngörülmüştür ve Disiplin Kurulu'ndaki görüşmeler kural olarak kapalı oturumlarda gerçekleştirilir⁷⁰. Üyelerin tarafsızlıklarından ciddi şüpheyi gerektirecek haklı sebeplerin varlığı halinde üyeler, ilgili dosyaya ilişkin olarak kuruldaki derhal çekilmek zorundadır⁷¹. Bu hal, üyenin üzerinde karar bildirileceği dosyanın ilgili olduğu kulüple, gerçek veya tüzel kişi ile bağlantılı olması halinde söz konusu olur. Böyle bir durumun varlığı halinde üye, bu hususu Disiplin Kurulu Başkanı'na bildirir. Bir üyenin tarafsızlığı üzerinde ciddi şüphe bulunduğu vakit, bu durumun öğrenilmesinden 5 gün içinde Disiplin Kurulu'na yazılı ve gerekçeli olarak durum bildirilir. Disiplin Kurulu, bu itirazı ilgili üyenin yokluğunda karara bağlar. Bu karara karşı nihai karar ile birlikte Tahkim Kurulu'na gitmek mümkündür. Disiplin Kurulu her türlü bilgiyi gizli tutmakla yükümlüdür ve ağır kusur haricinde Disiplin Kurulu üyeleri karar ve işlemlerinden dolayı sorumlu tutulamaz⁷².

Öte yandan, Disiplin Kurulları'nda savunma alınmadan ceza verilmez. Savunma süresi, savunma isteminin ilgisine tebliğinden itibaren kırk sekiz saattir. Tatil günleri savunma süresini uzatmaz. Kural olarak sözlü savunma kabul edilmez ve yazılı savunma görevli Disiplin Kurulu'na verilir. Karar, dosya üzerinden verilir. Kurul, gerekli görürse sözlü savunmayı tespit üzere bir üyesini görevlendirebilir. Taraflardan birinin talebi üzerine, sözlü ifadeler için bütün tarafların davet edileceği bir toplantı düzenlenebilir. Sözlü ifadeler her zaman kapalı oturumda alınır. Kulüpler, başkan veya başkanın görevlendireceği yetkililer tarafından savunulur. Savunma hakkı, ancak gizli kalması gereken hususların korunması ya da kovuşturmanın selameti gibi olağanüstü koşullar söz konusu olduğunda kısıtlanabilir⁷³.

Süreler, kural olarak ilgili evrakın muhatabına tebliğ edildiği günü takip eden günden itibaren başlar. Savunma süresi tenzih edilmek kaydıyla, sürelerin son gününün bir

⁶⁹ TFF Statüsü'nün 57. maddesi.

⁷⁰ Futbol Disiplin Talimatı'nın 69. maddesi.

⁷¹ Futbol Disiplin Talimatı'nın 70. maddesi.

⁷² Futbol Disiplin Talimatı'nın 72. maddesi.

⁷³ Futbol Disiplin Talimatı'nın 73. maddesi.

tatil gününe rastlaması durumunda; söz konusu süre, tatil gününü takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar uzar⁷⁴.

Deliller açısından; müsabaka görevlilerinin raporları, tarafların ve tanıkların beyanları, maddi deliller, uzman görüşleri ve ses ya da video kayıtları kabul edilebilir delillerdir. Disiplin Kurulu'nun delillerle ilgili olarak mutlak takdir hakkı olmakla beraber, insan onurunu zedeleyen deliller reddedilir. Disiplin Kurulu üyeleri delillerin takdirinde vicdani kanaatlerine göre karar verirken, reddedilen delillerin kapsamında sadece insan onurunu zedeleyenlerin yer alması sonucunda, hukuka aykırı olarak elde edilen delillerin ne kapsamda kullanılabilceği soru işaretidir⁷⁵.

a. İl Disiplin Kurulları

İl Disiplin Kurulları, her il merkezinde oluşturulur. Amatör İşler Kurulu'nun teklif edeceği kişiler arasından, TFF Başkanı tarafından atanacak bir başkan ve illerin sportif faaliyetlerine göre en az iki, en fazla dört üyeden oluşur. İl Disiplin Kurulu başkanları ile başkan vekilinin hukuk fakültesi mezunu olması şarttır. Kurullara asıl üye kadar yedek üye atanır. Kurullar, TFF Başkanı'nın görevde kaldığı süre ile sınırlı olarak görev yapar⁷⁶.

Bununla beraber, İl Disiplin Kurulları'nın görevi; kuruldukları illerde amatör futbol faaliyetlerinde bulunan kulüp, futbolcu ve diğer kişilerin fiillerinden doğan disiplin ihlallerini birinci derecede değerlendirmek ve gerekli kararları vermektir⁷⁷.

Kurullar görevlerini yerine getirmek amacıyla kurul başkanlarının çağrısı üzerine salt çoğunlukla toplanır ve toplantı gündemi kurul başkanları tarafından belirlenir. Aralıksız üç toplantıya izinsiz ve mazeretsiz katılmayan üyeler istifa etmiş sayılır⁷⁸.

b. Amatör Futbol Disiplin Kurulu

AFDK; TFF Başkanı'nın teklifi, TFF Yönetim Kurulu'nun onayı ile atanacak birer başkan ve altışar asıl üyeden oluşur. Asıl üye sayısı kadar da yedek üye bulunmaktadır. AFDK'nın görevleri Futbol Disiplin Talimatı'nın 62. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, AFDK, statülerinde belirtilen ve Türkiye birinciliğine varan futbol müsabakalarına katılan amatör kulüpler ile bu kulüplerde görevli futbolcu, yönetici, görevli

⁷⁴ Futbol Disiplin Talimatı'nın 74. maddesi.

⁷⁵ Futbol Disiplin Talimatı'nın 75. maddesi.

⁷⁶ Futbol Disiplin Talimatı'nın 66. maddesi.

⁷⁷ Futbol Disiplin Talimatı'nın 67. maddesi.

⁷⁸ Futbol Disiplin Talimatı'nın 68. maddesi.

ve diğ er kişilerin fiillerinden doğan disiplin ihlalleri ile aynı müsabakalarda görev yapan hakem ve diğ er görevlilerin disiplin ihlallerini ilk derece karara bağlar.

İl Disiplin Kurulları tarafından kişilere verilen; ihtar, kınama, iki veya daha az, müsabakadan men, soyunma odası ve yedek kulübesine giriş yasağı ile 15 gün stadyuma giriş yasağı veya hak mahrumiyeti cezası ve kulüplere verilen bir müsabaka için saha kapatma ya da müsabakayı seyircisiz oynama cezaları durumlarında, bu ceza miktarlarını aşan kararlara ilişkin olarak yapılan itirazları itiraz mercii sıfatıyla incelemek AFDK'nın görevidir. İtiraz, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde yapılmak zorunda olup, sürekli hak mahrumiyetleri cezaları itiraz konusu yapılmasa dahi AFDK tarafından kendiliğinden incelenir. Ayrıca AFDK, İl Disiplin Kurulları arasındaki görev ve yetki uyumsuzluklarını inceleyip kesin çözüme bađlar⁷⁹.

Toplantı, AFDK Başkanı'nın çağırısı üzerine salt çoğunluk ile yapılır. Gündem, Başkan tarafından belirlenmekle beraber, kararlar hazır bulunanların salt çoğunluğu ile alınır. Aralıksız üç toplantıya mazeretsiz veya izinsiz katılmayan üye istifa etmiş sayılmaktadır. AFDK üyelerine katıldıkları toplantılar için TFF Yönetim Kurulu tarafından her sezon başında huzur hakkı belirlenir⁸⁰. AFDK'nın acil işlerde telefon konferansı, video konferansı veya benzeri yöntemlerle müzakere etme ve karar alma yetkisi Talimat'ın 64. maddesi ile sağlanmıştır.

Verilen kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde TFF Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilir. Soruşturma mercileri de aynı süre içerisinde cezanın artırılması veya azaltılması talebi ile itiraz etme hakkına sahiptir. İtiraz cezanın infazını durdurmaz ancak ilgililer itiraz merciinden infazın durdurulmasını talep edebilir. Sürekli hak mahrumiyeti cezaları, itiraz yapılmasa dahi AFDK tarafından kendiliğinden incelenir⁸¹.

Disiplin ihlalleri muhtelif şekillerde ortaya çıkmaktadır. Bu ihlallere AFDK kararlarından bazı örnekler vermek faydalı olacaktır. 30.06.2014 tarihli bir AFDK kararında, 06.06.2014 tarihinde oynanması gereken Hatay Dumlupınarspor-Tarsus Gençler Birliğispor Genç Kızlar Türkiye Şampiyonası müsabakasında, misafir takımın gelmeyerek talimatlara aykırı davranışta bulunması nedeniyle (3-0) hükmen mağlubiyet cezası ile birlikte mevcut puanından galibiyet halinde verilen puan kadar (3) puan silinmesine karar verilmiştir⁸².

⁷⁹ Futbol Disiplin Talimatı'nın 63. maddesi.

⁸⁰ Futbol Disiplin Talimatı'nın 65. maddesi.

⁸¹ Futbol Disiplin Talimatı'nın 87. maddesi.

⁸² Kararın metni için bkz. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1272&ftxtID=20850> (Erişim Tarihi: 6.9.2014).

Bir başka AFDK kararında ise, M.H'ye (Kapadokya Nevşehirspor ida.) 30.05.2014 tarihinde oynanan Kırşehir Evranspor-Kapadokya Nevşehirspor U 16 Türkiye Şampiyonası müsabakasında hakeme sözle hakaret etmekten 60 gün hak mahrumiyeti cezası verilmesine karar verilmiştir⁸³. Bunun yanında başka bir kararda ise, bir futbolcuya ihraç sonrası hakeme sözle hakaret etmekten, ihraç olması nedeniyle oynamaması gereken ilk resmi müsabaka dışında ayrıca 3 resmi müsabakadan men cezası verilmesine karar verilmiştir⁸⁴.

Diğer bir örnekte, Elazığspor kulübüne; 31.08.2014 tarihinde oynanan Elazığspor-Osmanlı Spor Futbol Kulübü Elit Akademi U-19 Ligi müsabakasında, Gençlik Gelişim Ligi Statüsü'ne aykırı şekilde yaş uygunluğu olmayan futbolcuların müsabaka isim listesine yazılarak talimatlara aykırı davranışta bulunulmaktan (0-3) hükmen mağlubiyet cezası verilmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla, futbol takımlarının teknik kadrolarının, buldukları ligin kurallarını doğru biçimde tespit etmelerinin zorunlu olduğunu belirtmek gerekir⁸⁵.

AFDK'nın yukarıda sözü edilen kararları bağlamında, gerek kızların müsabakalarında, gerekse çocukların müsabakalarında her olumsuz fiilin bir cezai neticesinin ortaya çıktığını belirtmek isteriz. Bu düzenin; amatör, genç, kadın fark etmeksizin muntazam biçimde devam ettirilmesi, sahada istenmeyen olayların önüne geçilmesine yardımcı olacağı gibi Türk futboluna da katkı sağlayacaktır.

AFDK kararlarına karşı yapılacak itiraz bedeli ile Kurul'un vermiş olduğu para cezalarının kararların altında belirtilen hesap numarasına, itiraz bedeli veya para cezası bedelinden hangisinin olduğu açıklaması ile birlikte yatırılması gerekmektedir⁸⁶.

c. Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu

PFDK; TFF Başkanı'nın teklifi, TFF Yönetim Kurulu'nun onayı ile atanacak birer başkan ve altışar asıl üyeden oluşur. Asıl üye sayısı kadar da yedek üye bulunmaktadır⁸⁷. Profesyonel futbol faaliyetlerinde bulunan kulüp, futbolcu, teknik adam, yönetici, müsabaka görevlileri ve profesyonel futbolda görevli diğer kişilerin fiillerinden doğan disiplin ihlallerini karara bağlamak PFDK'nın görevidir⁸⁸.

⁸³ Kararın metni için bkz. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1272&ftxtID=20803> (Erişim Tarihi: 6.9.2014).

⁸⁴ Kararın metni için bkz. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1272&ftxtID=20763> (Erişim Tarihi: 6.9.2014).

⁸⁵ Kararın metni için bkz. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1272&ftxtID=21281> (Erişim Tarihi: 10.9.2014=).

⁸⁶ Bkz. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1272&ftxtID=20803> (Erişim Tarihi: 10.9.2014).

⁸⁷ Futbol Disiplin Talimatı'nın 62. maddesi.

⁸⁸ Futbol Disiplin Talimatı'nın 64. maddesi.

Disiplin kurulu toplantısı, PFDK Başkanı'nın çağrısı üzerine salt çoğunluk ile yapılır. Gündem, PFDK Başkanı tarafından belirlenir. PFDK kararları, hazır bulunanların salt çoğunluğu ile alınır. Aralıksız üç toplantıya mazeretsiz veya izinsiz katılmayan üye istifa etmiş sayılmaktadır. PFDK üyelerine katıldıkları toplantılar için TFF Yönetim Kurulu tarafından her sezon başında huzur hakkı belirlenir. AFDK'nın olduğu gibi, PFDK'nın da acil işlerde telefon konferansı, video konferansı veya benzeri yöntemlerle müzakere etme ve karar alma yetkisi bulunmaktadır⁸⁹.

PFDK kararlarına karşı, kararın tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde TFF Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilir. Soruşturma mercileri de aynı süre içerisinde cezanın artırılması veya azaltılması talebi ile itiraz etme hakkına sahiptir. İtirazın yapılması, cezanın infazını durdurmaz, ancak ilgililer itiraz mercinden infazın durdurulmasını talep edebilir.

Sürekli hak mahrumiyeti cezaları, itiraz yapılmassa dahi Tahkim Kurulu tarafından kendiliğinden incelenir⁹⁰. Üstelik, TFF Statüsü'nün 70. maddesi uyarınca verilen para cezaları kulüplerin TFF'den olan alacaklarından öncelikle mahsup edilir.

3. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu

UÇK, futbol tahkimine 4 Aralık 2007 tarihinde 5719 sayılı Kanun ile dâhil olmuştur. 5719 sayılı Kanun'dan önce futbola dâhil kişilerin aralarındaki sözleşmelerden doğan ihtilaflara, TFF Yönetim Kurulu ilk derece yargı merci olarak bakmakla beraber, bu kararlara Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilmekteydi. TFF Yönetim Kurulu üyelerinin hukukçu olmaları zorunlu değildi. Dolayısıyla TFF Yönetim Kurulu üyelerinin hukuki kararlar alması son derece sakıncalıydı.

UÇK; kulüpler ile kulüpler, kulüpler ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, masörler, oyuncu temsilcileri ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler aralarındaki futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan uyuşmazlıkları, taraflarının başvurusu üzerine münhasıran görevli ve yetkili olarak inceleyip karara bağlamaktaydı. UÇK, Yönetim Kurulu'nun belirlediği UÇK Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfı'nın, Profesyonel Futbolcular Derneği'nin ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği'nin her birinin belirleyeceği beşer üye olmak üzere on beş üyeden oluşmaktaydı⁹¹.

Başlangıçta, taraflardan birinin uyuşmazlığın çözümü için yazılı olarak UÇK'ya başvuruda bulunması üzerine, UÇK sekreteryası karşı tarafa ihtiyari hakem yetkisini kabul edip etmediğini sormazdı. Ancak bu uygulama sonradan değişmiştir. Karşı tarafa yazılı olarak bildirim yapılması ve karşı tarafın UÇK'nın yetkisini kabul etmesi gerekmektedir.

⁸⁹ Futbol Disiplin Talimatı'nın 65. maddesi.

⁹⁰ Futbol Disiplin Talimatı'nın 87. maddesi.

⁹¹ Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nın 3. maddesi.

tedir. Ayrıca zorunlu UÇK yolu, sadece sportif cezalar ile yetiştirme tazminatına ilişkin ihtilaflarda öngörülmüştür.

Yürürlükte olan Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'na göre, UÇK, HMK'nın hakem tayini usulüne uygun olarak Yönetim Kurulu tarafından oluşturulan en az yüz kişilik listeden seçilecek hakem veya hakem heyetinden oluşan ihtiyari tahkim merciidir. Ayrıca UÇK, sınırlı hallerde ise mecburi tahkim merci işlevini de görmektedir. Hakem adayları; Süper Lig Kulüpler Birliği Vakfı, Tüzel kişiliğe sahip 1. Lig, 2. Lig ve 3. Lig Kulüp Birlikleri, Profesyonel Futbolcular Derneği, Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği, Barolar ve üniversitelerin hukuk fakülteleri tarafından gösterilecek kişiler arasından oluşmaktadır⁹². Bu kapsamda, UÇK'nın temel görevi dikkate alınarak UÇK Talimatı'nda, baroların ve hukuk fakültelerinin de hakem adaylarının seçiminde söz sahibi olması öngörülmüştür.

TFF Statüsü'nün 55. ve 56. maddelerinde düzenlendiği üzere UÇK'da hakemlerin en az beş yıllık mesleki deneyime sahip hukukçu olmaları zorunludur. Hakem listesi, TFF Yönetim Kurulu'nun görev süresi ile sınırlı olmak kaydıyla her dört yılda bir yenilenir ve bir hakem beş yıl geçmedikçe tekrar hakem listesinde yer almaz. Böylelikle, hakemlerin uzun süre hakem pozisyonunda kalarak belirli taraflara yaklaşım tarafsızlıklarını kaybetmelerinin önüne geçilmeye çalışılmış ve yeni hakemlere şans tanınmıştır. Hakemler, görevlerinde bağımsızdır ve listede yer alan hakemler, UÇK önünde herhangi bir tarafın vekili sıfatıyla görev yapamazlar⁹³. UÇK hakem listesine TFF'nin internet sitesinden ulaşılabilmekle beraber, 2014 yılı itibarıyla 166 hakem, UÇK bünyesinde görev yapmaktadır⁹⁴.

Kulüpler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, futbolcu temsilcileri, sağlık personelleri ve müsabaka organizatörleri aralarındaki futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan ihtilafların çözümü için UÇK'nın yetkisini kabul edip etmemekte serbesttirler. Yani UÇK, kural olarak ihtiyari hakem kurulu olarak görev yapar. UÇK'nın yetkili olabilmesi için tarafların ihtilafın ortaya çıkmasından sonra UÇK'nın yetkisini yazılı olarak kabul etmeleri gerekir⁹⁵.

UÇK'nın kural olarak ihtiyari bir tahkim merci olması yanında, zorunlu tahkim merci sıfatıyla münhasıran yetkili olduğu iki durum daha vardır. Bunlar; sportif cezalar ve yetiştirme tazminatına ilişkin ihtilaflardır. Bu iki durumdan birinin söz konusu olduğu hallerde UÇK münhasıran yetkilidir. Sportif cezalar ve yetiştirme tazminatına ilişkin ihtilaflarda UÇK, zorunlu hakem heyeti olarak görev yapmaktadır.

⁹² Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nın 3. maddesi.

⁹³ TFF Statüsü'nün 55. maddesi.

⁹⁴ <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/UÇK-Hakem-Listesi.pdf> (Erişim Tarihi: 11.8.2014).

⁹⁵ TFF Statüsü'nün 56. maddesi.

4. Etik Kurulu

Etik Kurulu, TFF Statüsü'nün 60. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Kurul, TFF Başkanı'nın teklifi ve Yönetim Kurulu'nun kararı ile seçilecek bir başkan, dört asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Toplantı yeter sayısı üçtür ve kararlar toplantıda hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğuyla alınır. Etik Kurul, Türk futbolunun etik değerleri ve marka değerinin korunması ve toplumdaki saygınlığının zedelenmesinin önüne geçilmesi konusunda gerekli hukuki denetimleri yapar.

Etik Kurul'un görev süresi dört sene olmakla beraber, Yönetim Kurulu'nun görev süresi ile sınırlıdır. Etik Kurul'un hiçbir üyesinin yerine istifa etmediği ve çekilmiş sayılmadığı müddetçe yenisi atanamaz. Ayrıca Etik Kurul üyeleri, üyelikleri süresince Genel Kurul delegesi olamazlar ve herhangi bir TFF kurul veya organında görev alamazlar. Etik Kurul üyelerinin yeniden atanmaları mümkündür⁹⁶.

Etik Kurulu Talimatı'nda, Kurul'un görevleri belirtilmiştir. Bu görevler arasında; Futbol Disiplin Talimatı uyarınca işlem yapılmayan ve Etik Kurulu Talimatı kapsamına giren ihlalleri incelemek; şike ve teşvik primi iddialarını incelemek; Türk futbolunun etik değerleri ve marka değerinin korunması ve toplumdaki saygınlığının zedelenmemesi için gerekli hukuki denetimleri yapmak ve bu bağlamda Türk futbolunu ahlaki açıdan tehdit eden risklere karşı bağımsız ve tarafsız şekilde danışmanlık faaliyetinde bulunmak; futbol camiasının uyması gereken etik davranış ilkelerinin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruları incelemek, araştırmak ve karara bağlamak; etik davranış ilkeleri konusunda uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik olarak futbolla ilgili tüzel kişilere görüş bildirmek ve Etik Kurulu kararlarıyla ilgili olarak bülten yayımlamak bulunmaktadır⁹⁷.

Etik davranış ilkelerinin ihlal edilmesiyle ilgili başvurular, ihlalin ve failinin öğrenildiği tarihten itibaren 7 gündür. Bu süre, ihlalin olduğu tarihten itibaren üç ayı aşamaz. Ancak Talimat, şike ve teşvik primi ile ilgili hükümleri saklı tutmuştur. Etik Kurulu tarafından incelemeye alınan başvurular sonucunda, ilgiliye üç gün içinde cevaplandırılmak üzere savunma talebi gönderilir. Başkan tarafından dosya, iş durumuna göre, raportöre veya üyelerden birine havale olunur. Dosya, incelemeyi yapan raportörün veya üyenin esas hakkındaki düşüncesi ile birlikte Etik Kurul'a sunulur. Kurul, incelemesini kural olarak dosya üzerinde yapar. Bununla birlikte Etik Kurul, gerekli görürse ilave bilgi ve belge istenmesine, yerinde incelemeye ve duruşma yapılmasına karar verebileceği gibi, duruşmaları gizli de yapabilir. Taraflar, sonucun kendilerine bildirilmesi tarihinden itibaren 7 gün içinde Tahkim Kurulu nezdinde karara itiraz edebilir. Süresi içinde karara itiraz edilmemesi veya itirazın reddedilmesi halinde karar kesinleşmiş olur⁹⁸.

⁹⁶ TFF Statüsü'nün 60. maddesi.

⁹⁷ Etik Kurulu Talimatı'nın 4. maddesi.

⁹⁸ Etik Kurulu Talimatı'nın 6. maddesi.

Şike ve teşvik primi iddialarının incelenmesi Etik Kurulu tarafından yapılır. TFF Yönetim Kurulu, kulüpler hakkında ihbar üzerine ya da re'sen öğrendiği ve ciddi bulunduğu şike ve teşvik primi iddialarını incelemesi için Etik Kurul'a gönderir. Etik Kurul, ilgili belgeleri her türlü resmî ya da özel kuruluş ve kurumdan veya kişilerden isteyebilir. Gerektiğinde müsabakada görevli şahısları da dinleyebilir. Etik Kurul araştırması sonucunda bir rapor düzenler ve TFF Yönetim Kurulu'na raporu iletir. Yönetim Kurulu raporu değerlendirir ve gerek gördüğü takdirde kulüp hakkında disiplin yargılaması yapılması amacıyla ilgili kulübün Disiplin Kurulu'na sevkine karar verir⁹⁹. Dolayısıyla Etik Kurulu'nun raporu mütalaa niteliğindedir ve bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Etik Kurulu raporuna karşı ancak Disiplin Kurulu'nun konuya ilişkin kararı ile birlikte Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilir¹⁰⁰.

B. TFF Tahkim Kurulu

5894 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca Tahkim Kurulu, bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercidir. Tahkim Kurulu; altı asıl, altı yedek üyeden oluşur. TFF'nin en üst hukuk kurulu olan Tahkim Kurulu, TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyumsuzluklarla bağlı olarak nihai karar mercidir ve kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlar.

Bununla ilgili olarak, 5894 sayılı Kanun'daki Tahkim Kurulu kararları aleyhine yargı yoluna başvurulamayacağını belirten bir hüküm Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir¹⁰¹. Anayasa Mahkemesi iptal kararını verirken, Anayasa'nın 9. ve 36. maddelerine atıfta bulunmuştur. Anayasa'nın 9. maddesi uyarınca, yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Anayasa'nın 36. maddesine göre, herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması, şüphesiz olarak adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur¹⁰².

Öte yandan, Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre, bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça uyumsuzlukların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi mümkün gözükmiştir. *"Bu durumda yasa koyucu, futbol sporu alanındaki uyumsuzlukları çözmek üzere, görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir. Ancak bu aşama-*

⁹⁹ Etik Kurulu Talimatı'nın 7. maddesi.

¹⁰⁰ Etik Kurulu Talimatı'nın 7. maddesi.

¹⁰¹ Anayasa Mahkemesi, E. 2010/61, K. 2011/7, T. 6.1.2011, RG 26.2.2011/27858.

¹⁰² Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, "Spor Hukukunda Güncel Sorunlar- II" Sempozyumu, Ataköy 2010, s. 21.

dan sonra kararı benimsemeyen tarafa yargı yolunun açık tutulması gerekir". Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, zorunlu olarak tahkime başvurma yükümlülüğünü olumlu olarak ele almakla beraber, tahkim kararına yargı yolunun kapalı olmasını benimsememiştir. Dolayısıyla, kararların aleyhine yargı yoluna başvurulamayacağı ibaresini Anayasa'nın 9. ve 36. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, ayrıca Tahkim Kurulu'nun kararlarının kesin ve nihai olması hakkında da fikir belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre kararların kesin olması, Tahkim Kurulu'nun incelediği konularda verdiği kararların biçimsel yönden kesin, uygulanabilir ve bağlayıcı nitelikte olduğunu ifade eder. Kararların nihai olması ise, Tahkim Kurulu'nun, TFF içerisinde başvurulacak en son merci olduğunu belirtir. Bu doğrultuda, kararların kesin ve nihai olması, savunma ve hak arama özgürlüklerini sınırlandırmaz ve yargı yoluna başvurulmasını engellemez. Netice itibarıyla, Tahkim Kurulu'nun kararlarının kesin ve nihai olduğu ibaresi Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu kararıyla ilgili olarak bahsetmemiz gereken iki karşı oy gerekçesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, TFF'nin kamu tüzel kişilik olduğu gerekçesiyle Tahkim Kurulu'nun bu kamu tüzel kişiliğinin en üst hukuk kurulu olmasından mütevellit, verdiği kararların idari nitelikte olduğunu savunmaktadır. Bu yüzden Anayasa Mahkemesi'nin önüne gelen karar her ne kadar asliye hukuk mahkemesi yoluyla gelmiş ise de, görevli mahkeme aslında idari mahkemedir. Buna istinaden karşı oya göre, Anayasa Mahkemesi'nin, görevsiz olması sebebiyle davayı reddetmesi gerekmektedir.

İkinci karşı oyun gerekçesinde ise, Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olmasındaki esas sebebin FIFA ve UEFA kurallarına uyum sağlamak olduğu ifade edilmiştir. Tahkim esasının uluslararası düzeyde öngörülmesinin nedeninin futbola ilişkin hızlı ve kesin sonuç alınması zorunluluğu olarak vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda karşı görüş uyarınca, futbol dâhil uluslararası spor dallarındaki ihtilaflarda tahkim usulü benimsenip genel kabul gördüğüne göre, bu konudaki ihtilaflarda tahkim usulünün öngörülmesi ve Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamayacağı ilkesinin getirilmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön yoktur.

Diğer bir ifadeyle, karşı oya göre dava konusu kuralda öngörülen yargı yolu kısıtlamasının Anayasa'nın 9. maddesinde belirtilen yargı yetkisinin devri mahiyetinde olmadığı açık olduğu gibi, bu düzenlemenin Anayasa'nın 36. maddesiyle bağdaşmadığı da söylenemez. Dava konusu kural, bu görüş çerçevesinde Türkiye'nin uluslararası yükümlülüğünün tabii bir sonucu olarak görülmektedir ve bu bağlamda uluslararası kuralların dışına çıkılarak bu konuda daha farklı bir düzenleme getirmek mümkün olmamaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararından sonra 6214 sayılı ve 17.3.2011 tarihli Kanun ile Anayasa'nın 59. maddesine bir fıkra eklenmiştir. Söz konusu fıkra göre, spor

federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz. Böylece sporun disiplinine ve yönetimine ilişkin uyuşmazlıkların zorunlu tahkime tabi kılınması ve zorunlu tahkim sonucu verilen kararlara karşı yargı yolunun kapalı olmasının, Anayasa Mahkemesi'nde yeniden yargılama konusu olmasının önüne geçilmiştir.

Eklenen fıkranın gerekçesi Anayasa Komisyonu Raporu'nda şu şekilde ifade edilmiştir:

“Sporun kendine özgü yapısı, hızlı ve süratli bir şekilde yönetimini, disiplin yargılamasını ve denetimini beraberinde getirmektedir. Bu sürat spor faaliyetlerinin icra edilmesi için olmazsa olmaz bir şarttır. Belirli bir zaman diliminde yapılması planlanan spor faaliyetlerine ilişkin ihtilafların çok kısa bir zaman sürecinde kesin ve nihai olarak karara bağlanmaması halinde, o faaliyetin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması mümkün değildir. Spor faaliyetlerinin kendine özgü ihtiyaçları, uzun zamana yayılan bir denetime müsaade etmemektedir. Bu ihtiyaçların çok kısa sürede çözüm gerektiren yapıları bu faaliyetlerle ilgili ihtilafların süratle ve kesin olarak sonuçlandırılmasını gerektirmektedir. Anayasada yapılan bu değişikliklerle, sportif faaliyetlerin yönetilmesine ve disiplinine ilişkin ihtilafların süratle ve yargı denetimine tabi olmaksızın kesin olarak çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır. Bu çerçevede ilgili kurulların müsabakalarla, kulüplerle, sporcularla ve sporla ilgili diğer kişiler hakkında verdikleri müsabakadan men, küme düşürme, ligden ihraç, ihraç, seyircisiz oynama ve puan tenzili gibi kararlarına karşı süratli ve kesin bir denetim yolu öngörülmektedir. Bununla birlikte, kulüpler ile sporcu ya da teknik adamlar gibi diğer kişiler arasındaki alacak uyuşmazlıkların bu şekilde çözüme kavuşturulmasına dair bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, spor kulüpleri ile sporcu, teknik adam ve sporla ilgili diğer kişiler arasındaki alacak haklarına dair uyuşmazlıklar yetki ve göreve ilişkin genel hükümler çerçevesinde adli yargı yerlerinde görülecektir. Böylece, sporla ilgili hizmet, vekalet veya benzeri diğer sözleşmelerden kaynaklanan ifa, ifa etmeme, fesih ve tazminat gibi uyuşmazlıklar ile diğer alacak hakları, genel hükümlere tabi olacaktır”¹⁰³.

Tahkim Kurulu tarafından verilen karara karşı, bireysel başvuru yoluna gidilmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu bireysel başvuruya ilişkin kararında¹⁰⁴, anayasa koyucunun; spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararla-

¹⁰³ Dönemi ve Yasama Yılı:23/5, Esas Numarası: 2/879, <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss697.pdf> (Erişim Tarihi: 3.9.2014).

¹⁰⁴ Başvuru Numarası: 2012/620, Karar Tarihi: 12.2.2013, RG 22.2.2013/28567.

rına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabileceğini, tahkim kurulu kararlarının kesin olduğunu ve bu kararlara karşı hiçbir yargı mercine başvurulamayacağını hüküm altına aldığını vurgulamıştır. Bu çerçevede, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun kapsamında Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin bireysel başvurunun konusu olamayacağının altını çizen Anayasa Mahkemesi, Tahkim Kurulu tarafından verilen disiplin cezaları için bireysel başvuruda bulunulmasını konu bakımından yetkisizlik sebebiyle kabul edemeyeceği sonucuna varmıştır.

Belirtmek gerekir ki, Tahkim Kurulu, sadece 5894 sayılı Kanun ile değil TFF Statüsü ve Tahkim Kurulu Talimatıyla da düzenlenmiştir. Söz konusu mevzuat çerçevesinde Tahkim Kurulu'nun kesin olarak karara bağlayacağı birçok husus bulunmaktadır. Bunlar; futbola mensup kişiler ve kulüpler hakkında Yönetim Kurulu tarafından verilen kararlar, AFDK ve PFDK kararları, UÇK kararları, Kulüp Lisans Kurulu kararları, Etik Kurulu kararları, diğer nihai karar verme yetkisine sahip olan kurulların kararları ve TFF Yönetim Kurulu tarafından çıkarılan talimatlardır. Tahkim Kurulu'nun talimatı yukarıda detaylı olarak ele alındığı için, burada Tahkim Kurulu'nun kayda değer kararlarından birkaçını incelemekle yetineceğiz.

Fakat öncelikle, TFF Yönetim Kurulu tarafından seçilen kişilerden oluşan ve görev süresi Yönetim Kurulu'nun görev süresi ile sınırlı olan Tahkim Kurulu'nun, Yönetim Kurulu tarafından verilen kararlar aleyhine yapılan başvuruları incelemesinin, bu konu bakımından Tahkim Kurulu'nun tarafsızlığı ve bağımsızlığı üzerinde bir sorun teşkil ettiğini belirtmemizde fayda vardır¹⁰⁵.

İnceleyeceğimiz ilk karar, Tahkim Kurulu'nun AFDK kararı üzerine verdiği 2014/181 sayılı karardır¹⁰⁶. 2014/181 sayılı karara konu olan olayda, maç esnasında bir takımın oyuncu sayısı, rakip takıma mensup bir şahsın bir oyuncuyu sakatlaması nedeniyle altıya düşmüştür ve bunun sonucunda hakem Futbol Müsabaka Talimatı'nın 22. maddesine uygun olarak müsabakaya devam edilemeyeceğine karar vermiştir. Ancak oyuncu sayısının altıya düşme nedeni, rakip takımın teknik sorumlusudur; çünkü futbolcunun yaralanmasına neden olan saldırı eyleminin faili bu şahıstır. AFDK, bu gerçeği gözetmeyerek sahada altı oyuncuyla kalan takıma hükmen mağlubiyet cezası vermiştir. Haksızlığa uğrayan takım, bu durumu AFDK'nın kararına itiraz yoluyla Tahkim Kurulu önüne taşımıştır. Bu noktada Tahkim Kurulu, yaşanan durumu "kimse kendi kusurun-

¹⁰⁵ ÖZELÇİ Aytac, Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk Hukukundaki Yeri, Ankara 2010, s. 157; KOÇAK Talat Emre, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, Ankara 2007, s. 57; KOCASAKAL, s. 110; GENÇ Durmuş Ali, Spor Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 1998, s. 183; ERTEN Rifat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara 2007, s. 220.

¹⁰⁶ 3.7.2014 T., E.2014/176 ve 2014/181 sayılı karar: <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=20869> (Erişim Tarihi: 4.9.2014).

dan yararlanamaz” (*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*) temel hukuk ilkesine aykırı bularak, hükmen mağlubiyet cezasının kaldırılmasına ve dosyanın TFF Yönetim Kurulu’na sunulmasına karar vermiştir. Bu kararda, dosyanın TFF Yönetim Kurulu’na sunulmasının nedeni de Futbol Müsabaka Talimatı’nda maddi olayı düzenleyen hüküm bulunmamasıdır. Nitekim Futbol Müsabaka Talimatı’nda hükme bağlanmamış hususlar hakkında TFF karar vermeye yetkilidir¹⁰⁷.

İkinci bir olayda PFDK, milli futbolcu Tolga Zengin’e bir gazetede yayınlanan ve kendi ağzından söylendiği iddia olunan sportmenliğe aykırı açıklamalar nedeniyle 1 resmî müsabakadan men ve 10.000 TL para cezası vermiştir. Ancak futbolcu, kendisine ait olduğu iddia edilen beyanattı reddetmiş ve durumu TFF Tahkim Kurulu’na taşımıştır. Durumu inceleyen Tahkim Kurulu söz konusu cezanın; müsabaka görevlilerinin raporları, tarafların ve tanıkların beyanları, maddi deliller, uzman görüşleri ve ses ya da video kayıtları gibi kabul edilebilir delillere dayanılarak verilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda da, isnat edilen disiplin ihlalinin tek gerekçesi bahsi geçen gazete haberi olduğundan, gazete haberinin tek başına maddi delil olup olmayacağını tartışmıştır. Tahkim Kurulu nezdinde disiplin yargılamasında ve ceza hukukunda, bu tür başkaca maddi delil ile desteklenmeyen ve fail tarafından açıkça reddedilip kabul edilmeyen gazete haberleri tek başına cezalandırma gerekçesi olamaz. Diğer deyişle faile ait olduğu açıkça tespit edilemeyen, tanık beyanı, müsabaka görevlilerinin raporları, ses veya video görüntüsü gibi delillerle ya da ikrar ile desteklenmeyen gazete haberi maddi delil olarak kabul edilemez. Dolayısıyla Tahkim Kurulu, Tolga Zengin’e verilen cezaların kaldırılmasına karar vermiştir¹⁰⁸.

Bir başka olayda, bir futbolcu tam on seneden uzun bir süredir kardeşinin adını kullanarak futbol oynamıştır. TFF bünyesine kardeşinin adıyla kaydolmuştur ve TFF tarafından kardeşinin adıyla lisans verilmiştir. Bu futbolcunun vizesi her sene kardeşinin adıyla yapılmıştır. Bunun üzerine AFDK, bu şahsın kulübünü ceza olarak alt lige düşürmüştür. Fakat durumu Tahkim Kurulu’na taşıyan kulüp, TFF kayıtlarına güvenerek bu futbolcuyu transfer ettiğini belirtmiş ve bu sahtecilik eylemini bilmediğini veya bilmesini gerektirir bir durum olmadığını beyan etmiştir. Durumu karara bağlayan Tahkim Kurulu, küme düşme cezasının kaldırılmasına karar vermiştir¹⁰⁹.

Son örneğimizde ise bir futbolcu, “methylhexaneamine” adlı bileşene sahip bir sporcu ürünü kullanmıştır. Oysa bu madde, yasaklı madde listesinde diğer adıyla yani “dimethylpentylamine” olarak yer almaktadır. Tüketilen sporcu ürünü de, yasaklı

¹⁰⁷ Futbol Müsabaka Talimatı’nın 34. maddesi.

¹⁰⁸ 06.06.2013T.,E.2013/162ve2013/164sayılıkarar,<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=18256> (Erişim Tarihi: 4.9.2014).

¹⁰⁹ 26.06.2014 T., E. 2014/172 ve 2014/178 sayılı karar, <http://www.tff.org.tr/default.aspx?pageID=247&ftxtID=20838> (Erişim Tarihi: 4.9.2014).

madde listesinde yer alan ismine rastlanmamaktadır. Fakat yasaklı maddeyi tüketen futbolcu, tetkiklerde dopingli çıkmıştır ve PFDK tarafından 2 yıl resmî müsabakalardan men cezası almıştır. İtiraz neticesinde durum Tahkim Kurulu'nun önüne gelmiştir¹¹⁰. Bu aşamada Tahkim Kurulu, konu hakkındaki bir CAS kararına atıfta bulunarak, “methylhexaneamine” etken maddesinin WADA Yasaklılar Listesinde belirtilen maddeler arasında aynı isimle yer almadığını tespit ederek bu hususun cezada indirime gidilmesi bakımından oyuncu lehine değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir¹¹¹. Sonuç olarak CAS kararını önüne gelen benzer olayda takip eden Tahkim Kurulu, futbolcunun cezasını 18 ay resmî müsabakalardan men cezasına indirmiştir. Fakat Tahkim Kurulu bu kararında her ne kadar WADA Yasaklı Maddeler Listesi'nden bahsetse de, Türkiye'nin taraf olduğu Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşme'ye atıfta bulunmamıştır¹¹². Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşme, sporcuların buldukları ülke fark etmeksizin eşit koşullarda yarışmalarını hedeflemektedir. Söz konusu Sözleşme kapsamında, taraf ülkeler, WADA'nın Anti Doping Kodu ile uyumlu düzenlemeler yapmak durumundadır. Bu çerçevede Yasaklı Maddeler Listesi metni WADA tarafından sağlanır ve bu listedeki maddelerin sporcular tarafından kullanılması kesinlikle yasaktır. Bu nedenle, WADA Yasaklı Maddeler Listesi'nin büyük önemi bulunmaktadır ve sporcular ile teknik heyetin bu listeyi her sene güncellenen haliyle takip etmesi gerekir. Olayda geçen “methylhexaneamine”, WADA'nın Yasaklı Maddeler Listesi'ni ilk düzenlediği 2004 yılından beri listede uyarıcı olarak yerini almaktadır. 2011 yılında tanımlanmış madde olarak düzenlenmiştir ve kesinlikle yasaktır. Artık karışıklıkları da gidermek için “dimethylpentylamine” ismi de parantez içinde yer almaktadır¹¹³.

Konu hakkında değinmemiz gereken bir başka ve son husus ise, Tahkim Kurulu kararları kesin olmakla birlikte ilam hükmünde değildir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 15.12.2004 tarihli kararında aşağıdaki sonuca varmıştır:

“Tahkim Kurulu kararlarının, ilgili kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece, bu kararların başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamında olup, yerel mahkemenin ve özel dairenin kabullerinin tersine, bu kesinlik, anılan kararlara ilam hükmünde belge niteliği kazandırmaz. Gerçekten de, hangi belgelerin ilamların İcrası hakkındaki hükümlere tabi bulunduğu, İcra ve İflas Kanunu'nun 38.

¹¹⁰ 17.01.2013 T., E. 2013/6 ve 2013/12 sayılı karar, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=17114> (Erişim Tarihi: 4.9.2014).

¹¹¹ CAS 2012/A/2804 Dimitar Kutrovsky v. International Tennis Federation, <http://www.tas-cas.org/d2wfiles/document/6318/5048/0/Award20280420INTERNET.pdf> (Erişim Tarihi: 4.9.2014).

¹¹² RG 6.5.2009/27220.

¹¹³ WADA'nın 2014 yılı için hazırladığı Yasaklı Maddeler Listesi için bkz. <http://list.wada-ama.org/list/s6-stimulants/#methylhexaneamine> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

maddesinde tahdidi olarak sayılmış; mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletlerin, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir."¹¹⁴.

İncelenen örneklerden bile anlaşılacağı üzere, şu anda tamamıyla avukatlardan ve hukukçu akademisyenlerden oluşan Tahkim Kurulu, kararlarını, Türk spor hukuk mevzuatı yanında; evrensel hukuk ilkelerini, CAS kararlarını, hukuk öğretilerini gözeterek almaktadır. Dolayısıyla, Kurul'un çalışmalarının adil ve hızlı biçimde yürümesi, Türk futbolu ve barındırdığı hukuki uyuşmazlıklar bakımından son derece olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

II. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun Görevleri

UÇK, TFF'nin ilk derece hukuk kurulu olmakla beraber zorunlu ve ihtiyari tahkim kurulu olarak görev yapar. Kulüpler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, futbolcu temsilcileri, sağlık personelleri ve müsabaka organizatörleri aralarındaki futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan ihtilafların çözümünde UÇK bahsi geçen kişilerce görevlendirilebilir¹¹⁵.

UÇK, taraflarca ihtiyari tahkim kurulu olarak görevlendirilebilir. Diğer bir ifadeyle, UÇK'nın ihtiyari hakem kurulu yetkisinin taraflarca kabul edilmesi gerekir.

Öte yandan, sportif cezalar ile yetiştirme tazminatına ilişkin uyuşmazlıklarda, UÇK zorunlu tahkim kurulu olarak görevlendirilmiştir. Dolayısıyla UÇK hem zorunlu tahkim kurulu olarak hem de ihtiyari tahkim kurulu olarak incelemek mümkündür.

A. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Bakacağı Uyuşmazlıklar

1. Zorunlu Tahkime Tabi Uyuşmazlıklar

TFF Statüsü'nün 56. maddesi uyarınca sportif cezalar ile yetiştirme tazminatına ilişkin ihtilaflar münhasıran UÇK nezdinde çözülecektir. Aynı hüküm, UÇK Talimatı'nın 2. maddesinde de yer almaktadır. Bu yüzden, sportif cezalara ve yetiştirme tazminatına ilişkin uyuşmazlıklarda zorunlu tahkim kurulu olarak UÇK görevlidir.

¹¹⁴ Yargıtay HGK., E. 2004/13-722, K. 2004/707, T. 15.12.2004 (Kazancı İçtihat Bankası, 20.7.2014).

¹¹⁵ TFF Statüsü'nün 56. maddesi.

a. Sportif Cezalar

Sportif cezalar, TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı tarafından düzenlenmiştir¹¹⁶. Profesyonel futbolcu sözleşmelerinin koruma dönemleri içerisinde haklı bir sebebe dayanmadan feshedilmesi halinde tazminat ödeme yükümlülüğünün yanı sıra haksız tarafa uygulanan cezaya da “sportif ceza” denmektedir¹¹⁷.

Örneğin, futbolcunun sözleşmenin koruma dönemleri içerisinde haksız fesih yoluna gitmesi halinde futbolcuya 6 ay süreyle resmî müsabakalardan men cezası verilir, ağırlatıcı sebeplerin varlığı halinde söz konusu men cezasının süresi 12 aya çıkarılabilir. Futbolcuya verilen men cezası, son derece ağır bir ceza durumundadır. Özellikle futbolcu kariyerlerinin kısalığını da göz önünde bulundurduğumuzda; 6 ay, 1 yıl gibi men süreleri futbolcunun kariyerine ciddi biçimde zarar vermektedir.

Ayrıca, koruma dönemi içerisinde futbolcuyu feshe yönelten veya sözleşmenin feshine neden olan kulüplere fesih tazminatı ödeme yükümlülüğünün yanı sıra sportif cezalar da uygulanabilir. Şöyle ki; önceki sözleşmesini haklı bir sebep olmaksızın sona erdiren profesyonel futbolcu ile sözleşme imzalayan kulübün aksi ispat edilmedikçe futbolcuyu sözleşmesini feshe yönelttiği varsayılır ve bu koşullarda kulüp, iki transfer ve tescil dönemi boyunca yeni bir futbolcu transfer etmekten men edilir. Profesyonel futbolcunun transferini kolaylaştırmak amacıyla futbolcu ile kulübü arasındaki sözleşmeyi feshe yöneltecek şekilde hareket eden kulüp yetkilileri, futbolcu temsilcileri ve bunun gibi diğer kişiler de cezalandırılırlar. Sportif ceza bu bağlamdaki talepler üzerine münhasıran UÇK tarafından karara bağlanır.

Yargıtay tarafından incelenen bir olayda, Yargıtay, sportif cezayla ilgili görevin UÇK’da olduğunu belirtmiştir. Ancak somut olayda Disiplin Kurulu’nun vermesi gereken disiplin cezasını sportif ceza olarak nitelendirmiş, daha sonra da kararının yanlış olduğunu fark etmiştir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 25.6.2013 tarihli kararına göre:

“Dairemizin bozma ilamında, davacıya verilen para cezası yönünden Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun mecburi tahkim sıfatıyla görevli olduğundan davayı usulden reddetmesi gerekçesiyle anılan karar bozulmuş ise de, Futbol Federasyonunun Ana Statüsününün 56. maddesinde, sportif cezanın Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatınının 28. ve devamı maddelerinde düzenlenen koruma dönemiyle ilgili olarak uygulanan para cezalarını kapsayıp, kulübün vermiş olduğu cezayı kapsamadığı, sportif ceza niteliğinde olmadığından Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun görevli olduğuna dair ilamımızın bu yönü itibariyle doğru

¹¹⁶ Talimatın metni için bkz. <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statüsü-ve-Transferleri-Talimatı.pdf> (Erişim Tarihi: 6.9.2014).

¹¹⁷ TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın 30. maddesi.

olmadığı, anlaşılmıştır. Gerçekten de, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesini koruma dönemi içerisinde haklı bir sebebe dayanmaksızın fesih eden taraf diğer tarafa tazminat ödeyebileceği gibi, ayrıca Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 26. maddesi uyarınca kendisine karşı bazı sportif cezalarda uygulanabilir düzenlemesi mevcuttur. Koruma dönemi Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 2. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre koruma dönemi; Profesyonel futbolcunun 28 yaşından önce imzaladığı sözleşmelerin yürürlüğe girmesini takip eden (önce gelen esas alınmak şartıyla) üç yıllık veya üç sezonluk dönemi ya da profesyonel futbolcunun 28 yaşından sonra imzaladığı sözleşmelerin yürürlüğe girmesini takip eden (önce gelen esas alınmak şartıyla) iki yıllık veya iki sezonluk dönemi ifade eder. Bu durumda sportif cezayla ilgili görev uyuşmazlık Çözüm Kurulundadır. Ne var ki, eldeki davada ücret alacağı yanında kulüpçe sporcuya verilen para cezasının iptali ile istirdadı istenmektedir. 5894 Sayılı Kanununun 5. maddesinde Federasyon bünyesinde bulunan kurullar sayılmış olup, Disiplin Kurulun da bu kurullar arasında yer aldığı, ayrıca Futbol Federasyonu Ana Statüsününün 57. maddesinde disiplin kurullarının görev ve işleyişinden bahsedildiği ve halen de bu kurulun mevcut olduğu, 5894 Sayılı Yasa'nın 6. maddesinde de, Tahkim Kurulu'nun görevleri arasında Disiplin Kurullarının vereceği kararların itiraz merci olduğu, vurgulanmıştır. Yine ana Statününün 57. maddesinde Disiplin kurulları sayılmış, 58. maddesinde ise disiplin cezaları açıklanmıştır.

Somut uyuşmazlıkta, davacı ile davalı arasında ücret anlaşmazlığı yanında para cezası da dava konusu edildiğinden, para cezasının sportif ceza olmayıp, disiplin mahiyetinde olduğundan bu yöne ilişkin uyuşmazlık Profesyonel Disiplin Kurulunca karar bağlanması ve itirazında Tahkim Kurulu'na yapılması gerekir. Diğer bir deyişle uyuşmazlık Federasyon bünyesinde incelenip sonuçlandırılmalıdır. Öyle olunca kararın bu nedenle bozulması gerekirken sehven Uyuşmazlık Çözüm Kurulunda görülmesi gerektiğinden bahisle bozulduğu bu kez yapılan incelemede anlaşıldığından 9.11.2012 gün ve 2012-21817-25272 sayılı kararımızın kaldırılarak açıklanan gerekçeyle bozulması gerekir”¹¹⁸.

b. Yetiştirme Tazminatları

Sportif cezalar ile birlikte UÇK'nın münhasıran yetkili olduğu bir diğer husus olan yetiştirme tazminatıdır¹¹⁹. Önceleri, mali açıdan güçlü olan kulüpler, sözleşmesi sona erecek genç futbolcuları kendi bünyelerine kolaylıkla katabilmekte ve bunun için futbolcu-

¹¹⁸ Yargıtay 13. H.D, E. 2013/9455, K. 2013/17466, T. 25.6.2013 (Kazancı İçtihat Bankası, 20.7.2014).

¹¹⁹ DE WEGER Frans, The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber, Lahey 2008, s. 117.

nun gelişiminde önemli hizmeti bulunan antrenörlere dolayısıyla futbolcuyu yetiştiren kulübe bir bedel ödemek zorunluluğunda bulunmamaktaydı.

Daha sonra futbolcuyu yetiştiren kulübü korumak adına FIFA, yetiştirme tazminatı adı altında bir bedeli genç oyuncuyu yetiştiren kulübe verilmesini sağlamıştır. FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Yönetmeliği'nin Ek 4. maddesi bu konudaki düzenlemelerin başında gelmektedir¹²⁰. FIFA nezdinde bir oyuncunun yetiştirilmesi ve eğitimi 12-23 yaşları arasında gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, oyuncunun sözleşmesinin devamında veya sonunda bir başka takımın oyuncuyu transfer edecek olması durumunda belirli bir yetiştirme tazminatı ödenmesi gerekmektedir.

FIFA, bu bedelin hesaplanması aşamasında öncelikle antrenman giderlerini gözetmiştir. Kulüpleri dört kategori olarak tasnif etmiştir. Kategori 1'e mensup takımların oyuncuları için antrenman masrafları yüksek iken, Kategori 4'e dâhil olan kulüplerin antrenman masrafları daha düşüktür. FIFA'ya bağlı olan her federasyonun hangi kategorilerde olduğu FIFA tarafından güncellemelere açık bir listede sunulmaktadır. Bu liste uyarınca TFF takımları Kategori 2, 3 ve 4 olarak ayrılmıştır. Ancak İspanya, İngiltere, Brezilya gibi futbolu uluslararası düzeyde önde olan ülkelerin takımları Kategori 1 de bulunmaktadır¹²¹.

Kural olarak yetiştirme tazminatının hesaplanmasında, genç oyuncuyu transfer edecek kulübün, eğer o oyuncuyu bizzat yetiştirmek zorunda olsaydı ne kadar masraf yapardı sorusunun cevabı aranmaktadır. Bu çerçevede oyuncu ilk kez profesyonel olduğunda, ödenebilecek yetiştirme tazminatı miktarı yeni kulübün masrafları ile oyuncunun 12 yaşında olduğu sezondan 21 yaşında olduğu sezona kadar yetiştirmede geçen senenin çarpımı olarak hesaplanır. Bununla beraber genç oyuncuya çok yüksek tazminat ödenmemesi için 12 ve 15 yaş arasındaki dört sezonluk dönem Kategori 4'teki bir kulübün masrafları gibi hesaplanır. Ek olarak, eğer kulüp oyuncuya mevcut sözleşmesinin sona erme tarihinden en az 60 gün öncesinden yazılı olarak sözleşme sunmaz ise yetiştirme tazminatı söz konusu olmaz¹²².

TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 16. maddesi, yetiştirme tazminatını düzenlemektedir. Bu madde uyarınca FIFA ile paralel olarak futbolcuların eğitimi ve yetiştirilmesi 12-23 yaşları arasında gerçekleşir. Yetiştirme tazminatının hesaplanmasında TFF kayıtları esas alınır ve hesaplama eğitimin fiilen başladığı

¹²⁰ Bkz. http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/83/85/regulationsstatusandtransfer_e.pdf (Erişim Tarihi: 6.9.2014).

¹²¹ FIFA'nın 1418 Numaralı ve 2 Mayıs 2014 tarihli Sirküleri için bkz. http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/02/33/57/66/circularno.1418-regulationsonthestatusandtransferofplayers-categorisationofclubsandregistrationperiods_neutral.pdf (Erişim Tarihi: 6.9.2014).

¹²² FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Yönetmeliği'nin Ek 4. maddesi.

tarihten itibaren yapılır. Hesaplama aşamasında kulüpler TFF tarafından dört kategoriye ayrılmıştır. 2013-2014 sezonu itibarıyla, Birinci Kategori’de Spor Toto Süper Lig Kulüpleri, İkinci Kategori’de PTT 1. Lig Kulüpleri, Üçüncü Kategori’de Spor Toto 2. Lig Kulüpleri ve Dördüncü Kategori’de Spor Toto 3. Lig Kulüpleri ve Amatör Ligler’de yer alan kulüpler bulunmaktadır. Bahsedilen Talimat’ın Ek-1 kısmında yetiştirme tazminatının hesaplanması açıklanmıştır. Burada futbolcunun üst kategoriden alt kategoriye transfer olması, kategoriler arasında transfer olması ve alt kategoriden üst kategoriye transfer olması olarak üçlü bir ayırım yapılmıştır.

Özetlemek gerekirse, alt kategoriden üst kategoriye transfer olunması durumunda öncelikle eski kulübün transfer olacak futbolcu için daha önce ödemiş olduğu yetiştirme tazminatı ödenir. Bu miktar ile beraber, eski kulübündeki tescil süresi ile futbolcunun transfer olduğu yeni kulübün kategorisi için TFF tarafından belirlenen tazminatın çarpımı ödenir. 2013-2014 sezonunda Birinci Kategori için 100.000 TL olan bu miktar, İkinci Kategori için 50.000 TL, Üçüncü Kategori için 20.000 TL ve Dördüncü Kategori için 10.000 TL’dir¹²³.

Bununla beraber aynı kategoriler arasında transfer durumunda, futbolcunun en son kayıtlı olduğu kulüpteki tescil süresi dikkate alınarak, son kulüpteki tescilli olduğu sezon sayısı ile TFF tarafından o kategori için belirlenmiş olan sezonluk yetiştirme tazminatının çarpımı ile hesaplanan yetiştirme tazminatı miktarı ödenecektir. 3. ve 4. kategorilerdeki bir futbolcunun aynı kategori içerisinde kulüp değiştirmesi halinde, kayıtlı olduğu son kulübün önceki transfer için ödemiş olduğu yetiştirme tazminatı yeni kulüp tarafından ayrıca ödenir¹²⁴.

Öte yandan üst kategoriden alt kategoriye transfer halinde hesaplama, futbolcunun tescilli olduğu sezon sayısı ile transfer olduğu kulüp için TFF tarafından belirlenmiş sezonluk yetiştirme tazminatının tutarı ile çarpılarak yapılır. Kural olarak yetiştirme tazminatı ilgili kulüplerin rızasıyla belirlenir ve ödenir. İşte bu konudaki uyuşmazlıklar münhasıran UÇK tarafından çözümlenir¹²⁵.

Yetiştirme tazminatlarının UÇK tarafından nasıl incelendiğine bir karar ışığında değinmek faydalı olacaktır. 29.1.2010 tarihli UÇK kararı şöyledir:

“Davacı vekilinin tedbir mahiyetinde “yetiştirme tazminatı bedeli bloke edilmeden sadece taahhüt verilerek teminatsız transfer izni verilmesi talebi” incelenerek, yetiştirme tazminatı futbolcu transferinde feshin haklılığına ya da

¹²³ Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın Ek 1. maddesi A Bendi.

¹²⁴ Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın Ek 1. maddesi B Bendi.

¹²⁵ Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın Ek 1. maddesi C Bendi.

haksızlığına göre transfer olunan kulübün yükümlülüğü olup bu durum dosyanın tekemmülü ile karara bağlanacak nitelikte olduğundan bu aşamada dosya durumuna göre tedbir talebinin reddine karar verilmiştir”¹²⁶.

2. Zorunlu Tahkime Başvuru Şartları

Zorunlu tahkime başvurabilmek için konunun sportif cezalar veya yetiştirme tazminatı ile ilgili olması gerekmektedir. Sportif cezalara ilişkin UÇK’ya başvuru kapsamında TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın 29. maddesine bağlı olarak yapılan bildirim takip eden transfer ve tescil döneminin sonuna kadar Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’na müracaat edilmesi şarttır. Buradaki başvuru süresi, ilgili talimat bakımından hak düşürücü süre olarak nitelendirilmiştir.

Mamafih yetiştirme tazminatı açısından, sözleşmenin kulüp tarafından haksız veya futbolcu tarafından haklı sebeple feshi halinde, yetiştirme tazminatına hak kazanmak mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla, yetiştirme tazminatına başvurmak isteyen tarafın kesinlikle futbolcu ile olan sözleşmesini haksız biçimde feshetmemiş veya futbolcunun sözleşmeyi haklı biçimde feshetmemiş olması gerekmektedir.

3. Zorunlu Tahkim Süreci

Taraflardan biri yetiştirme tazminatı veya sportif cezaya ilişkin uyuşmazlığın karara bağlanması için yazılı olarak UÇK’ya başvuru yapar. Bunun üzerine sekreteryaya hakemlerini seçmelerini yazılı olarak bildirir. Hakem veya hakemlerin seçimi, HMK uyarınca gerçekleştirilir ve bu konuda UÇK’da başka hüküm bulunmamaktadır. HMK’nın 416. maddesinde hakemlerin seçimi düzenlenmiştir. Bu çerçevede, tek hakem seçilecek ise ve taraflar hakem seçiminde anlaşamazlarsa hakem, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından seçilir. Üç hakem seçilecek ise taraflardan her biri bir hakem seçer; bu şekilde seçilen iki hakem üçüncü hakemi belirler.

Bununla birlikte, hakem veya hakemler, UÇK hakem listesinden seçilir. Bu liste, TFF’nin internet sitesinde yayınlanmaktadır¹²⁷. Hakem veya hakemlerin seçiminin ardından durum zapta geçirilir ve sekreteryaya bildirilir. Sekreteryaya gider avansının TFF hesabına yatırılması ve dava dilekçesinin sunulması için davacı tarafı uyarır. Sekreteryaya, HMK’ya uygun biçimde dilekçelerin teatisini üstlenir, daha sonra dosyayı hakem veya

¹²⁶ UÇK, E. 2010-25, T. 29.01.2010, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=829&ftxtID=9061> (Erişim Tarihi: 6.9.2014).

¹²⁷ <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/UÇK-Hakem-Listesi.pdf> (Erişim Tarihi: 6.8.2014).

hakem heyetine sunar. Akabinde hakem veya hakem heyeti HMK ve ilgili mevzuat çerçevesinde yargılamasını yaparak uyuşmazlığı çözüme kavuşturur¹²⁸.

4. Hakem Kararı

UÇK Talimatı uyarınca, talimatta hüküm bulunmayan tüm konularda HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri uygulanır¹²⁹. Dolayısıyla başvuruya ilişkin düzenleme hariç; hakemlerin reddi, red usulü, tahkim yeri, tahkim süresi, hakemlerin ücreti gibi birçok usule ilişkin meselede HMK söz sahibidir. Yargılamanın sona ermesi, kural olarak nihai hakem kararıyla gerçekleşir.

5. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Verdiği Kararlara Karşı Başvuru Yolları

a. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Verdiği Kararlara Karşı Tahkim Kurulu'na Başvurulması

UÇK hakem veya hakem heyetinin zorunlu tahkim kurulu olarak görev yaptığı halde yani sportif cezalar ile yetiştirme tazminatına ilişkin verdiği kararlara karşı ise sadece Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilir¹³⁰. Bahsedilen kararlara karşı başka başvuru yolu bulunmamaktadır.

Bu bağlamda UÇK kararının bildirimini izleyen 7 gün içinde belirli bir harç yatırılarak Tahkim Kurulu Başkanlığı'na yazılı olarak sunulmak üzere Tahkim Kurulu Koordinatörlüğü'ne itiraz başvurusu yapılır. Dilekçe ve ekleri karşı taraf sayısından bir fazla olmak suretiyle başvuru konusu kararların asılları veya örnekleri dilekçeye eklenir. Dilekçeye ayrıca başvuru harcı makbuzu da dâhil edilir. Sonrasında, Tahkim Kurulu'nun idari işlerini yönetmekle görevli olan Koordinatörlük, kendisine arz edilen dilekçeyi dosya kabul defterine bir esas numarası vererek kaydeder. Bu aşamanın ardından, ilk inceleme yapılır ve yargılama süreci başlar¹³¹.

¹²⁸ UÇK Talimatı'nın 5. maddesi.

¹²⁹ UÇK Talimatı'nın 6. maddesi.

¹³⁰ UÇK Talimatı'nın 7. maddesi.

¹³¹ Tahkim Kurulu Talimatı'nın 6. maddesi.

b. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun Zorunlu Tahkim Kurulu Olarak Verdiği Kararlara Karşı Tahkim Kurulu'na Başvurulması Üzerine Tahkim Kurulu Tarafından Verilen Kararlara Karşı Başvuru Yolları

aa. Kararın Açıklanması ve Maddi Hataların Düzeltilmesi

UÇK'nın zorunlu tahkim kurulu olarak verdiği kararlara karşı, Tahkim Kurulu'na başvurulur. Tahkim Kurulu tarafından verilen karara karşı, kararın açıklanması ya da varsa maddi hataların düzeltilmesi Tahkim Kurulu'ndan istenilebilir.

bb. Yargılanmanın Yenilenmesi

UÇK'nın zorunlu tahkim kurulu kararını inceleyen Tahkim Kurulu tarafından verilen karara karşı, HMK hükümleri uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluna da başvurulabilir.

B. İhtiyari Tahkim Kurulu Olarak Bakacağı Uyuşmazlıklar

1. İhtiyari Tahkime Tabi Uyuşmazlıklar: Futbola İlişkin Sözleşmeler

UÇK'nın zorunlu tahkim kurulu olarak bakacağı uyuşmazlıklar olduğu gibi, ihtiyari tahkim kurulu olarak bakacağı uyuşmazlıklar da mevcuttur. Kulüpler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, futbolcu temsilcileri, sağlık personelleri ve müsabaka organizatörleri aralarındaki futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan ihtilafların çözümü için ihtiyari tahkim kurulu olarak UÇK'ya başvurulması mümkündür. UÇK'nın yetkili olabilmesi için tarafların uyuşmazlığın ortaya çıkmasından sonra UÇK'nın yetkisini yazılı olarak kabul etmeleri gerekir¹³². Eğer bir taraf UÇK'ya başvurursa ve UÇK'ya karşı taraftan hakem yetkisinin kabul edildiğine ilişkin bildirim gelmez ise, UÇK yetkisi reddedilmiş olur.

Bununla beraber UÇK'nın, 5719 sayılı ve 29.11.2007 tarihli kanun ile düzenlendiği dönemde, mevcut düzenlemeden farklı olarak, ihtiyari tahkim kurulu olarak gördüğü uyuşmazlıkları münhasıran yetkili olarak incelemekte ve karara bağlamaktaydı. Bahsedilen dönemde, UÇK'nın münhasıran yetkili olması tartışmaya kapalı olsa da bu konu da Yargıtay tarafından incelenmiştir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 23.9.2010 tarihli kararında aşağıdaki sonuca varmıştır:

¹³² UÇK Talimatı'nın 5. maddesi.

“Uyuşmazlık Çözüm Kurullarının kulüpler ile teknik direktörler arasındaki her türlü sözleşmeden doğan veya futbolla ilgili uyuşmazlıkların tarafların başvurusu üzerine münhasıran yetkili olarak inceleyip karara bağlayacağı hükmü getirilmiştir. Dava konusu uyuşmazlık (b) bendi kapsamında kulüp ile teknik direktörü arasında sözleşme kapsamında hizmet bedelinden kaynaklanmakta olup, dava ve karar tarihi itibarıyla dava konusu uyuşmazlığı münhasıran yetkili olarak inceleyip karar bağlamakla görevli Uyuşmazlık Çözüm Kuruludur. Görev Kamu düzeninden olup, yargılamanın her safhasında taraflar ileri sürmese bile resen dikkate alınır. Buna göre mahkemeye Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun görevli ve yetkili olduğu belirtilerek davanın reddi kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde esasa girilerek hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir”¹³³.

Buna karşın 5894 sayılı Kanun, TFF Statüsü ve UÇK Talimatı ise futbola ilişkin sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar bakımından UÇK’yı ihtiyari tahkim kurulu olarak ele almaktadır. 5894 sayılı Kanun yürürlüğe girdiğinde, geçici 1. maddesi uyarınca bu Kanuna aykırı olmayan TFF Statüsü hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı belirtilmişti. Bu aşamada yeni TFF Statüsü yürürlüğe girmemiş iken Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir karar vermiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 24.6.2009 tarihli kararına göre:

“5894 Sayılı Kanunla, uyuşmazlıkların çözüm yeri olarak İlk Derece Hukuk Kurulları (ki bunlar arasında Uyuşmazlık Çözüm Kurulu da yer almaktadır) ile bunların üstünde olmak üzere Tahkim Kurulu gösterilmişse de, bu kurulların görevine girecek uyuşmazlıkların nelerden ibaret olduğu konusunda açık bir düzenleme getirilmeyerek, bu düzenleme TFF Statüsüne bırakılmıştır. Başta yeni TFF Statüsü olmak üzere, bu kanun gereğince yeniden düzenlenmesi öngörülen hususlar inceleme tarihi itibarıyla tamamlanmamıştır. 5894 sayılı Kanun Geçici Madde 1’de geçiş hükümleri düzenlenmiş; yeni kanun gereğince yapılacak işlemler tamamlanana kadar uygulanacak önceki hükümler kapsamında önceki TFF Statüsüne de yer verilmiştir. Eski Kanunda yer alan göreve ilişkin düzenleme halen yürürlükte olan Eski TFF Statüsü kapsamında aynen yer almakla; eldeki uyuşmazlığın çözüm mercii, inceleme tarihi itibarıyla de halen “Uyuşmazlık Tahkim Kurulu”dur. Tüm bu açıklamalar ışığında; eldeki davaya konu uyuşmazlığın çözüm merciiinin adli yargı değil, TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu olduğu; direnme kararının temyizi aşamasında yürürlüğe giren yeni kanunda, bu kurulun İlk Derece Hukuk Kurulları arasında sayıldığı ve Kanunun geçiş hükmü gereği inceleme tarihi itibarıyla de görevinin devam ettiği; sonucuna varılmıştır”¹³⁴.

¹³³ Yargıtay 13. H.D, E. 2010/3464, K. 2010/11899, T. 23.9.2010 (Kazancı İçtihat Bankası, 20.7.2014).

¹³⁴ Yargıtay HGK, E. 2009/13-220, K. 2009/280, T. 24.6.2009 (Kazancı İçtihat Bankası, 20.7.2014).

Henüz geçici maddenin yürürlükte olduğu dönemde yeni TFF Statüsü ve UÇK Talimatı yürürlüğe girmiş ve eski TFF Statüsü devre dışında bırakılmıştır. Netice itibarıyla UÇK artık ihtiyari tahkim kurulu olarak da görev yapmakla beraber, tarafların UÇK'ya yargılama için yetki vermesi zorunlu hale getirilmiştir. Her ne kadar durum bu şekilde açık olsa da, UÇK niteliğinin değişmesi karışıklıklara neden olmuştur. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 27.4.2012 tarihli kararına konu olan olayda, uyuşmazlık doğmadan önce statü değişikliği yürürlüğe girmiş; UÇK alacaklara ilişkin ihtiyari tahkim kurulu olarak görev yapmaya başlamıştır. Buna rağmen alacağını tahsil etmek için mahkemeye başvuran futbolcunun davasında mahkeme görevsiz olduğunu belirtmiştir. Futbolcunun avukatı görevsizlik kararını temyiz etmiştir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 27.4.2012 tarihli kararına göre:

“Somut uyuşmazlık, 13.4.2011 tarihinden sonra muaccel hale gelen alacaklara ilişkin olup, dava açılmadan önce ana statüde değişiklik gerçekleşmiştir. Henüz ihtilaf doğmadan önce statü değişikliği yürürlüğe girdiğine göre artık statü uyarınca tarafların yazılı olarak Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun görevini benimsemesi gerekir. Bu hususta davalı yanın herhangi bir beyanı bulunmamaktadır. Zira, davalıya tebligat yapılmadan karar verilmiştir. Ancak mahkemece bu hususta bir araştırma yapılmamıştır. Statü değişikliğinin 21.7.2011 yürürlüğe girmesinden sonra tarafların yazılı olarak uyuşmazlık çözüm kurulunun görevini kabul edip etmedikleri de Futbol Federasyonundan sorulmamıştır. Kaldı ki, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu bu tür uyuşmazlıklarda ihtiyari tahkim olup, mecburi tahkime ilişkin hükümler uygulanmaz. Önceki kararların uyuşmazlık çözüm kurulunda karara bağlanması da eldeki dava için kesin hüküm ya da kesin delil teşkil etmez ve görev hususu kamu düzenine ilişkin olduğu için kazanılmış hak da söz konusu olamaz. Bu durumda mahkemece yapılacak iş, davalı yana tebligat yapılmak suretiyle davalının cevabi dilekçesi nazara alınmalı ve tahkim itirazı söz konusu olmadığı taktirde eldeki davanın esasına girilerek çözümlenmelidir. Tahkim itirazında bulunulması durumunda ise, tarafların ihtilafın doğmasından sonra yazılı bir kabulü bulunup bulunmadığı araştırılmalı ve sonucuna göre görev hususu çözümlenmelidir”¹³⁵.

Yargıtay'ın kararından anlaşıldığı üzere, dava açılmadan önce mevzuatta değişikliğe gidilmiştir. Ancak henüz uyuşmazlık doğmadan önce yasayla, UÇK ihtiyari tahkim kurulu olarak görevlendirilmiştir. Yargıtay'ca, tarafların yazılı olarak UÇK'nın yetkisini kabul ettiklerine ilişkin bir anlaşma mevcut olmadığı için mahkemenin davaya bakmakla görevli olduğu sonucuna varılmıştır. Yargıtay 27.4.2012 tarihli kararında vardığı sonucu, diğer kararlarında da muhafaza etmiştir¹³⁶.

¹³⁵ Yargıtay 13. H.D, E. 2012/6825, K. 2012/11587, T. 27.4.2012 (Kazancı İçtihat Bankası 25.7.2014).

¹³⁶ Yargıtay 13. H.D, E. 2013/3646, K. 2013/4376, T. 26.2.2013; Yargıtay 13. H.D, E. 2012/13242, K. 2012/21525, T. 1.10.2012 (Kazancı İçtihat Bankası, 25.7.2014).

2. İhtiyari Tahkime Başvuru Şartları

UÇK'nın ihtiyari tahkimine başvurmak için evvela iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Bu şartlardan birincisi, uyuşmazlığın taraflarına; ikincisi ise konusuna ilişkindir. UÇK'nın ihtiyari tahkimine başvurmak için öncelikle; kulüp, futbolcu, teknik direktör, antrenör, futbolcu temsilcisi, sağlık personeli veya müsabaka organizatörü olmak ve karşı tarafın da bu kişilerden biri olması gerekmektedir. İkinci olarak, iki taraf arasında futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan bir ihtilaf olması gerekmektedir. Örneğin, futbolcularla yapılan sözleşmeler, futbolcu transfer sözleşmeleri, sponsorluk sözleşmeleri.

Bahsedilen taraflardan birinin uyuşmazlığın çözümü için yazılı olarak UÇK'ya başvurması üzerine UÇK sekreteryası uyuşmazlığın karşı tarafına UÇK'nın ihtiyari hakem yetkisini kabul edip etmediğini yazılı olarak sorar. Karşı taraf, UÇK'nın hakem yetkisini kabul edip etmediğini on günlük kesin süre içerisinde yazılı olarak UÇK sekreteryasına bildirir. Eğer karşı taraftan yazılı olarak UÇK'nın yetkisini kabul ettiğine dair bir bildirim gelmez ise, UÇK'nın yetkisinin reddedilmiş olduğu sonucuna varılır¹³⁷.

O halde UÇK'nın ihtiyari hakem heyeti olarak hareket edebilmesi için ilk olarak uyuşmazlığın taraflarının futbolla ilgili olması; ikinci olarak uyuşmazlığın futbola ilişkin bir sözleşmeden kaynaklanması ve üçüncü olarak karşı tarafın UÇK'nın yetkisini uyuşmazlığın ortaya çıkmasından sonra yazılı olarak on gün içinde kabul etmesi gerekmektedir.

3. İhtiyari Tahkim Süreci

Karşı tarafın UÇK'nın ihtiyari tahkim yetkisini kabul etmesinin ardından, UÇK sekreteryası, hakemlerini seçmeleri için taraflara yazılı olarak bildirimde bulunur. Hakem veya hakemlerin seçimi, HMK uyarınca gerçekleştirilir ve bu konuda UÇK'da başka hüküm bulunmamaktadır. HMK'nın 416. maddesinde hakemlerin seçimi aşaması düzenlenmiştir. Bu çerçevede, tek hakem seçilecek ise ve taraflar hakem seçiminde anlaşamazlarsa hakem, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından seçilir. Üç hakem seçilecek ise taraflardan her biri bir hakem seçer; bu şekilde seçilen iki hakem üçüncü hakemi belirler. Bununla beraber, hakem veya hakemler, UÇK hakem listesinden seçilir¹³⁸.

Hakem veya hakemlerin belirlenmesinden sonra ise bu husus hakem veya hakemler tarafından zapta bağlanarak UÇK sekreteryasına bildirilir. Sekreteryaya bunun üzerine gider avansının TFF hesabına yatırılması ve dava dilekçesinin sunulması için davacı tarafı uyarır. Sekreteryaya, HMK kapsamında dilekçelerin teatisini tamamladıktan sonra dosyayı

¹³⁷ UÇK Talimatı'nın 5. maddesi.

¹³⁸ UÇK Talimatı'nın 5. maddesi.

hakem heyetine sunar ve hakem heyeti de HMK çerçevesinde hakem yargılamasını yaparak uyuşmazlığı karara bağlar¹³⁹.

4. Hakem Kararı ve Karara Karşı Başvuru Yolları

UÇK Talimatı'nın 7. maddesi uyarınca UÇK'nın ihtiyari tahkim kurulu olarak verdiği kararlara karşı 5894 sayılı Kanun ve HMK çerçevesinde yargı yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir.

5894 sayılı Kanun'da, TFF'nin en üst hukuk kurulu olarak Tahkim Kurulu gösterilmiş, ayrıca TFF Statüsü ve ilgili talimatlar uyarınca karar verme yetkisine sahip kurul ve organlar tarafından verilecek kararları nihai olarak inceleyerek münhasıran karara bağlayacak Kurul olarak nitelendirilmiştir. TFF Statüsü'nün 62. maddesinin (c) bendinde, UÇK kararlarının talep üzerine Tahkim Kurulu tarafından incelenip karara bağlanacağı belirtilmiştir. Bu hükümde, UÇK'nın ihtiyari veya zorunlu tahkim kurulu olarak verdiği kararlar bakımından bir ayırım gözetilmemiştir. Bu sebeple, UÇK'nın ihtiyari tahkim kurulu olarak verdiği kararlara karşı Tahkim Kurulu'na gidilebileceğini söylemek mümkündür. Ancak Tahkim Kurulu'nun verdiği karara karşı başvurulabilecek bir yargı yolu bulunmamaktadır. Zira Tahkim Kurulu kararları kesindir ve bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.

Öte yandan UÇK'nın ihtiyari tahkim kurulu olarak verdiği kararlara karşı Tahkim Kurulu'ndan başka başvuru yolları olarak HMK'ya gönderme yapılmıştır. HMK çerçevesinde tahkim kararlarına karşı (1) iptal davası, (2) yargılamanın iadesi, (3) kararların tavzihi ve düzeltilmesi yolları öngörülmüştür.

İptal davası, HMK'nın 439. maddesi tarafından kaleme alınmıştır. Bu madde uyarınca, iptal davası öncelikle ve ivedilikle görülmesi suretiyle tahkim yerindeki mahkemede açılır. Tahkimdeki taraflardan birinin ehliyetsiz olması, hakem seçiminde öngörülen usule uyulmaması, kararın belirli süre içinde verilmemesi, hakemlerin hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar vermesi, hakemlerin talebin tamamı hakkında karar vermemesi veya yetkilerini aşmaları, yargılamanın usul açısından hukuka uygun yürütülmemesi, tarafların eşitliği ilkesi ve hukuki dinlenilme hakkına riayet edilmemesi, karara konu uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması, kararın kamu düzenine aykırı olması 439. maddede öngörülen hakem kararlarının iptali nedenleridir.

İptal davası, kararın taraflara bildirildiği tarihten itibaren bir ay içinde açılabilir. İptal davası açılması hakem kararının icrasını durdurmadığı gibi, taraflardan birinin talebi üzerine hükmolunan para teminat gösterilmek şartı ile kararın icrası durdurulabilir. İptal davası hakkında verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir¹⁴⁰.

¹³⁹ UÇK Talimatı'nın 5. maddesi.

¹⁴⁰ Bkz. HMK md. 439.

Diğer taraftan yargılamanın iadesi, HMK'nın 443. maddesinde yer almaktadır. Bu madde uyarınca, tahkimde genel olarak yargılamanın iadesi sebeplerinden birkaçı uygulanmayacaktır. HMK'nın 443. maddesinde sayılan yargılamanın iadesi sebepleri şunlardır: yargılamada bulunamayacak veya hakkındaki ret talebi merciince kesin olarak kabul edilen hakemin karar vermiş veya karara katılmış bulunması, vekil veya temsilci olmayan kimselerin huzuruyla tahkimin görülmüş ve karara bağlanmış olması, ifadesi karara esas alınan tanığın karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması, bilirkişi veya tercümanın hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu sabit olması, lehine karar verilen tarafın, hükme esas alınan yemini yalan yere ettiğinin ikrar veya yazılı delille sabit olması, lehine karar verilen tarafın, karara tesir eden hileli bir davranışta bulunmuş olması, kesin hükümden sonra tarafları, konusu ve sebebi aynı olan ikinci yargılamada öncekine aykırı bir hüküm verilmiş ve bu hükmün de kesinleşmiş olması, kararın AİHS veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması..

İKİNCİ BÖLÜM

FUTBOL UYUŞMAZLIKLARININ TFF BÜNYESİ DIŞINDA ÇÖZÜMÜ

I. Futbol Uyuşmazlıklarının Mahkemelerde Çözümü

A. Zorunlu Tahkime Tabi Uyuşmazlıklarda Mahkemeye Başvurulamaması

Anayasanın 59. maddesine göre, spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz. Bu madde uyarınca, futbolun yönetimine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıklarda adli yargı yoluna başvurulması mümkün değildir. TFF'nin Statüsü'nün 56. maddesine göre, sportif cezalarla, yetiştirme tazminatına ilişkin ihtilâflar, münhasıran UÇK tarafından çözümlenir. Bu kararlara karşı ancak Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilir.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ile Tahkim Kurulu tarafından görülmesi gerektiği belirtilen hukukî uyuşmazlıklar dışında kalan uyuşmazlıklar için doğrudan mahkemeye başvurulabilir.

B. Futbola İlişkin Sözleşmelerden Doğan Davaların Mahkemelerde Çözümü

1. Futbola İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Niteliği

Futbolla ilgili birçok sözleşme ve dolayısıyla birçok uyuşmazlık bulunmaktadır. Futbola ilişkin sözleşmeler, sadece futbolcu ile kulübü arasında yapılmamakta; teknik adamlarla, antrenörlerle, menajerlerle, sağlık görevlileriyle, yayın organlarıyla başta olmak üzere diğer kişilerle de yapılmaktadır. Futbola ilişkin sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar açısından TFF bünyesinde zorunlu tahkim öngörülmemiştir. Futbola ilişkin sözleşmelerden doğan birçok uyuşmazlık mahkemelerde çözümlenmektedir ve çözümlenmeye de devam edecektir. Çalışmamızın bu kısmında, TFF bünyesi dışında futbol sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların mahkemelerde çözümünü Yargıtay kararları ışığında incelenecektir.

a. Futbolcularla Yapılan Sözleşmelerin Hukuki Niteliği

Futbola ilişkin sözleşmeler arasında en çok futbolcu sözleşmeleri uyumsuzluk doğurmaktadır. Futbolcu ile kulübü arasındaki sözleşme, İş Kanunu hükümlerine tabi bir sözleşme değildir¹⁴¹. Nitekim 4857 sayılı İş Kanunu'nun 4. maddesinin (g) bendi uyarınca, sporcular hakkındaki işlerde ilgili kanun hükümleri uygulanmayacaktır. Dolayısıyla sporcular işçi sayılmamaktadır ve kıdem tazminatı, yıllık izin hakkı, ihbar tazminatı gibi hakları bulunmamaktadır. Ancak sporcu kavramının kapsamına kimlerin girdiği hususu çok açık değildir. Gerçi konumuz futbol olduğundan İş Kanunu bağlamında futbol uyumsuzlukları açısından sporcunun tanımı zorluk yaratmayacaktır.

Futbolcuların İş Kanunu'nun dışında bırakılmasının başlıca nedeni, işçilere tanınan hakların futbolculara tanınmasının olanaksız olmasıdır. Ayrıca, İş Kanunu'na göre, iş sözleşmesinin temelinde, işçinin mal veya hizmet üretmesi yatmaktadır. Fakat futbolcuların gördüğü işin, yani sadece futbol oynamanın bir fabrika işçisiyle aynı şekilde nitelendirilmesi hatalı olacaktır. Bu nedenle futbolcular ile takımları arasındaki sözleşmeyi Borçlar Kanunu hükümlerine göre bir hizmet sözleşmesi olarak nitelendirmek en doğru yol olacaktır. Nitekim Türk doktrininde hâkim olan görüş bu yöndedir¹⁴².

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 31.12.2002 tarihli kararına göre:

“profesyonel sporcu sıfatıyla, davacı ile davalı spor kulüpleri arasında yapılan sözleşmelere dayalı bulunan, profesyonel sportif faaliyetler cümlesinden olarak gerçekleşen çalışmaların, Borçlar Kanununun 313 ve devamındaki maddelerde düzenlenen “hizmet akdi” kapsamında bulunduğu kuşku ve çekişme yoktur”¹⁴³.

Bir hizmetin, yani futbol oynamanın futbolcu tarafından kısmi süreli olarak düzenli biçimde yerine getirilmesi futbolcu sözleşmesinin temelini oluşturmaktadır. Bu çerçe-

¹⁴¹ “Madde 4.- Aşağıda belirtilen işlerde ve iş ilişkilerinde bu Kanun hükümleri uygulanmaz;

- a) Deniz ve hava taşıma işlerinde,
- b) 50'den az işçi çalıştırılan (50 dâhil) tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde veya işletmelerinde,
- c) Aile ekonomisi sınırları içinde kalan tarımla ilgili her çeşit yapı işleri,
- d) Bir ailenin üyeleri ve 3 üncü dereceye kadar (3 üncü derece dâhil) hısımları arasında dışardan başka biri katılmayarak evlerde ve el sanatlarının yapıldığı işlerde,
- e) Ev hizmetlerinde,
- f) Çıraklar hakkında,
- g) **Sporcular hakkında,**
- h) Rehabilite edilenler hakkında...”

¹⁴² GENÇ Durmuş Ali, Spor Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 1998, s. 69; AĞAR Serkan, “Sporun Vergilendirilmesi”, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Atilla Elmas Armağanı, Ankara, 2012, s. 42; ÇAĞLAYAN Ramazan, Spor Hukuku, Ankara 2007, s. 170; PETEK Hasan, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Ankara 2002, s. 41.

¹⁴³ Yargıtay 13. H.D, E. 2002/9790, K. 2002/10380, T. 31.12.2002 (Kazancı İçtihat Bankası, 25.7.2014).

de uygulanacak kanun, 6098 sayılı Borçlar Kanunu olmalıdır. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 1.10.2012 tarihli kararında da aynı sonuca varmıştır:

”Taraflar arasında B.K. hükümlerine göre düzenlenmiş sözleşme ilişkisi mevcut olup, işçi-işveren ilişkisi bulunmadığından uyuşmazlığın çözümünde İş Kanunu hükümlerinin uygulanması da söz konusu değildir. Taraflar arasındaki uyuşmazlığın futbolcu olan davacının ücret alacağından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.(...) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’na henüz karar bağlanmamış ihtilaflarda taraflara Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun ihtiyari yetkisini kabul edip etmediklerini 10 günlük kesin süre içerisinde bildirmeleri, tarafların kurulun yetkisini yazılı olarak kabul etmeleri halinde, dosyanın yeni teşekkül ettirilecek hakem heyeti tarafından karara bağlanacağı, söz konusu süre içerisinde taraflarca kurulun yetkisinin yazılı olarak kabul edilmemesi halinde taraflara hakları da hatırlatılmak suretiyle dosyalarının ve harçlarının iade edileceği kararlaştırılmıştır. Görev hususu kamu düzenine dair olduğundan mahkemece her aşamada re’sen nazara alınması gerekmektedir. Taraflar arasında Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun görevinin kabul edildiğine dair bir kararlaştırma bulunduğu iddia ve ispat edilmemiştir. Açıklanan yasal düzenlemeler karşısında, genel mahkemelerin görevli olduğu anlaşıldığından bu durumda davanın niteliği itibariyle davaya bakmaya Asliye Hukuk Mahkemeleri görevlidir”¹⁴⁴.

Nitekim yukarıdaki Yargıtay kararlarından da anlaşılacağı üzere, Yargıtay, futbolcuların sözleşmelerinin, İş Kanunu kapsamına girmemesi sebebiyle bu sözleşmeleri Borçlar Kanunu ile düzenlenen hizmet sözleşmeleri kapsamında kabul etmektedir.

b. Futbolcular Dışında Kalan Kişilerle Yapılan Sözleşmelerin Hukuki Niteliği

Futbola ilişkin teknik adamlarla, antrenörlerle, menajerlerle, sağlık görevlileriyle kulüpler arasında yapılan sözleşmeler ise İş Kanunu’na tabidir. İş Kanunu’nun 4(g) maddesi, sadece sporcuları kapsam dışında tutmuştur. Ayrıca yayın organlarıyla yapılan sözleşmeler; kulüplerin logo ve amblemlerinin kullanılmasına ilişkin sözleşmeler ve benzeri açısından sözleşmelerin niteliğinin her somut olayda belirlenmesi, tabi olacakları hukuki rejim açısından önem taşımaktadır.

2. Yabancı Futbolcularla Yapılan Sözleşmelerin Tabi Olduğu Rejim

Yabancı futbolcuların Türkiye’deki kulüplerle imzaladığı sözleşmelerin tabi olduğu hukuki rejim farklılık arz etmektedir. Yabancı futbolcu ile bir Türk kulübü arasındaki sözleşme, yabancılık unsuru taşımaktadır. Taraflardan birinin yabancı olduğu durumlarda

¹⁴⁴ Yargıtay 13. H.D, E. 2012/13242, K. 2012/21525, T. 1.10.2012 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

Türk mahkemeleri doğrudan Türk hukukunu uygulayamaz. Bu durumda, mahkemenin öncelikle söz konusu borç ilişkisinin bağlantılı olduğu hukuk sistemlerinden hangisinin olaya uygulanacağına karar vermesi gerekmektedir¹⁴⁵.

Bu bağlamda, taraflardan birinin yabancı futbolcu olması sebebiyle yabancılik unsuru kazanan uyuşmazlıklarda, davayla bağlantılı ülke hukuklarından hangisinin uygulanacağına kanunlar ihtilafı kurallarına bakılarak karar verilecektir¹⁴⁶. Bu karar, 5718 sayılı MÖHUK kapsamında verilir¹⁴⁷. Nitekim MÖHUK'un 1. maddesi gereğince, yabancılik unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, bu kanunla düzenlenmiştir.

MÖHUK'un 25-29. maddeleri, sözleşmeden doğan borç ilişkilerine uygulanacak hukuku belirleyen kanunlar ihtilafı kurallarına ilişkindir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, buradaki sözleşme kavramı borçlar hukuku ve ticaret hukuku alanlarındaki sözleşmeleri kapsayacak şekilde yorumlanmalıdır, zira miras hukuku ve aile hukukundaki sözleşmeler, ayrı kanunlar ihtilafı kuralları ile düzenlenmiştir¹⁴⁸. MÖHUK'un 24. maddesine göre sözleşmeden doğan borç ilişkileri tarafların açık olarak seçtikleri hukuka tabidir. Sözleşme hükümlerinden veya halin şartlarından tereddüde yer vermeyecek biçimde anlaşılabilmesi şartıyla hukuk seçimi de geçerli kılınmıştır.

MÖHUK'un 24. maddesinin 4. fıkrası gereğince, tarafların hukuk seçimi yapmaması durumunda o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır. Yani, tarafların hukuk seçimi yapmadığı halde somut olayda akdi ilişki ile en yakın irtibata sahip hukuk hâkim tarafından tespit edilir ve bu hukuk uyuşmazlığa uygulanır¹⁴⁹. Uygulamada, kulüplerin yabancı futbolcularla sözleşme yaparken uygulanacak hukuku açıkça seçtikleri görülmektedir. Fakat, hukuk seçiminin yapılmadığı durumlarda MÖHUK'un 24. maddesi uyarınca, sözleşmenin yapıldığı anda karakteristik edim borçlusunun mutat meskeninin bulunduğu yer hukuku uygulanır. Genellikle, para edimi dışında kalan edimlerin karakteristik edimler olduğu kabul edilmektedir¹⁵⁰. Futbolcu sözleşmesinde futbolcunun hizmet edimi karakteristik edim olarak ifade edilmelidir. Dolayısıyla taraflar arasında hukuk seçimi gerçekleştirilmemiş ise, futbolcunun mutat meskeninin bulunduğu yer hukuku uygulanır.

Buna mukabil; teknik direktörlerin, antrenörlerin, masörlerin ve benzeri çalışanların durumuna değinecek olursak, bu kişilere, TFF mevzuatının özel hükümleri dışında

¹⁴⁵ EKŞİ Nuray, Milletlerarası Ticaret Hukuku, İstanbul 2010, s. 1.

¹⁴⁶ EKŞİ, 1; O'BRIEN John, Conflict of Laws, Londra 1999, s. 17.

¹⁴⁷ TANRIBİLİR Feriha Bilge, 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un Genel Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler Üzerine, TBB Dergisi, Yıl: 2010, S. 87, s. 195.

¹⁴⁸ EKŞİ, 30.

¹⁴⁹ EKŞİ, 35.

¹⁵⁰ EKŞİ, 36.

4857 sayılı İş Kanunu uygulanır¹⁵¹. Yargıtay önceden teknik direktörü, yaptığı iş itibarıyla, sporcu olarak nitelendirmişti ve aynı sporcuların kendileri gibi teknik direktörlerin İş Kanunu kapsamında çalışmadığını belirtmişti. Söz konusu şahısların İş Kanunu kapsamında olmaması, görevli mahkemenin belirlenmesi açısından da önem taşımaktaydı. Dolayısıyla teknik direktörün iş uyuşmazlıklarında görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemeleri olduğunu savunmuştu¹⁵².

Kanaatimizce, teknik direktörleri veya benzeri çalışanları sporcu olarak nitelendirmek son derece yanlıştır. Zira teknik direktör aktif spor yapmaz, sporcuyu aktif spor yapmak için hazırlar ve direktifler verir. Yargıtay da, yeni kararlarında iş hukukunda istisnai hükümlerinin dar yorumlanması gerektiğini ve işçiler yararına konulan hükümlerin işçiler yararına yorumlanması lazım geldiğini ifade etmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 2.12.2010 tarihli kararında *“antrenör, teknik direktör, idareci, masör ve benzeri elemanlar ile kulüpleri arasında çıkan uyuşmazlıklarda, bağlı buldukları federasyonun özel hükümleri dışında İş Kanunu hükümlerinin uygulanmasına engel bir durum yoktur”* sonucuna varılmıştır¹⁵³.

Yabancı teknik direktörler bakımından ise, kulüple teknik direktör arasındaki sözleşmenin iş sözleşmesi olması bahsiyle, MÖHUK'un 27. maddesi uygulama alanı bulur. Bu maddeye göre, taraflar yine uygulanacak hukuku seçebilirler. Ancak, işçinin mutad işyeri hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgari koruma saklı kalır. Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları halinde ise, iş sözleşmesine, işçinin işini mutad olarak yaptığı işyeri hukuku uygulanır. Uygulamada, yabancı teknik direktörlerle yapılan sözleşmelerin neredeyse tamamında hukuk seçimi yapılmakta ve CAS yetkili kılınmaktadır. Hukuk seçiminin olmadığı hallerde teknik direktörün işini mutad olarak yerine getirdiği ülke Türkiye olduğundan Türk hukuku uygulama alanı bulacaktır.

3. Futbol Sözleşmeleri ve Genel İşlem Şartları

Futbol sözleşmeleri bakımından, kulüpler, çalışanları ve futbolcularıyla genellikle önceden belirlediği şartlarla sözleşme yapar. Bu nedenle, genel işlem şartlarına ilişkin kısa bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır. Genel işlem şartları, TBK'nın 20. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümlerine genel işlem şartları denir. Bu tanımdan anlaşıldı-

¹⁵¹ AĞAR Serkan, “Sporun Vergilendirilmesi”, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Atila Elmas Armağanı, Ankara, 2012, s. 42; ÇAĞLAYAN Ramazan, Spor Hukuku, Ankara 2007, s. 170; PETEK Hasan, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Ankara 2002, s. 41.

¹⁵² Yargıtay 9. H.D, E. 1992/2858, K. 1992/10152, T. 15.9.1992 (Kazancı İçtihat Bankası, 10.7.2014).

¹⁵³ Yargıtay 9. H.D, E. 2010/45651, K. 2010/35814, T. 2.12.2010 (Kazancı İçtihat Bankası, 10.7.2014).

ğı üzere, genel işlem şartlarının birinci önemli unsuru, düzenleyen tarafından önceden belirlenen şartları barındırmasıdır¹⁵⁴. Dolayısıyla, karşı taraf ile müzakere edilen şartlar genel işlem şartları kapsamında değerlendirilemez¹⁵⁵. Genel işlem şartlarının ikinci unsuru ise, bu şartların çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla hazırlanmasıdır. Yani, genel işlem şartları sadece tek kişiye özel olarak hazırlanmaz. Fakat birden fazla sözleşmede kullanma amacının varlığı yeterli olmakla beraber, söz konusu hükümlerin bir defa kullanılması genel işlem şartlarının niteliğini değiştirmez. Zira bu unsurun esas noktası, söz konusu şartların söz konusu amaca hizmet etmek için ortaya çıkmış olmasıdır¹⁵⁶. Eğer sözleşme yabancı futbolcu ile yapılmışsa MÖHUK'daki kanunlar ihtilafı kurallarının gösterdiği ülkenin hukukun emredici kurallarına uygun olmaları gerekir. Eğer futbol sözleşmesi genel işlem şartı şeklinde yapılmışsa, sözleşmede yer alan hükümlerin kanunlar ihtilafı kurallarının gösterdiği hukukun emredici hükümlerine aykırı olmaları halinde geçersiz olacaklardır.

Öte yandan, futbolcu veya teknik direktörler ile olan sözleşmelerde rastlanabilecek bir başka husus “*incorporation*” kavramıdır. Incorporation, herhangi bir belgenin, diğer bir belgenin eki veya parçası haline getirilmesi metodudur¹⁵⁷. Taraflar, yollamada buldukları metnin kendilerinin düzenledikleri metin gibi uygulanacağını belirtmiş olurlar¹⁵⁸.

Örneğin, taraflar, İsviçre Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmelerine ilişkin 319. maddesini kelime kelime sözleşmelerine yazarak ilgili maddeyi sözleşmelerine katabilirler. Veya taraflar sadece “*İsviçre Borçlar Kanunu'nun 319. maddesi uygulanır*” ifadesini de kullanabilirler. Bu atıf, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 319. maddesinin incorporation yoluyla uygulanmasını sağlar. Ancak, tarafların sözleşmelerine “*bu sözleşmeye İsviçre hukuku uygulanacaktır*” hükmünü koyması, incorporation'a değil hukuk seçimine işaret eder. Zira, hukuk seçimi ile incorporation arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

İlk olarak, hukuk seçiminde, seçilen hukukun kural olarak sözleşmeye bir bütün halinde yani emredici ve tamamlayıcı kurallarıyla uygulanması söz konusu olur¹⁵⁹. Ancak

¹⁵⁴ OĞUZMAN M. Kemal/ÖZ M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2013, Cilt 1, s. 165. Türk hukukunda genel işlem şartlarının denetiminin tarihçesi hakkında bkz. ATAMER Yeşim, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, İstanbul 1999, s. 47 vd..

¹⁵⁵ ÇINAR Ömer, Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar, İstanbul 2009, s. 54

¹⁵⁶ EREN Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2014, s. 219.

¹⁵⁷ EKŞİ, 63; EKŞİ Nuray, Milletlerarası Deniz Ticareti Alanında “Incorporation” Yoluyla Yapılan Tahkim Anlaşmaları, İstanbul 2004, s. 21; EKŞİ Nuray, Kanunlar İhtilafı Alanında “Incorporation”, (1999-2000)1-2 MHB, Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan, İstanbul 2001, s. 263.

¹⁵⁸ EKŞİ, 63; EKŞİ, Kanunlar İhtilafı Alanında “Incorporation”, 263; WHITMAN Robert, Incorporation by Reference in Commercial Contracts, Md. L. Rev, Yıl: 196, C. 21, S. 1, s. 1.

¹⁵⁹ EKŞİ, 67.

incorporation halinde, incorporation ile eklenen kısımlar esasa ilişkin hukukun emredici kurallarına aykırı olamaz. İkinci olarak incorporation durumunda, sözleşmenin yapıldığı an ile uyumsuzluğun karara bağlanacağı an arasındaki süreçte hükümlerde değişiklik olması halinde bu değişiklik sözleşme hükümlerini etkilemez¹⁶⁰. Fakat hukuk seçiminde, seçilen hukuk, değişiklikleriyle birlikte uygulama alanı bulur.

Belirttiğimiz bu ayrıma somut olay ile örnek vermek gerekirse; tarafların sadece “İsviçre Borçlar Kanunu’nun 319. maddesi uygulanır” ifadesini kullanması durumunda İsviçre Borçlar Kanunu’nun 319. maddesi sözleşmenin imzalanmasından sonra değişmesi halinde bu değişiklikten önceki 319 madde esas alınır. Ancak tarafların “Bu sözleşmede İsviçre hukuku uygulanacaktır” ibaresini sözleşmede kullanmaları halinde, ilgili maddenin sonradan değişmesi durumunda bu maddenin değiştirilmiş metni esas alınır. Ayrıca, taraflar arasındaki sözleşmede yer alan hükümler, esasa uygulanacak olan İsviçre hukukunun emredici hükümlerine uygun olmak zorundadır. İsviçre hukukunun emredici hükümleriyle sözleşmede yer alan hükümler çatışırsa, İsviçre hukukunun emredici kuralları uygulanır.

Futbolcu sözleşmelerinden doğan ve Yargıtay tarafından incelenen başka bir olayda ise, futbolcuya sözleşmeden doğan alacaklarına karşılık bono verilmiştir. Yerel mahkeme, kambiyo senetleriyle ilgili düzenlemelerin TTK’da yer aldığını belirterek bonodan kaynaklanan uyumsuzluklara ticaret mahkemelerinde bakılacağını ifade etmiş ve sonucunda görevsizlik kararı vermiştir. Bu görevsizlik kararı ise Yargıtay’a taşınmıştır. Netice itibarıyla Yargıtay, tarafların tacir olmaması ve ortada ticari dava bulunmaması nedeniyle görevsizlik kararını bozmuştur. Söz konusu Yargıtay kararına göre:

“Taraflar arasında 1.9.2010 tarihli profesyonel futbolcu transfer sözleşmesi ve 6.1.2011 tarihli profesyonel futbolcu sözleşmesi fesihnamesi düzenlendiği dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Dava, davalı futbolcuya sözleşmeden doğan alacaklarına karşılık verilen bonolardan kaynaklanan menfi tespit istemine ilişkindir. Taraflar tacir olmayıp aralarındaki temel uyumsuzluk sözleşmeden kaynaklanan ücret alacağına dair olduğuna göre mutlak ticari davadan da söz edilemez. Bu durumda davaya bakma görevi Asliye hukuk mahkemesininindir. Öyle olunca mahkemece işin esasına girilip taraf delilleri toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yanlış değerlendirmeye yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir”¹⁶¹.

Yukarıda belirtildiği üzere, futbolcu sözleşmelerine, Borçlar Kanunu’nun hizmet sözleşmesine dair hükümlerin yanı sıra genel hükümler de uygulanmaktadır. Ayrıca pro-

¹⁶⁰ EKŞİ, 68; EKŞİ, Kanunlar İhtilâfi Alanında “Incorporation”, 266-267.

¹⁶¹ Yargıtay 13. H.D, E. 2013/12913, K. 2013/17731, T. 27.6.2013 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

fesyoneel futbolcularla ve takımları arasında yapılan sözleşmeler, TFF'nin Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'na tabidir. Dolayısıyla gerek Borçlar Kanunu'nun gerekse 5894 sayılı Kanun'un emredici hükümlerine aykırı olmayan PFSTT'nin öncelikle uygulanması gerekmektedir. Futbolcular ve kulüpler, TFF tarafından konulan kurallara uyacaklarını taahhüt ettiklerinden dolayı ilk olarak PFSTT hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Bir futbolcunun ömür boyu menajeri veya kulübü ile çalışmayı taahhüt etmesi geçersizdir¹⁶². Nitekim TBK'nın 430(3). maddesi uyarınca 10 yılı aşkın süreyle yapılan hizmet sözleşmelerinin, on yıllık süre dolduktan sonra işçi tarafından bir aylık ihbar süresine uyularak her zaman feshedilebileceği öngörülmüştür. O halde TBK'nın 430(3). maddesi uyarınca futbolcularla yapılan sözleşmelerin azami süresi 10 yıl olarak kararlaştırılabilir. Ancak *Ertaş/Petek*'in de belirttiği üzere 10 yıllık sınırlama, futbol mesleğinin niteliğine uygun düşmeyebilir. TBK'nın 430(3). maddesinde yer alan hüküm, ortalama meslek yaşamı otuz yıl olan işçiler için düzenlendiğinden 10 yıllık süre aşırı görülmeyebilir. Ancak spor dallarında en fazla çalışma süresinin onbeş yıl olduğu düşünüldüğünde, bir futbolcu-yu on yıl süreyle aynı kulüpte çalışmaya zorlamak, mesleki gelişimini engelleyebileceği gibi ekonomik açıdan da sömürülmesine yol açabilir¹⁶³.

Yukarıda yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere spora ilişkin mesleklerin niteliği gereği TBK'daki hizmet sözleşmelerine ilişkin bazı hükümlerin sporcularla yapılan sözleşmelere aynen uygulanması mümkün olmayabilir. Futbolcularla yapılan sözleşmelere TBK'nın hizmet sözleşmelerine ilişkin hükümlerin aynen uygulanamayacağı hallerden birini TBK'daki hizmet sözleşmelerinin azami süresine ilişkin kural oluşturmaktadır. Sözünü ettiğimiz gerekçelerle futbol sözleşmeleri açısından süre, daha farklı olarak belirlenmiştir. PFSTT'nin 19. maddesi gereğince taraflar en fazla beş yıllık bir sözleşme belirleyebilirler. Futbol, yaş itibarıyla çok uzun süre yapılacak bir meslek değildir. Futbolcu açısından TBK'daki azami süre esas alınsaydı, meslek hayatını aynı kulüpte on yıl süreyle geçirmek zorunda kalabilecekti. Sürenin 5 yıl olarak belirlenmesindeki amaç futbolcunun mesleğini farklı kulüplerde yapmasına olanak sağlamak ve gelişiminin önünü açmaktır.

PFSTT'nin 19. maddesi gereğince taraflar sözleşme süresini en fazla beş yıl olarak belirleyebilirler ve tarafların imzaladıkları sözleşmeyi TFF'ye tescil ettirme zorunluluğu bulunmaktadır. Sözleşmelerin bitiş tarihi de zorunlu olarak 31 Mayıs olarak tespit edilmiştir. Bahsedilen PFSTT'nin 22. maddesi sözleşmeden doğan uyuşmazlıkları ele almakla beraber bu maddede futbolcu sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda UÇK'nın yetkisinin kabul edilip edilmeyeceğinin ihtiyari olduğu tekrar belirtilmiştir. Tabii ki, yukarıda da incelediğimiz üzere yetiştirme tazminatı ve sportif cezaya ilişkin hükümler saklıdır.

¹⁶² ERTAŞ/PETEK, s. 58.

¹⁶³ ERTAŞ/PETEK, s. 59.

Futboldan doğan her uyuşmazlık, sözleşmeden doğan bir alacağa ilişkin değildir. Bazen mahkemelerce çözümlenen ilginç uyuşmazlıklar da bulunmaktadır. Örneğin, bir gazete, profesyonel bir futbolcunun fotoğrafını poster yapıp “kuşe kağıda poster” adı altında yayınlamıştır. Bunun üzerine futbolcunun takımı, bu tip resimler üzerinde futbolcuları ile arasında akdetmiş olduğu sözleşme uyarınca tekel hakkının olduğunu, bu nedenle davalının yayınlamış olduğu poster nedeniyle telif hakkı ihlalinde bulunduğunu ileri sürerek tazminat talebinde bulunmuştur. Yargıtay, kulübün bu talebi haklı bulmuştur. Yargıtay’a göre:

“Davaya konu somut olayda, davacı Kulübün oyuncusu Arda Turan’ın davalı çalışanları tarafından boydan çekilmiş, Galatasaray formalı bir fotoğrafı gazeteden ayrı olarak, gazete tam sayfası büyüklüğünde renkli, kuşe kağıda “F. Gazetesi” başlığı da basılmak suretiyle gazete ile birlikte dağıtıldığı, gazetenin başlık kısmının yan tarafında söz konusu posterin reklamının yapıldığı, gerek reklama ilişkin yazıda gerekse posterin üzerinde güncel bir haber veya olayın yer almadığı anlaşılmıştır. Bu durumda, gazeteden ayrı olarak tam sayfa şeklinde yayınlanan poster haber amaçlı değil, tiraj artırmak amacıyla ticari amaçlı olarak kullanılmıştır. FSEK’in 86. maddesi gereğince memleketin içtimai hayatında rol oynayan kimselerin resimlerinin yayını MK’nın 24. maddesi şartları saklı tutularak serbest bırakılmışsa da bununla toplumun haber alma hakkı kapsamında, güncel bir olayla ilişkili olarak ve ticari bir amaç taşımayan kullanımlar kastedilmiştir. Oysaki dava konusu uyuşmazlığa konu posterin gerek kullanım şekli ve gerekse gazetenin bunu verme şekli açıklanan amaç doğrultusunda olmayıp; tamamen tiraj artırma, tirajı etkileme ve davacı Kulüp taraftarlarını gazeteyi satın almaları yönünde cezbetme amacına yöneliktir. O halde, somut olayda toplumu bilgilendirme ve haber alma hakkının sağlanması kapsamında görülmesi mümkün olmayan davalı kullanımı nedeniyle davacının tazminat isteme hakkı bulunmakla, mahkemece bu konuda gerekli inceleme ve değerlendirme yapılarak davalının haksız kullanımı karşılığı uygun bir tazminata karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir”¹⁶⁴.

Futbol, en çok ilgi duyulan spor dalı olmakla beraber, profesyonel olmayan ve hobi olarak futbol oynayan kişiler arasında bile futbola ilişkin uyuşmazlıklar çıkmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun kararına konu olan olayda, “Polis Günü” vesilesiyle yapılan halı saha maçında davalı, davacıya sert bir müdahalede bulunmuş, bu eylem nedeniyle davacı ayağından yaralanmış ve % 4,3 daimi işgücü kaybına uğramıştır. Bunun üzerine davacı, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Konu yargıya intikal

¹⁶⁴ Yargıtay 13. H.D, E. 2012/3348, K. 2013/20398, T. 14.11.2013 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

edince yerel mahkeme; spor karşılaşmalarında meydana gelen yaralanma veya ölüm olayında hukuki veya cezai bir sorumluluğun doğabilmesi için; bu sonucun o spor dalının kurallarına aykırı bir hareket neticesinde oluşması, bu hareketin hukuka aykırı olması ve hareketi yapanın kusurlu bulunması, zararlar sonuç arasında uygun illiyet bağının bulunması gerektiği, davacının yaralanmasına yol açan olayın spor oyun kuralları içinde kaldığı, davalının ağır kusurlu veya kasıtlı bir hareketinin olmadığı bu nedenle hukuki sorumluluğunun bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Davacı kararı temyiz etmiştir ve karar bozulmuştur. Fakat yerel mahkemece, davacının yaralanmasına yol açan olayın, spor oyun kuralları içinde kaldığı, davalının ağır kusurlu veya kasıtlı bir hareketinin olmadığı bu nedenle hukuki sorumluluğunun bulunmadığı gerekçesiyle önceki kararda direnilmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu; öncelikle haksız fiilden söz edilebilmesi için hukuka aykırı bir fiilin varlığının şart olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, bu fiili hukuka uygun hale getirecek bir nedenin bulunması halinde, sorumluluğun söz konusu olmayacağını belirtmiştir. Bu noktada HGK, sporcunun eyleminin oyun kuralları içinde kalsa bile spor ahlakına aykırı olması halinde hukuka aykırılığın var olacağını ileri sürmüştür. Davacının müsabakaya katılarak bu eyleme rıza gösterdiği ise yine iddia edilemeyecektir. Nitekim davacı müsabakadan doğabilecek yaralanmalara rıza göstermekle beraber, müsabaka esnasında doğrudan yaralanmaya rıza göstermemiştir¹⁶⁵. Dolayısıyla Yargıtay Hukuk Genel Kurulu nezdinde oyun kurallarına uymayan eylemlerle verilen zararlar için izinden bahsedilmesi mümkün değildir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre:

“Bir eylem hukuka aykırı olsa bile, hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hukuka uygunluk nedenlerinden birinin bulunması halinde, sorumluluktan söz edilmesi mümkün değildir. Somut olay bakımından eylemin hali sahada oynanan futbol müsabakası sırasında meydana gelmiş olması nedeniyle, spor karşılaşmaları bakımından hukuka uygunluk nedenleri olarak, Türk Borçlar Kanunu'nun 52. maddesinde düzenlenen meşru müdafaa hali, BK 44 maddesinde düzenlenen mağdurun izni ve birlikte kusur hali, kanunun verdiği yetkinin kullanılması ile zararı göze alma olarak sayılabilir

Spor müsabakaları hukuka uygunluk nedeni bakımından değerlendirildiğinde; Kanun'un verdiği yetkinin kullanılması bakımından, bir sporcu, ilgili spor kurallarının kendisine verdiği yetkiyi kullanmaktaysa, yaptığı hareketler sonucu bir zarar doğmuş olsa bile bu zarar nedeniyle sporcunun sorumluluğuna gidilmesi mümkün olmayacaktır. Zira oyun kurallarına uygun hareket etmiş olması nedeniyle sporcunun eylemi hukuka uygun kabul edilecektir. Bununla birlikte sporcunun eylemi oyun kuralları içinde kalsa bile spor ahlakı denilen “fair play” kurallarına aykırı olması halinde de BK 41/2 maddesi uyarınca hukuka

¹⁶⁵ GÜLŞEN Recep, Spor Hukuku, Ankara 2013, s. 78.

aykırı sayılmalı ve rakip sporcuya bu şekilde davranan sporcunun sorumlu olacağını kabul edilmesi gerekmektedir (Ş. Ertaş, H. Petek, Spor Hukuku, Ankara-2005 s, 313). Mağdurun rızası ile ilgili hukuka uygunluk nedenine gelince, emredici hukuk kurallarına, ahlak ve kişilik haklarına aykırı olmadığı takdirde, mağdurun rızası eylemi hukuka uygun hale getirecektir. Eylem emredici hukuk kurallarına, ahlaka ve kişilik haklarına aykırı ise, mağdurun rızası olsa bile hukuka uygun hale gelmeyecektir. Spor karşılaşmalarında sporcular, oyun kuralları içerisinde kalması koşuluyla rakiplerinin müdahalelerine izin verdikleri kabul edilmektedir. Burada sporcuların rakiplerine verdikleri izin kendilerini yaralaması konusunda olmayıp, oyun kurallarının izin verdiği müdahalelerdir. Bu nedenle eylemin oyun kuralları içerisinde kalan bir eylem olduğunun tespiti önemli olacaktır. Zararı göze alma konusuna gelince, spor veya gösteri amaçlı oyun ve yarışmalara katılan kişilerin, katıldıkları oyun ve yarışmalardan doğabilecek yaralanmaları ve benzer sonuçları göze alarak katıldıkları kabul edilir. Burada verilen izinden kasıt oyunda yaralanmaya açıkça izin değil, yarışmalardan doğabilecek yaralanma ve benzer sonuçlarını görüp göze alıp oyuna ve yarışmaya katılmasıdır. Sporcu oyuna ve yarışmaya katılırken, oyun kuralları çerçevesinde meydana gelebilecek normal yaralanmalara izin verdiğinin kabulü gerekir, yoksa oyun kurallarına uymayan eylemlerle karşıdaki sporcuya verilen zararlar için izinden bahsedilmesi mümkün olmayıp söz konusu eylem sporcunun kişilik haklarına yapılan bir saldırı olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, zarara sebep olan kişinin oluşan yaralanmaların hepsi için sorumlu tutulması ilgili müsabaka kurallarına uyulmuş olması halinde, her halükarda yerinde olmayıp, sporcuların, ancak tasvip edilen sertliğin ve böylece adil olmanın sınırlarının aşıldığı durumlar bakımından yaralanmalar nedeniyle sorumlu tutulmalıdırlar (R. Gülşen, Spor Hukuku, Ankara 2013 s. 78). Ağır bir kural ihlalinin ne zaman kabul edilebileceği ise yapılan spor müsabakasının çeşidine bağlı olarak her somut olayın koşulları göz önüne alınarak araştırma yapılması gerekmektedir”¹⁶⁶.

Öte yandan, futbol müsabakaları hakkında oynanan bahisler de uyuşmazlıklar ortaya çıkarmış ve bu uyuşmazlıklar da mahkemelere taşınmıştır. Örneğin, davacı bir maçla ilgili yasal olarak bahis oynamış, fakat kuponundaki bir müsabakanın oynanacağı şehir, kuponu aldıktan sonra değişmiştir. Futbol Müsabakalarında Müşterek Bahisler Tüzüğü¹⁶⁷ uyarınca bu müsabakanın değerlendirmede göz önüne alınmaması gerekirken, kupon bu müsabakayla değerlendirilmiş ve şahsa ikramiye ödenmemiştir. Uyuşmazlık yargıya in-

¹⁶⁶ HGK, E. 2013/4-364, K. 2013/1543, T. 6.11.2013 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

¹⁶⁷ RG 26.2.1965/11939.

tikal etmiş ve ilk derece mahkemesi kararının temyizi üzerine Yargıtay konu hakkında aşağıdaki sonuca varmıştır:

“Madem ki satışa çıkarılan biletlerin satışa çıkarıldığı günden ister önce ve isterse sonra verilmiş bir karar müstenit olsun, tüzüğün ikinci maddesinin uygulanması gerektir. O halde davalı idarenin 3. haftada Giresunspor-Petrolofis maçını değerlendirmeye sokmuş olması yasaya aykırıdır. Kaldı ki, idarenin Futbol Federasyonu Yönetim Kurulunun 20.8.1981 günlü kararına uygun bir düzenleme yapmayarak satışa çıkarmış olduğu biletlere maçın Giresun’da oynanacağını yazmış ve sonra bu maçın Ankara’da oynanmasına rağmen onu değerlendirmeye sokmuş olması objektif iyi niyet kurallarına aykırı düşeceğinden bu davranışı yasanın himayesi altına sokulamaz ve bundan ötürü mahkemenin kabul biçiminde dahi isabet görülemez. İşte bütün bu nedenlerle 3. hafta değerlendirmede Giresunspor - Petrolofis maçı yerine Düzcüspor-Karabükspor maçının konulması halinde davacıya ödenmesi gereken ikramiyeden eksik ödenenin veya hiç verilmeyenin tespit ile bunun tahsiline karar verilmek gerekirken mahkemece saha değişikliğinin 21.8.1981 günü saat 19.00’da okunan haber bülteninin spor haberleri bölümünde kamuoyuna duyurulmuş olduğundan söz edilerek davanın reddine karar verilmiş olması yasaya aykırıdır”¹⁶⁸.

Aynı şekilde TFF’nin maç tarih ve saatlerini değiştirmesinden dolayı spor toto hasılatındaki düşüş nedeniyle zarara uğrayan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü TFF’ye dava açarak tazminat talebinde bulunmuştur. TFF, maç tarihlerini ve saatlerinin değiştirmesinin yetkisi dâhilinde olduğunu belirtmiştir ve iddiaları reddetmiştir. Yargıtay ise, TFF’nin bu yetkisinin mutlak ve sınırsız olmadığını; değişikliklerin gerekçelerinin açıklanmasını ve bu gerekçelerin hukuka uygun olması gerektiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla bu değişikliklerin somut olay ve ortam itibarıyla makul ve haklı olmaması durumunda zarar görenlerin zararının giderilmesine karar vermiştir¹⁶⁹.

Futbol uyuşmazlıkları arasında bir başka husus, yayın haklarıdır. Futbol müsabakaları stadyumlardan seyredilmekle beraber, yayınlanan maçlar televizyondan da seyredilmektedir. Bu bağlamda TFF, yayın hakları için yayıncılarla bedel karşılığında anlaşma sağlar. Yayın hakkına sahip olmayan kişi veya kuruluşlar, maçları yayımlayamazlar. Buna rağmen bu konu üzerinde de çeşitli uyuşmazlıklar doğmuştur. Bir olayda yayın hakkına sahip olmadığı halde müsabakayı izinsiz yayımlayan televizyon kanalına Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca verilen tazminat cezası Yargıtay tarafından onanmıştır. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 28.6.1999 tarihli kararına göre:

¹⁶⁸ Yargıtay 4. H.D, E. 1982/3847, K. 1982/4819, T. 11.5.1982 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

¹⁶⁹ Yargıtay 4. H.D, E. 2000/11659, K. 2001/2819, T. 22.3.2001 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

“Davacı vekili, Türkiye 1.liginde yer alan profesyonel futbol klüplerinin oynayacakları futbol maçlarının televizyon yayın hakkının 3 yıl süre ile Türkiye Futbol Federasyonu ile müvekkili şirket arasında imzalanan 29.5.1996 tarihli sözleşme ile müvekkiline ait olduğunu, buna rağmen 26.1.1997 tarihli Beşiktaş-Vanspor maçına ait görüntülerin davalının sahibi olduğu F. T V de 27.1.1997 tarihinde 55 saniye süre ile davacının izni olmadan yayınladığını ileri sürerek FSEK'nın 68. maddesi gereğince 55 saniye görüntü bedeli olan 1.833 USD nin üç katı olan 5.499 USD'nin tahsil tarihindeki TL karşılığının haksız fiil tarihinden itibaren faiziyle birlikte davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir .

Davalı vekili, müvekkili şirket merkezinin Gürsu olması nedeniyle yetki itirazında bulunmuş, esasa ilişkin cevap dilekçesi ile de, müvekkilinin 27.1.1997 günlü haberleri C. Haber Ajansından satın aldığını, bu haberler içerisinde dava konusu görüntünün de bulunduğunu ve haber bandında Cine 5 logosunun yer almadığını, spor haberinin C. Haber Ajansına ait kameralarla temin edildiğini, müvekkilinin bir kusur ya da kastının bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, dava konusu olayın haksız fiil niteliğinde olup yayının İstanbul'da da izlenmesi nedeniyle HUMK'nun 21. maddesi uyarınca yetki itirazının yerinde olmadığı, yayın hakkı davacıya ait bulunan lig maçına ait görüntülerin davalıya ait TV kanalında 48 saniye süre ile izinsiz ve ücretsiz olarak yayınlamasının FSEK'nun 25 maddesinde ifadesini bulan davacının yayın hakkını ihlal anlamına geldiği, davacı ile Federasyon arasındaki sözleşmeye göre davacının sahibi bulunduğu görüntüleri yayınlamak isteyen diğer televizyon kuruluşlarından dakika başına 2000 USD isteyebileceği, FSEK'nın 68/1 maddesi gereğince davacının yayın bedelinin üç mislini talep hakkı bulunduğu gerekçesiyle, 4.800 USD nin dava tarihinden itibaren %9 faiziyle birlikte fiili ödeme tarihindeki TL karşılığının davalıdan alınıp davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin istemin reddine karar verilmiştir. Kararı davalı vekili temyiz etmiştir.

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanması gerekmiştir”¹⁷⁰.

Yayın haklarını içeren bir başka olayda, Yargıtay, TRT'nin futbol maçlarını radyodan yayınlaması sebebiyle futbol maçlarının yayın haklarını satın alan şirketin zarara uğraması sebebiyle açılan davanın kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Bu olayda

¹⁷⁰ Yargıtay 13. H.D, E. 1999/4188, K. 1999/5854, T. 28.6.1999 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

da Yargıtay, TRT'nin mevzuat uyarınca futbol maçlarını yayınlaması yönünde bir yetkisi olmadığını ve yayın haklarını satın alan şirketin sözleşme ile sağlanan yayın hakkını tanımamasının haksız eylem teşkil ettiğini belirtmiştir¹⁷¹.

TFF bünyesi dışında çözümlenen ve mahkemelerde görülen diğer bir uyuşmazlık ise, futbol sahalarından çıkan olaylar sebebiyle açılan ceza davalarıdır. Zaten disiplin cezaları dışında kalan ve ceza hukuku anlamında suç teşkil eden eylemler zorunlu tahkime de konu olmazlar. TCK ve diğer özel ceza kanunlarının kapsamına giren futbolla ilgili suçlar, ceza hukukunun hâkimiyeti altındadır. Şüphesiz müsabaka nasıl bir halde olursa olsun, devamlı yüksek baskı altında olan kişiler her zaman için hakemlerdir. Bu defa bahsettiğimiz hakemler, tahkimde rol alan hakemlerden olmayıp, maçı yöneten hakemlerdir. Maçı yöneten futbol hakemleri, bu görevleri esnasında 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesi uyarınca kamu görevlisidir. Bu nedenle, bir Yargıtay kararında da ele alındığı üzere hakemin yakınına sövme eylemi, memura ilişkin ceza ile cezalandırılır¹⁷².

II. Futbol Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü

Daha önce ifade edildiği üzere, futboldan kaynaklanan uyuşmazlıklar TFF bünyesinin dışında, mahkeme aracılığıyla veya tahkim yoluyla çözümlenmektedir. Bu uyuşmazlıkların mahkeme dışında en çok CAS tahkimi yoluyla çözümlendiği görülse de, CAS dışında diğer ihtiyari tahkim yolları da bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, taraflar, uyuşmazlığın ihtiyari tahkim yoluyla çözümlenmesini isterse, CAS dışında tercih edebilecekleri tahkim yolları mevcuttur.

İhtiyari tahkim taraflar arasında yapılan bir anlaşmaya dayanır. Bu nedenle ihtiyari tahkim yoluna başvurulabilmesi için öncelikle, tarafların, sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların çözümünü yazılı bir sözleşmeyle hakem veya hakem kuruluna bırakmaları gerekir. Bu bağlamda tarafların tahkim yolunu kararlaştırmaları halinde, iki seçenekleri bulunmaktadır. Bahsedilen seçeneklerden ilki, uyuşmazlığın *ad hoc* tahkim usulüyle çözümlenmesidir. Hakemlere ve taraflara sekreteryaya hizmeti sunan bir kurumun olmadığı tahkim türü olan *ad hoc* tahkimde, tahkim süreci bir merkezin bünyesinde cereyan etmez.

Seçeneklerden ikincisi ise, kurumsal tahkim yoluna müracaat etmektir. Bu aşamada bir tahkim kurumuna başvurulur ve uyuşmazlığın çözümlenmesi talep edilir. Fakat

¹⁷¹ Yargıtay 4. H.D, E. 1998/9995, K. 1999/1747, T. 2.3.1999 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

¹⁷² "Futbol hakeminin, bu görevi yaptığı sırada kamu görevlisi ve TCK uygulamasında memur sayılacağından, sanığın futbol karşılaşmasını yöneten hakem olan yakınına sövme eyleminin TCK m. 266/1 hükmüne uyacağına gözetilmemesi hatalıdır" Yargıtay 4. CD, E. 2002/8943, K. 2002/12208, T. 3.7.2002 (Kazancı İçtihat Bankası, 1.8.2014).

özellikle futboldan doğan uyuşmazlıklar konusunda CAS, kurumsal tahkimi tekelinde barındırmaktadır. Türkiye’de TFF bünyesi dışında TOBB ve İTO gibi tahkim kurumları da bulunmakla beraber, yaptığımız araştırmalar kapsamında henüz bu kurumlarda futbol uyuşmazlıklarından doğan uyuşmazlıkların çözümlenmediğini belirtmek isteriz.

Öte yandan, FIFA nezdinde 2002 yılında kurulan Uyuşmazlık Çözüm Dairesi (Dispute Resolution Chamber) adında bir tahkim kurumu bulunmaktadır. Bu kurum, TFF bünyesinde bulunan UÇK’ya örnek olmuştur. Uyuşmazlıkların hızlı ve etkin olarak çözümlenmesi amacıyla kurulan UÇD; federasyon bünyesinde eşitlik prensibine uygun, adil yargılama esasına bağlı bir tahkim kurumunun yokluğunda yabancı oyuncunun sözleşmeden doğan ihtilaflarını çözmekle görevlendirilmiştir¹⁷³.

FIFA Futbolcuların Statülerine ve Transferlerine İlişkin Yönetmelik’in 9. maddesi gereğince bir futbolcunun, başka bir federasyona bağlı bir kulübe transfer olması durumunda yeni federasyona öncekinden bir “Uluslararası Transfer Sertifikası” verilir. Bu sertifikanın talep edilmesine dair uyuşmazlıklar da UÇD bünyesinde çözüme kavuşturulur. Ayrıca, yetiştirme tazminatına dair uyuşmazlıklar da UÇD bünyesinde sonuçlandırılabilir. UÇD kararlarına karşı CAS yolu açıktır. UÇD tahkiminin sınırları dardır ve ülkemizde fazla uygulama alanı bulmamaktadır.

Dolayısıyla uygulamada, CAS’ın masraflarını da düşündüğümüzde, tarafların futbol uyuşmazlıklarından doğan uyuşmazlıklarında başvurmayı öngördüğü bir kurumun yokluğu söz konusudur. Her ne kadar UÇK’nın ihtiyari tahkim merci olarak görev yaptığı uyuşmazlıklar bulunsun da, uygulama bazında UÇK’nın görev yükü ihtiyari tahkim bakımından son derece azalmış bulunmaktadır.

Kanaatimizce, futbol ile anılan Türkiye’de bu tür uyuşmazlıkları çözüme bağlayacak, CAS gibi uzman hakemlerden oluşan bir merkezin tesis edilmesinin zamanı gelmiştir. Masraflar bakımından CAS’tan daha ekonomik olacak bir tahkim kurumu oluşturulduğunda, yargıya taşınan birçok futbol uyuşmazlığı bu yol ile çözümlenebilecektir. Gerçekten de, yukarıda örneklerini verdiğimiz üzere mahkemede çözümlenen futbol uyuşmazlıklarının sayısı son derece fazladır. Bu nedenle, uyuşmazlığın; daha kısa sürede, uzmanlar tarafından, gizli biçimde çözümlendirilmesi futbol pazarında yer alan herkes tarafından kabul görecektir. Nitekim dünyada futbol uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde artık mahkemeler tercih edilmemektedir. Bu konuda tahkim yoluyla uyuşmazlığın çözümlüne yoğun bir talep mevcuttur.

Bu talebin, futbol pazarında en önemli yere sahip olan kulüpler gözetiminde ise olumsuz bir yönü vardır. Kulüpler uygulamada, futbolcularına ve antrenörlerine karşı olan davaları genellikle kaybetmektedir. Bu yüzden kulüpler, uyuşmazlıkların genel mahkemelerde görülmesiyle zaman kazanacaklarını düşünürler ve bu uyuşmazlıkların tahkim

¹⁷³ UÇD Yönetmeliği m. 1.

yoluyla hızlıca çözüme kavuşturulmasına sıcak bakmazlar. Bu davaları kaybetmelerinin sebebi ise, Türkiye'nin en üst düzey futbol takımlarında bile görünen ve sıklıkla yaşanan mali sorunlardır.

Şüphesiz bu mali sorunların başlıca sebepleri kulüplerin farklı mevkilerinde çalışanlarından kaynaklanmaktadır. Şöyle ki; yöneticilerin, kısa vadede başarı yakalamak uğruna uzun vadede kulübün mali durumunu riske ederek, kulübün bütçesinin altından kalkamayacağı transferler yapması; teknik direktörlerin, her maçı baskı yüzünden kazanmak zorunda hissetmesi ve alt yapıdan yetişen genç futbolculara maçlarda şans tanıması, futbolcuların profesyonel olarak çalışmaması ve kendilerini yeterince geliştirememesi Türk futbolunun en büyük sorunlarını teşkil etmektedir. Bu sorunlar, kısır döngüye yol açmaktadır. Ayrıca söz konusu sorunlar nedeniyle ülke çapında FIFA sıralamasında Türkiye'yi 57. sıraya kadar düşmüştür.

Netice itibarıyla, TFF bünyesinde bulunmayan ve spor uyuşmazlıkların çözümünde yetkili bir tahkim kurumunun varlığına ihtiyaç bulunmaktadır. CAS'ın, masraf olarak daha uygun olacak bir benzerini Türkiye'de kulüplerin, futbolcuların, antrenörlerin, yayıncıların ve diğer futbolla ilgili kişilerin hizmetine sunmak, her yönüyle olumlu bir sonuç yaratacaktır.

III. Futbol Uyuşmazlıklarının CAS'da Çözümü

A. Genel Olarak CAS

CAS, 1984 yılında ihdas edilmiştir ve başlangıçta CAS Uluslararası Spor Tahkim Konseyi'nin (ICAS) idari ve mali otoritesi altında bulunmaktaydı¹⁷⁴. CAS'a mensup olan seksen yedi farklı ülkeden üç yüze yakın hakem mevcuttur. Bu hakemlerin, tahkim ve spor hukukuna dair uzmanlıkları sebebiyle CAS tahkim yargılamasında görev yapmaları kabul edilmiştir. Her sene yaklaşık üç yüz dava CAS'a intikal etmektedir¹⁷⁵.

Merkezi İsviçre'nin Lozan şehrinde bulunan CAS, ulusal veya uluslararası spor uyuşmazlıklarının ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenen usul kuralları çerçevesinde, spor ile ilgili uyuşmazlıkları tahkim veya arabuluculuk yoluyla çözüme bağlamak üzere hizmet sunan ve spor organizasyonlarından tamamen bağımsız olan bir kurumdur. CAS, sportif uyuşmazlıklarını hızlı ve etkin bir biçimde, taraflara fazla mali yük getirmeden çözmek amacıyla kurulmuştur.

CAS'ın yargılama sistemine ilişkin kurallar, CAS Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Yönetmelik madde R28 gereğince, CAS ve tahkim panellerinin yeri Lozan'dadır.

¹⁷⁴ MCLAREN Richard H., "The Court of Arbitration for Sport", Handbook on International Sports Law, NAFZIGER James A. R./ROSS Stephen F., Cheltenham 2011, s. 32.

¹⁷⁵ <http://www.tas-cas.org/20question> (Erişim Tarihi: 5.8.2014).

Dolayısıyla tahkimin usulüne uygulanacak hukuk (*lex arbitri*), İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Hakkında Federal Kanunu'nda yer alan tahkime ilişkin hükümlerdir. Zira bu kanun, tahkim anlaşması imzalandığında taraflardan en az birinin ikametgahının veya mutad meskeninin İsviçre dışında olduğu hallerde uygulanır ve CAS'ın neredeyse her hakem kararına karşı yargı yolunda bu kriter yerine getirildiği için LDIP uygulanmaktadır. Avustralya'nın Sydney ve Amerika Birleşik Devletleri'nin New York şehirlerinde de CAS bürosu bulunmakla beraber, buralarda verilen kararlar da Lozan'da verilmiş gibi kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, Sidney ve New York'ta gerçekleşen CAS tahkim yargılamaları açısından da tahkim yeri İsviçre'dir. Dolayısıyla Sidney ve New York'ta gerçekleşen CAS tahkim yargılamaları sonucunda verilen hakem kararlarının iptali davaları da İsviçre Federal Mahkemesi'nde açılmaktadır.

CAS nezdindeki tahkim yargılamaları ve arabuluculuk kural olarak Fransızca veya İngilizce yürütülmektedir. Yönetmelik madde R29 gereğince, hakem heyetinin ve sekreteryanın onayı ile taraflar yargılamanın bu iki dil haricinde bir dilde yapılmasına karar verebilirler. Tarafların ve hakemlerin aynı ülkeden olduğu durumlarda, taraflar anadilleriyle süreci yürütmüşlerdir. Özellikle; İspanyolca, İtalyanca ve Almanca yürütülen birçok tahkim yargılaması yapılmıştır¹⁷⁶.

CAS'ın görevi Yönetmelik madde S12'de belirtilmiş olup; spor alanında ortaya çıkan uyuşmazlıkları tahkim yoluyla çözüme kavuşturur. CAS'ın sunduğu diğer bir hizmet arabuluculuktur. CAS, tarafların uyuşmazlıklarını, uygun koşulların varlığı halinde dostane bir düzlemde arabuluculuk yöntemiyle de çözmelerini sağlayabilir. Ayrıca CAS, spor hukukuna ilişkin sorulara hukuki mütalaalar da vermektedir.

CAS'ın son bir görevi de, olimpiyatlar gibi büyük spor düzenlemelerinde görev yapacak *ad hoc* mahkemeler kurmaktır. Örneğin; 19 Temmuz 2014 tarihinden 3 Ağustos 2014'e kadar İskoçya'nın Glasgow kentinde Milletler Cemiyeti (Commonwealth) Oyunları sebebiyle geçici tahkim mahkemesi oluşturulmuştur. Bu tür büyük organizasyonların durumunu göz önünde bulundurarak her organizasyona özel usul kuralları getirilmektedir¹⁷⁷.

Öncelikle CAS'ın yapısıyla ilgili önemli hususlardan biri, CAS'ın iki bölümden oluştuğudur. Yönetmelik madde S20 uyarınca, bu bölümlerden biri Genel Tahkim Bölümü iken, diğeri Temyiz Tahkim Bölümü'dür. Genel Tahkim Bölümü, ihtiyari tahkim başvurularını ele alır ve taraflarca yapılan tahkim sözleşmesine istinaden spor uyuşmazlıklarını karara bağlar. İkinci bölüm olan Temyiz Tahkim Bölümü ise; federasyonların,

¹⁷⁶ ERKİNER Kismet, Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi 2010 Değişikliklerini İçeren Açıklamalı İngilizce-Türkçe Mevzuatı, İstanbul 2010, s. 43.

¹⁷⁷ Yönetmelik m. R27.

kurulların veya diğer spor organlarının verdiği kararlarından doğan uyuşmazlıklara bakmaktadır¹⁷⁸.

Belirtmek gerekir ki, Yönetmelik m. R27 kapsamında sporla doğrudan veya dolaylı olarak bağlı olan uyuşmazlıkların tamamı CAS'a götürülebilir. Bu uyuşmazlıklar ticari nitelikte olabileceği gibi spor organizasyonlarının disiplin cezalarına dair de olabilir. Dolayısıyla hem sponsorluk sözleşmesi gibi ticari nitelikte olan bir uyuşmazlık hem de dopingden kaynaklanan bir cezadan doğan bir uyuşmazlık CAS tarafından çözümlenebilir.

Bu bağlamda, fiil ehliyeti bulunan her gerçek veya tüzel kişi CAS'a müracaat edebilir. Bu kişiler arasında futbolcular, atletler, spor kulüpleri, spor federasyonları, spor müsabakaları organizatörleri, sponsorlar veya televizyon şirketlerinin her biri CAS'a başvurabileceklerdir. Yalnız, CAS tahkim yoluna başvurulabilmesi için taraflar arasında yapılmış bir tahkim anlaşmasının bulunması gerekir.

Tarafların akdettiği CAS tahkimi anlaşması asıl sözleşmeden ayrı olarak yapılabileceği gibi asıl sözleşmeye konulan bir klozla veya bir spor organizasyonunun mevzuatında yer alan bir hükümle de yapılabilir. Taraflar uyuşmazlığın doğmasından önce CAS'a gideceklerini kararlaştırabilecekleri gibi uyuşmazlığın ortaya çıkmasından sonra da taraflar tahkim anlaşması yaparak CAS'a başvurabilirler.

Sözleşmesel ilişkilerden veya haksız fiilden doğan uyuşmazlıklar için genel tahkim usulü ile arabuluculuk usulleri uygulanabilmektedir. Öte yandan spor federasyonlarına bağlı kurulların verdiği kararlardan doğan uyuşmazlıklar için de temyiz tahkim usulü uygulanmaktadır. Bu bağlamda CAS'ın son olarak bir de danışmanlık görevi, yani danışmanlığa dayalı bir usulü bulunmaktadır. Bu kapsamda uyuşmazlığın olmadığı durumlarda belirli kuruluşlar, spor hukukuna dair konularda CAS'ın danışmanlık görüşlerinden faydalanabilmektedir. Danışmanlık neticesinde yöneltilen mütalaaların bağlayıcılığının olmadığı ve bu görüşlerin karar mahiyetinde olmadıkları unutulmamalıdır.

B. CAS'a Götürülebilecek Spor Uyuşmazlıkları

CAS tahkimi, belirli bir alana yani spor ile ilgili uyuşmazlıklara münhasırdır. CAS tahkimi, bu niteliği sebebiyle özel ihtisas gerektiren bir tahkimdir. Bu çerçevede, spora dair olmayan uyuşmazlıkların CAS nezdinde görülmesi mümkün değildir. Ancak spor uyuşmazlıklarının türü ve sayısı azımsanmayacak boyutlardadır. Hatta spor uyuşmazlıklarını tahdidi bir şekilde saymak da mümkün değildir.

¹⁷⁸ Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, "Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar Sempozyumu", Olimpiyatevi 2008, s. 48.

Bununla beraber, CAS Yönetmeliği'nde ve CAS hakem kararlarıyla spor uyuşmazlıklarının nelerden oluştuğu hususunda genel bir çerçeve çizmek mümkündür. CAS Yönetmeliği madde R27 uyarınca, CAS'ın bakacağı uyuşmazlıklar; sporla ilgili uyuşmazlıklar, sporun uygulanmasıyla veya gelişmesiyle ilgili olarak maddi veya diğer türden yararlar, yani sporla bağlantılı olan tüm etkinlik ve meseleler olarak tespit edilmiştir. Belirtmek gerekir ki, CAS'ın kurulmasından ve faaliyete geçmesinden bu yana hiçbir uyuşmazlık hakkında spor ile ilgili olmadığı gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmemiştir¹⁷⁹.

Netice itibarıyla; futbolcuların, antrenörlerin, sporcu temsilcilerinin meslekleriyle ilgili bütün sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar; futbolcuların transfer uyuşmazlıkları, sponsorluk sözleşmeleri, yayın sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar gibi tüm sporla ilgili uyuşmazlıklar CAS nezdinde çözüme kavuşturulabilir¹⁸⁰.

C. Futbol Uyuşmazlıkları Açısından CAS Tahkim Süreci

CAS bünyesinde tahkim sürecini başlatmak isteyen tarafın öncelikle CAS kalemine tahkim talebini göndermesi veya bir temyiz dilekçesini iletmesi gerekmektedir¹⁸¹. Belirtmek gerekir ki, CAS kendi kuralları uyarınca genel tahkim ve temyiz tahkimi süreçlerini ayrı tutmaktadır. Dolayısıyla bu iki başvurunun farklı usuli kuralları bulunmaktadır. Öncelikle önemle vurgulamak gerekir ki, temyiz yoluna başvurulması için başvuracak tarafın olayla alakalı olarak spor federasyonunun tarafa sunduğu iç hukuk yollarının tamamını tüketmiş olması gerekmektedir¹⁸².

Ayrıca, CAS tahkimi esnasında taraflar kendilerini savunabilirler. Avukat ile temsil şart olmamakla beraber, taraflar, kendilerini savunacak avukat görevlendirebilirler¹⁸³. Avukatın hangi baroya kayıtlı olduğunun CAS tahkiminde bir önemi yoktur.

Genel olarak, tahkim yargılaması üç hakemden oluşan bir panel aracılığıyla yürütülür. Taraflardan her biri CAS listesinden bir hakem seçer. Seçilen iki hakem, üçüncü hakem seçerler. Üçüncü hakem de, panel başkanı olarak görev yapar. Eğer üçüncü hakem seçimi konusunda taraflar arasında anlaşma sağlanamaz ise, Genel Tahkim Divanı başkanı iki hakemin yapması gereken bu seçimi bizzat yapar. Bunun yanında temyiz usulüne dayalı olarak yürütülen tahkimde, taraflardan her biri hakemini seçer ve panelin başkanı, Temyiz Tahkim Divanı başkanı tarafından seçilir¹⁸⁴.

¹⁷⁹ KOCASAKAL, 178.

¹⁸⁰ WILD Alexander, CAS and Football: Landmark Cases, Lahey 2012, s. 236; BLACKSHAW Ian S., Sport, Mediation and Arbitration, Lahey 2009, s. 151.

¹⁸¹ Yönetmelik m. R31.

¹⁸² Yönetmelik m. R37.

¹⁸³ Yönetmelik m. R30.

¹⁸⁴ Yönetmelik m. R40.

Diğer taraftan, tarafların anlaşmaları veya CAS'ın uygun gördüğü durumlarda tek hakemle yargılama süreci işleyebilir. Davanın önemi ve mahiyeti göz önünde bulundularak sürecin tek hakemle yürütülmesi kararlaştırılabilir. Hakemlerin bağımsız olması, yani tarafların hiçbirisiyle herhangi bir bağlantısının olmaması ve tahkime konu uyuşmazlıkla ilgili olarak herhangi bir rol oynamamış olması gerekmektedir.

Genel olarak tahkim talebinde veya temyiz talebinde bulunulduğu zaman, karşı taraf CAS'a cevap dilekçesi sunar. Sonrasında tarafların varsa fazladan ifadeleri alınır ve duruşma için çağrılırlar, bu aşamada kanıtlarını hakemlerle paylaşıp iddialarını dile getirirler¹⁸⁵.

Taraflar, genel tahkimde yargılama esnasında uygulanacak hukuk bakımından anlaşabilirler. Eğer anlaşamazlar ise, o zaman İsviçre hukuku uygulanır¹⁸⁶. Temyiz tahkiminde ise, temyize konu olan kurulun bağlı olduğu mevzuata göre ve ikincil olarak ise spora ilişkin kurumun örneğin, federasyonun ikamet ettiği ülkenin hukuku uygulanır¹⁸⁷.

Uygulanacak hukuk açısından, Türkiye'de de bir hayli tartışılan bir davadan örnek vermek yararlı olacaktır. Piyasa değeri 2012 yılında elli milyon Euro'ya kadar ulaşmış ve 2005 yılında Galatasaray Spor Kulübü ile üç senelik sözleşmesi bulunan futbolcu Frank Ribery, 2005 yılının yazında kulübünün mali yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle sözleşmesini feshetmiş ve başka bir kulüple sözleşme imzalamıştır. Durum FIFA Uyuşmazlık Çözüm Divanı'na intikal etmiş ve buradan da Ribery lehine bir karar çıkmıştır. Galatasaray ise bu kararı temyiz tahkim yoluyla CAS'a taşımıştır.

CAS kararında, LDIP'in 187. maddesine uyarınca mahkemenin tarafların seçtiği hukuka göre karar vermesi gerektiğini; CAS Yönetmeliği'nin R58 maddesi uyarınca da bunun CAS tahkim yargılamaları açısından da geçerli olduğunu ifade etmiştir¹⁸⁸. Ancak sözleşmede her ne kadar Türk hukukunun uygulanacağı belirtilse de, sözleşmede ayrıca FIFA mevzuatına atıf yapılmış ve bu mevzuatın öncelikle dikkate alınacağı belirtilmiştir. Böylece FIFA mevzuatı sözleşmeye "incorporate" edilmiş; FIFA mevzuatı hükümleri sözleşmenin bir parçası, bir eki haline getirilmiştir. Bu nedenle FIFA Futbolcu Statüsü ve Transferi Hakkında Yönetmelik'in uygulanması uygun bulunmuştur ve Ribery de, bu Yönetmelik tarafından belirlenen kurallara aykırı davranmamıştır.

Bununla beraber Galatasaray Spor Kulübü ile Ribery arasındaki sözleşmede sözleşmede haklı fesih kısmının anlaşılmaz olduğuna değinen CAS; hem İngilizce hem de Fransızca olarak incelenen kısmın gerçekten anlaşılmaz olduğundan dolayı oyuncu aley-

¹⁸⁵ Yönetmelik m. R44.

¹⁸⁶ Yönetmelik m. R45.

¹⁸⁷ Yönetmelik m. R58.

¹⁸⁸ CAS 2006/A/1180, *Galatasaray SK v. Frank Ribéry & Olympique de Marseille*, 24 Nisan 2007, <http://m.friendfeed-media.com/5aead0d4a6963ed3542e7542dd50b9c3ee192796> (Erişim Tarihi: 3.9.2014).

hine kullanılamayacağını bildirmiştir. Sonuç olarak da, FIFA'nın, Ribery'i haklı bulduğu karar, CAS tarafından onaylanmıştır. Şüphesiz, futbolcuyla yapılan bu sözleşme, kulübüne milyonlarca Euro'ya mal olmuştur ve FIFA'nın "yılın futbolcusu" ödülüne aday gösterilen bir futbolcunun takımdan bedelsiz ayrılmasına sebebiyet vermiştir.

Türk kulüplerinin CAS ile sınavına bir başka örnek, ünlü teknik direktör Vicente Del Bosque ve yardımcılarının Beşiktaş aleyhine açtığı davadır¹⁸⁹. Del Bosque ve ekibi, kulüpleriyle olan hizmet sözleşmesinin ifa süresinden önce feshedilmesi sebebiyle sözleşmedeki tahkim şartına dayanarak CAS'a müracaat etmiştir¹⁹⁰.

Öncelikle Beşiktaş, CAS'ın yetkisiz olduğunu iddia etmiştir. Fakat CAS, Beşiktaş ile Del Bosque arasındaki sözleşmede açık bir tahkim şartı olduğunu belirtmiştir. Buna mukabil Beşiktaş, Del Bosque ile aralarında imzalanan tek tip sözleşmeye atıf yapmıştır. Bu sözleşmeye göre taraflar arasında uyuşmazlığın ortaya çıkması durumunda, TFF Tahkim Kurulu yetkili kılınmıştır. Dolayısıyla, Beşiktaş ile Del Bosque arasında imzalanan tek tip sözleşme ile özel sözleşme arasında uyuşmazlık bulunmaktadır. Ancak, CAS'ın vurguladığı üzere, tek tip sözleşmede şu şekilde bir hüküm vardır: "...*Bu sözleşme ile özel sözleşme arasında farklılık olduğu durumlarda, özel sözleşme geçerlidir*". Bu nedenle CAS haklı olarak, iki sözleşme arasında fark olduğu durumlarda sözleşmenin belirtilen açık hükmüne istinaden özel sözleşmenin uygulanacağını belirtmiştir.

İkinci olarak Beşiktaş, davanın tahkime elverişliliğini tartışmaya açmıştır ve Türk hukukuna göre bu davanın tahkime elverişli olmadığını iddia etmiştir. Ancak CAS, konunun tahkime elverişli olup olmadığını LDIP'e göre karar vereceğini ve LDIP'in 177. maddesi gereğince konunun tahkime elverişli olduğunu; çünkü parasal iddiaların davanın konusunu oluşturduğunu belirtmiştir. Bu konuda tek istisnanın kamu düzeni olduğunu vurgulayan CAS, Türk hukukunun emredici normlarının uygulanabilmesi ancak LDIP'in 19. maddesi uyarınca mümkün olabilirdi. Yani, Türk hukukunun emredici normlarının uygulanabilmesi, ancak ve ancak bu hukukun uygulanmasının İsviçre hukukuna göre açıkça geçerli olduğu hallerde mümkündür. Kaldı ki, Beşiktaş'ın emredici normları haiz olduğunu belirttiği ve bu nedenle CAS'ın yetkisini kabul etmediğini iddia ettiği mülga 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu inceleyen CAS, savunulan bu iddianın doğru olmadığını belirtmiştir. Üstelik Beşiktaş'ın iddialarının desteksiz olduğu sonucuna varmıştır. CAS, uyuşmazlığın tahkime elverişli olduğunu ve CAS'ın yetkisine girdiğini belirtmiştir.

¹⁸⁹ CAS 2006/O/1055 *Del Bosque, Grande, Miñano Espín & Jiménez v Beşiktaş*, <http://www.managingsport.com/files/MgSport-Del%20Bosque%20vs%20Besiktas.pdf> (Erişim Tarihi: 3.9.2014).

¹⁹⁰ ORUÇ Murat, Spor Tahkim Mahkemesi'nin (CAS), Del Bosque vs. Beşiktaş AŞ Uyuşmazlığına İlişkin Vermiş Olduğu Kararın İncelenmesi, TBB Dergisi, Yıl: 2011, S. 92, s. 353.

Bununla beraber Beşiktaş, konu hakkında TFF bünyesinde bir karar verildiğini ileri sürmüştür. CAS, Federal Mahkeme'nin kararı¹⁹¹ doğrultusunda bir konu hakkında verilmiş kararların tahkim panelleri tarafından incelenmesi gerektiği hususunu doğru bulmuştur. Ancak, yabancı bir kararın ancak ilgili kararın İsviçre'de tanınması halinde “*res judicata*” niteliğini alabileceğini belirtmiştir¹⁹². Bu bağlamda hem İsviçre'nin hem de Türkiye'nin New York Sözleşmesi'ne taraf olduğunu belirten CAS, bir tahkim kararının tanınabilmesi için geçerli bir tahkim anlaşmasının varlığına ihtiyaç olduğunu yinelemiştir. Fakat CAS, tarafların arasındaki tek tip sözleşme ile özel sözleşme incelendiğinde, tahkim anlaşmasının sadece CAS'ı yetkili kıldığını ifade edildiğini tespit etmiştir. Netice itibarıyla, TFF bünyesinde yürütülen tahkim süreci ve verilen karar, CAS açısından *res judicata* teşkil etmemektedir. Ek olarak CAS, TFF Tahkim Kurulu'nun bağımsız bir tahkim merci olarak nitelendirilemeyeceğini çünkü TFF'nin Yönetim Kurulu ile yakından bağlı olduğunu ifade etmiştir. Bu tespit, TFF'den tamamen bağımsız bir tahkim mercinin ihdas edilmesinin önemini tekrar gündeme getirmiştir.

CAS, CAS Yönetmeliğinin 45. maddesi gereğince, uyuşmazlığın çözümünde tarafların seçtiği hukukun uygulanacağını belirtmiştir. Bu nedenle CAS, taraflar arasındaki özel sözleşmenin 8. maddesini esas almış ve bu madde uyarınca uygulanacak hukuku belirlemiştir. Belirtilen maddeye göre, taraflar arasında uyuşmazlık çıkması durumunda İsviçre hukuku, UEFA ve FIFA mevzuatı uygulanacaktır.

Öncelikle CAS, Beşiktaş ile Del Bosque arasında imzalanan sözleşmenin Beşiktaş tarafından 27 Ocak 2005 itibarıyla haksız şekilde feshedildiğini belirtmiştir. Beşiktaş, 2004-2005 sezonunun sonuna kadar çalışanın alacaklarını ödemeye itiraz etmemektedir. Beşiktaş, yalnızca 2005-2006 sezonunun ödemelerini yapmak istememektedir, çünkü Beşiktaş'a göre Del Bosque ile olan sözleşmeleri uyarınca 15 Mayıs 2005'ten önce sözleşme feshedilirse, bir sonraki sezonun maaşı ödenmeyecektir. Ama CAS'a göre, bu ancak sözleşmenin doğal olarak sona erdirildiği hal için geçerlidir. Yani, eğer ikinci sezon için bir anlaşma düşünülmüyorsa, feshin ilk sezonun sonunda yapılması gerekmektedir. Olayda Beşiktaş'ın sözleşmeyi sezon sonu yerine 27 Ocak 2005 tarihinde feshetmesinin sonuçları, Del Bosque için son derece olumsuzdur. Bu nedenle, sözleşme “kurallara uygun” biçimde feshedilmediği için, Beşiktaş'ın opsiyon hakkını kullanması yersiz bulunmuştur.

Ayrıca Beşiktaş, TFF Teknik Direktör ve Antrenör Talimatı'nın 19. maddesinin¹⁹³ emredici olduğunu belirterek, sadece 2004-2005 sezonunun alacaklarını ödemekle yü-

¹⁹¹ Swiss Federal Court, ATF 128 III 181.

¹⁹² Swiss Federal Court, ATF 124 III 83.

¹⁹³ TFF Teknik Direktör ve Antrenör Talimatı'nın 19. maddesine göre, “...Kulüp tek taraflı olarak ve haksız biçimde teknik çalışanların sözleşmesini feshederse, sezon sonuna kadar olan tüm yükümlülüklerini yerine getirir”.

kümlü olduklarını ve daha fazlasına CAS'ın hükmedemeyeceğini beyan etmiştir. CAS, söz konusu maddenin emredici olmadığını ve Beşiktaş tarafından yanlış yorumlandığını belirtmiştir. Gerçekten de, aslında teknik direktörleri ve yardımcılarını koruyan bu hükmü Beşiktaş'ın CAS'daki yargılamada savunma aracı olarak kullanması son derece yersizdir. Zaten bu savunma da başarısız olmuş ve davanın sonucunda Del Bosque ve yardımcılarına yüklü bir tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

Ayrıca, taraflar arasındaki sözleşmede Del Bosque'nin alacağı bedelin vergisiz, net bedel olduğu kararlaştırılmıştır. Bu nedenle fesih anında İspanya'da yaşayan Del Bosque'ye ödenecek miktar açısından, Türkiye'ye göre son derece yüksek bir miktar olan %45'lik vergi hesaplaması yapılmıştır. Yani Beşiktaş, bir de tazminatın yüksek vergisini karşılamıştır. Sonuç olarak Del Bosque toplamda 4,900 milyon Euro, üç yardımcısı da toplamda yaklaşık 2 milyon Euro'ya ve 27 Ocak 2005 tarihinden itibaren işleyecek olan yüzde %5 oranında yasal faize hak kazanmışlardır. Ribery ve Del Bosque davaları, futbol ile ilişkin sözleşmelerin hazırlık aşamasının ne kadar önemli olduğunu kaybedilen yüksek meblağlarla ortaya koymuştur.

Öte yandan, CAS tahkim ücretlerinden bahsetmek gerekirse, İsviçre Frangı bazında hesap yapılmaktadır ve öncelikle uluslararası disiplin cezalarına ilişkin temyizler ilk bedel olan 1000 İsviçre Frangı (yaklaşık 2.800 Türk Lirasına tekabül etmektedir) dışında bedelsizdir. CAS'a başvuracak taraf, en az 1000 İsviçre Frangı'nı başvurunun kayıt edilmesi amacıyla gözden çıkarması gerekmektedir¹⁹⁴.

Ayrıca, idari masraflar ve hakemlerin masraf ve ücretleri de kurallara bağlanmıştır. İdari giderler açısından uyuşmazlığın bedeli belirsiz ise CAS'ın bu konuda masrafları tespit etmekte takdiri yetkisi bulunmaktadır. Eğer uyuşmazlığın bedeli, yani iddiada veya daha yüksek ise karşı iddiada belirlenmekteyse, CAS tarafından düzenlenen çizelge doğrultusunda yargılama masrafları, hakem gider ve ücretleri belirlenmektedir.

Örneğin, uyuşmazlığın bedeli 50.000 İsviçre Frangı'na kadar ise, yargılama giderleri 100 İsviçre Frangı'ndan 2000 İsviçre Frangı'na kadar bulunan bir değerdedir. Eğer 50.000 İsviçre Frangı'nı aşan bir değer söz konusu ise, 2000 İsviçre Frangı'na 50.000 İsviçre Frangı'nı aşan kısmın %1.5 eklenir. Eğer uyuşmazlık bedeli 10.000.000 İsviçre Frangı'nı geçmiş ise, 25.000 İsviçre Frangı yargılama masrafları olarak yazılmaktadır¹⁹⁵.

CAS yargılamasında görev yapan hakemlerin ücretleri saat bazında değerlendirilmektedir. 1.000.000 İsviçre Frangı'na kadar olan uyuşmazlıklarda hakemler saatleri başında 250 İsviçre Frangı'na hak kazanmaktadır. Uyuşmazlığın 10.000.000 İsviçre Frangı'nı aşması durumunda ise bu miktar 400 İsviçre Frangı olarak hesaplanmaktadır.

¹⁹⁴ Yönetmelik m. R64.1.

¹⁹⁵ Tüm hakem masrafları detaylı açıklamalar için bkz. <http://www.tas-cas.org/arbitration-costs> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

Belirtilen bu taban ve tavan değerlerin arasında kalan sayılar ise, uyuşmazlığın bedeline göre 270, 300 ve 350 İsviçre Frangı olarak sıralanmıştır. Eğer koşullar gerekli kılarsa, Divan Başkanı miktarı, Genel Sekreter'in önerisi ile bu belirtilen miktarlardan azına veya çoğuna sabitleyebilir. Hakem ile bu bağlamda bir uyuşmazlık ortaya çıktığında, ICAS Kurulu ücretlere dair bir karar alır. Miktarı yükseltecek en önemli neden, bu durumda davanın karmaşıklığı olmaktadır.

Ayrıca her hakem, ilgili faturaların ibrazı ile masraflarını talep edebilmektedir. Örneğin, hava yoluyla seyahat durumunda 2500 kilometreye kadar, CAS tarafından belirlenen bir ekonomi sınıfı uçak bileti, daha uzun yolculuklarda ise business sınıfı yolcu bileti bedeli talep edilebilir. Trenle yolculuklarda ise gidiş-dönüş birinci sınıf bir bilet masrafı hakem gideri olarak gösterilebilir. Hakemlerin konaklamasına değinecek olursak, 350 İsviçre Frangı'na kadar olan bir bedel gider olarak gösterilebilmektedir. Yemek bakımından, en fazla 150 İsviçre Frangı gideri bulunabilir¹⁹⁶.

Hakem giderleri bakımından son olarak, eğer hakem çalışmaların özetini ve yargılama üstünde harcadığı zamanı belirtmez veya ilgili faturaları bedelleri karşılanması için nihai karardan itibaren 30 içinde sunmaz ise, bu giderlerini ve ücretlerini talep etmekten feragat etmiş sayılmaktadır. Üstelik ICAS veya CAS hakeme bu yüzden hiçbir tazminat ödemeyecektir. Öte yandan, *ad hoc* panellerde çalışan katiplere, niteliklerine göre saatlik 150 İsviçre Frangı'ndan 200 İsviçre Frangı'na kadar bir ödeme yapılmaktadır¹⁹⁷.

CAS tahkiminde de hakemler reddedilebilir. Hakemlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı hakkında haklı şüphelerin bulunduğu hallerde, hakemlerin reddi mümkün olacaktır. Bu şartların oluştuğunun öğrenilmesinden 7 gün içinde harekete geçilmelidir. Hakemin reddi talepleri, bu talebin nedenleri de eklenerek dilekçe biçiminde CAS kalemine sunulmalıdır. ICAS Kurulu durumu inceledikten sonra konu hakkında bir karara varmaktadır¹⁹⁸.

CAS sisteminde, genel tahkim usulü 6 ay ile 12 ay arasında bir sürede sonuçlanmaktadır. Temyiz tahkiminde ise, dosyanın panele intikal etmesinden 3 içinde bir kararın alınması gerekmektedir¹⁹⁹. Talep halinde ve acil durumlarda, CAS ihtiyati tedbir kararı veya yürütmenin durdurulması kararı alabilmektedir²⁰⁰.

CAS genel tahkim yargılaması usulü gizli olarak yürütülmektedir. Tarafların, hakemlerin ve CAS çalışanlarının yargılama ve taraflar hakkında herhangi bir açıklama yapmaması gerekmektedir. Hatta prensip olarak kararlar da yayınlanmamaktadır. Temyiz tahkimi usulünde ise gizliliğe ilişkin belirgin kurallar olmamakla beraber, hakemlerin ve

¹⁹⁶ <http://www.tas-cas.org/arbitration-costs> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

¹⁹⁷ Ücretler için bkz. <http://www.tas-cas.org/arbitration-costs> (Erişim Tarihi: 3.8.2014).

¹⁹⁸ Yönetmelik m. R34.

¹⁹⁹ Yönetmelik m. R59.

²⁰⁰ Yönetmelik m. R37.

CAS çalışanlarının, genel tahkim yargılaması usulünde olduğu gibi, gizlilik yükümlülüğü mevcuttur. Genel olarak temyiz tahkiminde verilen karar, taraflarca aksi kararlaştırılmamış ise, CAS tarafından yayımlanabilir²⁰¹.

CAS'ın kararı, açıklanmasıyla beraber taraflar için nihai ve bağlayıcı hale gelir. 140'tan fazla devletin taraf olduğu ve kısaca "New York Konvansiyonu" olarak anılan Yabancı Hakem Kararları'nın Tanınması İcrası Hakkındaki New York Konvansiyonu uyarınca CAS kararları tenfiz edilebilmektedir.

CAS'ın sunduğu diğer bir hizmet, arabuluculuktur. Arabuluculuk müessesesi bağlayıcılığı olmayan bir süreç olup amacı; CAS'ın bir arabulucusunun yardımıyla tarafların spora dayalı bir uyuşmazlıkla ilgili olarak müzakerelerde bulunmasını sağlamaktır. Bu hizmetten faydalanmak isteyen taraf, CAS kalemine yazılı olarak başvuruda bulunur. Akabinde taraflarca CAS arabulucular listesinden bir arabulucu seçilir. Eğer taraflar arabulucuda anlaşamaz ise, CAS başkanı taraflara danıştıktan sonra arabulucuyu seçer²⁰².

Bu bağlamda tarafların anlaşığı şekilde arabuluculuk süreci yürütülür. Bir anlaşmaya varılamaması halinde, arabulucu bu sürecin nasıl işleyeceğine dair bir yol haritası çizer ve süreç buna uygun olarak devam eder. Bu çerçevede arabulucu, uyuşmazlıkların uygun olarak çözümlenmesi sonucuna tarafları teşvik eder. Bunu başarmak için de, arabulucu taraflara çözümler önerir. Fakat arabulucu zorla taraflara bir çözüm yolu kabul ettiremez. Eğer başarılı olunursa, taraflar bir anlaşma imzaya dökerler ve arabuluculuk son bulur²⁰³.

D. CAS Hakem Kararlarına Karşı Yargı Yolları

1. CAS Hakem Kararlarının Verildiği Yer

CAS hakem kararları Lozan'da verilmiş sayılmaktadır. Hatta Sidney ve New York'ta yapılan tahkim yargılamaları sonucunda verilen kararlar da Lozan'da verilmiş sayıldığından CAS hakem kararlarına karşı İsviçre'de yargı yoluna başvurulmaktadır. CAS kararlarına karşı başvuru hakkında, LDIP'de yer alan hükümler uygulanır. Bu çerçevede CAS kararlarına karşı yargı yoluna başvurmak isteyen taraf LDIP'nin 191. maddesi uyarınca yalnızca İsviçre Federal Mahkemesi'nde iptal davası açmalıdır.

²⁰¹ Yönetmelik m. R59.

²⁰² Bkz. Arabuluculuk Yönetmeliği'nin 6. maddesi.

²⁰³ CAS Arabuluculuk Kuralları için bkz. http://www.tas-cas.org/d2wfiles/document/307/5048/0/Mediation20Rules20201320_clean20final_ggr.pdf (Erişim Tarihi: 3.8.2014).

2. CAS Hakem Kararlarına Karşı İsviçre Federal Mahkemesinde İptal Davası Açılması

a. İptal Davasına İlişkin Şartlar

Federal Mahkeme, bu başvuruyu yapacak taraf bakımından üç şart aramaktadır²⁰⁴: Öncelikle başvuranın ilgili tahkim kararının taraflarından birinin olmasını aramıştır. Bunun doğal sebebi, son derecede geç bir merhalede uyuşmazlığın mahiyetini değiştirebilecek bir tarafın tahkim sürecine müdâhil olmasının istenmemesidir.

Fakat tahkim sürecine katılması engellenmiş bulunan taraflar için bu kaide geçerli değildir. Nitekim, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin de taraf olduğu Dünya Anti Doping Kodu uyarınca her ne kadar doğrudan karardan etkilenecek müsabık şahıslar bile anti doping kararlarına temyiz başvurusunda bulunmamaktadır²⁰⁵. Bununla beraber, Federal Mahkeme bu şartın yanında karardan doğrudan etkilenmeyi aramaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz örnekteki CAS sürecine katılmayan atlet için, karardan doğrudan etkileneceğini belirtmek de yanlış olmayacaktır.

Bahsedilen iki şartın yanında Federal Mahkeme, başvuran tarafın; şahsen, güncel ve yasal olarak korunan yararının tehlikede bulunmasını aramaktadır. Buradaki “güncel” ifadesinden kasıt, başvuran tarafın, örneğin bir atletin, doping cezasının tamamını çekmiş olması durumunda Federal Mahkeme'ye bu cezanın kaldırılması için dosyayı intikal ettirmesi halinde bu atletin yararının ne kadar güncel olduğunu sorgulamaktır²⁰⁶.

Bahsetmemiz gereken başka bir husus ise, Federal Mahkeme'ye başvurmak için FMHK kapsamında bir asgari tutarın belirlenmiş olmasıdır. Bu tutar; iş ve kira davalarında 15.000 İsviçre Frangı olmakla beraber, diğer konularla ilgili davalarda 30.000 İsviçre Frangı'dır. Tahkim hakkında bu açıdan bir düzenleme olmamakla birlikte, CAS tarafından uyuşmazlığın bedelinin belirlenmediği durumda ne olacağı hakkında hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla öğretilde, spor uyuşmazlıklarında tahkim hususunda belirlenen alt sınırın uygulanmaması vurgulanmaktadır. Federal Mahkeme de bu konu hakkında henüz görüş bildirmemiştir²⁰⁷.

Diğer yandan LDIP'in 192. maddesi, tarafların herhangi birinin İsviçre'de mukim olmaması koşuluyla, önceden iptal davasından feragat etmelerine olanak tanımıştır. Ancak feragatin muhakkak yazılı ve tereddüde yer vermeyecek şekilde beyan edilmesi

²⁰⁴ 4A_370/2007, 21 Şubat 2008.

²⁰⁵ Dünya Anti Doping Kodu için bkz. <https://www.wada-ama.org/>.

²⁰⁶ RIGOZZI Antonio, “Challenging Awards of the Court of Arbitration for Sport”, JIDS, S. 1, 2010, s. 224.

²⁰⁷ RIGOZZI, 226.

şarttır. Federal Mahkeme de, karara karşı yargı yollarından feragatin sarih olmasını aramaktadır²⁰⁸.

Bu bağlamda, profesyonel atletlerin çoğunlukla bu tür feragatlere başvurmak zorunda olduğunu belirtmemiz gerekir. Çünkü bu feragat artık birtakım müsabakalara katılmak için şart olarak öne sürülmektedir. Federal Mahkeme, bu konu hakkındaki 22 Mart 2007 tarihli Canas kararında²⁰⁹, atletlerin bu şekilde müsabakalara katılmak amacıyla haklarından feragat etmesini serbest iradeye dayandırmanın mümkün olmadığını ve bu beyanın en başından itibaren batıl olduğunu belirtmektedir.

FMHK'nın 62. maddesi gereğince, başvuran tarafın masrafları önceden karşılaması gerekmektedir. Masraf miktarının tespitinde uyuşmazlığın bedeli, kapsamı, tarafların mali gücü ve hakkında karar verilecek olayların karmaşıklığı göz önünde bulundurulur. Disiplin davalarında uyuşmazlık bedeli çoğu zaman belirli olmadığından, masrafın tayini zor olmaktadır. Ancak uygulamaya bakıldığında, bu bedelin ortalama 5.000 İsviçre Frangı civarında olduğunu söylemek mümkündür. Futbolcu sözleşmeleri gibi uyuşmazlık bedellerinin belli olduğu durumlarda yargılama giderlerini belirlemek daha kolaydır.

Üstelik Federal Mahkeme, masrafların yanı sıra, davalının talebi üzerine başvuran taraftan teminat da talep edebilir. Özellikle başvuranın yabancı olduğu veya İsviçre'de mukim olmadığı durumlarda ve İsviçre'nin çok veya iki taraflı antlaşmalarla teminat muafiyeti öngörmediği hallerde, Federal Mahkeme, teminat talep edebilir. Uygulamada özellikle Latin Amerika ve Afrika takımlarından teminat talep edilmektedir²¹⁰. Ayrıca, Federal Mahkeme, yasal masrafların kazanan tarafa geri ödenmesi kapsamında, kazanan tarafın temyiz sürecinde harcadığı miktarın %10'nu ve %20'si arasında bir bedeli tazminat olarak ödenmesine hükmedebilir²¹¹. Netice itibarıyla, başarısız olarak bir temyiz denemesinde bulunmak yerine kararı hiç temyiz etmemek mali açıdan daha uygun görünmektedir.

Ayrıca, CAS kararının iptali için dava açılması, kural olarak, kararın icrasını durdurmaz. Fakat bazı istisnai durumlarda Federal Mahkeme, CAS kararının icrasını durdurabilir. Federal Mahkeme'nin bunu yapması için; ortada ciddi ve geri dönülemez bir zararın olması, iki tarafın maruz kalacağı riskler tartıldığında başvuranın menfaatinin daha ağır risk altında bulunması veya son olarak ilk bakışta başvuranın başarı şansının çok yüksek olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, icranın durdurulması, CAS'ın

²⁰⁸ 4P.62/2004, 1 Aralık 2004, http://www.polyreg.ch/bgeunpub/Jahr_2004/Entscheide_4P_2004/4P.62_2004.html (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²⁰⁹ 4P.172/2006, 22 Mart 2007, http://www.polyreg.ch/bgeunpub/Jahr_2006/Entscheide_4P_2006/4P.172_2006.html (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²¹⁰ RIGOZZI, 228.

²¹¹ Bkz. FMHK'nın 68. maddesi.

ve karşı tarafın zımni ve sarıh biçimde bu karara karşı çıkmaması durumunda da gerçekleşmektedir²¹².

Belirtmek gerekir ki, FIFA Disiplin Kodu'nun 64. maddesi uyarınca, eğer CAS, taraflardan birinin bir miktar para ödemesine karar verirse ve belirlenen para ödemez ise ödeme yapmayan taraf cezalandırılacaktır. Fakat FIFA, Federal Mahkeme'ye intikal eden davalarda, cezaya karar vermeden önce Federal Mahkeme'nin kararını beklemektir.

Diğer taraftan, her ne kadar CAS sürecinde davacılar veya davalılar herhangi bir ülkedeki baroya kayıtlı avukatlarıyla temsil edilseler de, Federal Mahkeme'ye başvuran tarafın, FMHK'nın 40. maddesi kapsamında sadece İsviçre Barosu'na üye olan veya uluslararası antlaşmaların izin verdiği ölçüde İsviçre'de avukatlık mesleğini icra edebilen avukatlarca temsil edilmesi şart koşulmuştur.

Federal Mahkeme'ye başvuran tarafın, FMHK'nin 77. maddesine göre, Federal Mahkeme'nin sadece başvuru dilekçesindeki iptal nedenlerini gözden geçirdiğinin farkında olması gerekir. Nitekim temyiz dilekçesinde tekrardan tüm olayların özetini yazmak bu noktada gereksiz kabul edilmiştir²¹³. Dolayısıyla iptal dilekçesinde; iptal sebeplerinden hangisine veya hangilerine ne şekilde dayanıldığının ayrıntılı olarak belirtmesi gerekmektedir.

Dilekçeyle ilgili olarak başka bir husus ise, dilekçenin hangi dil ile yazılacağı hususudur. Bu kapsamda, dilekçe İsviçre'nin resmî dillerinden kabul görülen Fransızca, Almanca veya İtalyanca yazılabilecektir. Dilekçenin yanında, temyize konu olan kararın da dilekçe ekinde sunulması gerekmektedir. Sunulan kararın yukarıda sayılan resmî dillerde olmaması halinde, Federal Mahkeme, kararın tercümesini talep edebilir. Ancak uygulamada, Federal Mahkeme'nin İngilizce kararlara tercüme talebinde bulunmadığı görülmektedir. Fakat başvuran tarafın, kararın önemli noktalarını İsviçre'nin resmî dillerinden birine tercüme ettirmesinde fayda olacaktır.

Dilekçe aşamasından sonra, eğer Federal Mahkeme iptal talebini açıkça yersiz ve sebepsiz görmez ise, temyiz talebini davalıya göndermek suretiyle davalı tarafa cevap dilekçesini sunması için 30 günlük süre verir. Bu süre, zaman içinde haklı bir sebeple talep edilmesi halinde uzatılabilir. Aynı zamanda, CAS'tan da konu hakkında görüş talebinde bulunur.

Akabinde, iptal başvurusunda bulunan tarafa davalının cevabı ve eğer var ise CAS'ın yorumu sunulur. Federal Mahkeme nezdinde cevaba cevap aşaması çok kısıtlı koşullar altında mümkündür. Cevaba cevap dilekçesi istenmesi için ancak temyiz sürecinin

²¹² 4A_600/2008, 21 Ocak 2009, http://www.polyreg.ch/d/informationen/bgeunpubliziert/Jahr_2008/Entscheide_4A_2008/4A.600__2008.html (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²¹³ RIGOZZI, 232.

görülmesinde gereklilik olup olmadığı konusunda Federal Mahkeme'nin kesin bir karara varamaması halinde öngörülmüştür. Bununla beraber, AIHM'in bir kararında²¹⁴, cevaba cevap dilekçesinin hukuki dinlenilme hakkının bir uzantısının olduğu vurgulanmış ve bu görüş Federal Mahkeme tarafından benimsenmiştir²¹⁵.

Temyiz esnasında Federal Mahkeme, tahkimdeki vakıalar üzerine karar verir. Bunun anlamı, Federal Mahkeme tahkimdeki bulguları, yanlış veya isabetsiz olsalar bile, re'sen düzeltemez veya değiştiremez. Bahsedilen bu kaidenin iki istisnası bulunmaktadır. Bunlardan ilki; tahkim kararından kaynaklanan yeni vakıaların veya kanıtların ortaya çıkması, ikincisi ise; vakıaların tarafların eşitliği gözetilmeden, hukuki dinlenilme hakkına aykırı olarak, kamu düzenini ihlal ederek veya adaleti bertaraf edecek kadar dikkatsiz davranarak tahkim sürecindeki bulguları ortaya koymaktır²¹⁶.

b. İptal Davası Açma Süresi

17 Haziran 2005 tarihli Federal Mahkeme Hakkında Kanun'un (FMHK) 100. maddesi uyarınca Federal Mahkeme'ye başvurmak için kararın bildiriminden 30 gün içinde harekete geçmek gerekir. Ayrıca, eğer bu sürenin son günü Cumartesi, Pazar veya diğer bir tatil gününe denk gelirse, dava açma süresi, sonraki iş gününe uzamaktadır. Ancak bunun dışında 30 günlük süre uzatılamaz; meğerki Federal Mahkeme'ye başvuracak tarafın kendi kusurundan kaynaklanmayan bir sebebi olsun. Bu durumda, Federal Mahkemeye başvuracak tarafın kendi kusurundan kaynaklanmayan sebebin ortadan kalkmasından itibaren 30 gün içinde Federal Mahkemeye başvurması halinde, yeni bir süre başvuran tarafa sağlanabilmektedir.

c. CAS Hakem Kararlarının İptal Sebepleri

Hakem kararının iptaline imkân sağlanmasının nedenleri; çok yanlış biçimde verilen bir kararın hukukun temel ilkesi olan adaleti derinden sarsmasının önüne geçilmesi ve hakemlerin vereceği kararın denetlenmesi olarak kısaca özetlenebilir. Bu doğrultuda, Federal Mahkeme'nin de tahkim kararını iptal etmesi, ancak bazı sebeplerle mümkündür. Bu sebepler, LDIP'in 190. maddesinde tahdidi olarak sayılmıştır ve bu sebeplerden sadece birinin gerçekleşmesi iptal kararı için yeterlidir.

²¹⁴ Contardi v Switzerland, 12 Temmuz 2005, <http://www.servat.unibe.ch/dfr/em702002.html> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²¹⁵ 4A_416/2008, 17 Mart 2009, <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/17%20mars%202009%20%204A%20416%202008.pdf> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²¹⁶ RIGOZZI, 235.

LDIP'in 190. maddesine göre:

“Hakem kararı ancak aşağıdaki durumlarda iptal edilir:

- a. Hakem veya hakem heyeti uygun olarak seçilmemiş ise*
- b. Hakem heyeti usulüne aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar vermiş ise*
- c. Hakem heyetinin kararında tarafların talebinden fazlasına hükmedilmiş veya taleplerden birini cevapsız bırakmış ise;*
- d. Tarafların eşitliği veya tarafların hukuki dinlenilme hakkı ilkeleri ihlal edilmiş ise;*
- e. Hakem kararı kamu düzenini ihlal etmekte ise”.*

Görüldüğü üzere, LDIP'in 190. maddesinde, CAS hakem kararları da dâhil, hakem kararlarının iptaline yol açan sebepler bir hayli daraltılmıştır. Benzer bir tutum Türkiye de dâhil olmak üzere diğer devletlerin mevzuatları açısından da geçerlidir. Böyle bir tutumun takınılmasına etki eden en önemli faktör, devletlerin, tahkim yanlısı yasal düzenlemelerle ülkelerine tahkimi çekmek istemeleridir. Aşağıda LDIP'in 190. maddesinde yer alan sebepler ve bunlara ilişkin örnekler üzerinde durulacaktır.

LDIP'in 190. maddesi uyarınca, CAS hakem kararının iptaline ilişkin sebeplerden birincisi, hakemin veya hakem heyetinin usulüne uygun seçilmemesidir. Bu halde, iptal davası açan taraftan hakem veya hakem heyetinin uygun olarak seçilmesi durumunda bile aynı karara varmayacağını göstermesi istenmez ve doğrudan karar iptal olunur. Diğer taraftan, tahkim sırasında haklı şüphelerin varlığı halinde hakemin reddinin talep edilebileceğini yukarıda belirtmiştik. Buna bağlı olarak; eğer tahkim esnasında bu talepte bulunmuş veya tahkimden sonra verilen kararda imzası bulunan hakemin bağımsızlığının veya tarafsızlığının şüpheli olduğu öğrenilir ise, Federal Mahkeme, hakemin tarafsız ve bağımsız olmadığı gerekçesiyle hakem kararının iptaline hükmedebilir.

LDIP'in 190. maddesinde belirtilen ikinci sebep, tahkim kurulunun, yargı yetkisini yanlış biçimde kabul etmesi veya reddetmesidir. CAS'ın yetkisinin tartışmalı olduğu durumlarda hakemlerin, Federal Mahkeme'nin, hakem heyetinin yetkisini serbestçe tetkik edeceğini bilmeleri gerekir. Yetki meselesinde bahsedilmesi gereken en önemli nokta, uyuşmazlığın tahkime elverişli olması veya olmamasıdır. İsviçre hukuku nezdinde, LDIP'nin 177. maddesi uyarınca, mali menfaat içeren her uyuşmazlık tahkime elverişli olarak addedilmektedir.

Buna bağlı olarak belirtilmesi gereken diğer bir husus, taraflar arasında tahkim anlaşmasının bulunup bulunmamasının son derece önemli olduğudur. Eğer taraflar arasındaki tahkim anlaşması geçerli kabul edilmez ise, CAS hakem heyeti yargılama yapır

karar vermiş olsa bile bu karar tahkim anlaşmasının yokluğu sebebiyle iptal edilebilir. Belirtmek gerekir ki, İsviçre Federal Mahkemesi, önceleri, federasyonlar bünyesindeki tahkim kurullarının bağımsız ve tarafsız olmadıkları anlayışından hareket etmesine rağmen sonradan bu tutumunu değiştirmiştir. Federal Mahkeme, herhangi bir federasyona bağlı olarak çalışan sporcuların, tahkimin spor hukukunun artık olmazsa olmaz bir parçası olduğunu kabul etmeleri gerektiği; tahkim kurulunun federasyon bünyesinde yer almasının tek başına tahkim kurulunun tarafsızlığından ve bağımsızlığından şüphe duyulması için yeterli olmadığı gibi tahkim anlaşmasının geçerliliğine hanel getirmeyeceği kanaatinde²¹⁷.

Üstelik iyi niyet ilkesine uygun olarak, CAS'taki tahkim yargılaması sırasında yetkisizlik itirazında bulunmayan tarafın, bu hakkını suiistimal etmek suretiyle Federal Mahkeme'ye CAS'ın yetkisiz olduğunu bildirmesi halinde, Federal Mahkeme hakem kararının iptalinde iyi niyet ilkesine aykırı olan bu davranışı dikkate almayacaktır²¹⁸. LDIP'in 186. maddesinin ikinci fıkrasına göre de, yetkisizlik itirazının diğer savunmalardan önce dile getirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla; CAS'a kendisi başvuran veya CAS'a hiç yetkisizlik itirazında bulunmayan futbolcunun, yetkisizlik iddiasıyla Federal Mahkeme'den hakem kararının iptalini talep etmesi, Federal Mahkeme tarafından olumlu karşılanmayacaktır.

Bunun yanı sıra, hakem kararının iptaliyle sonuçlanabilecek bir başka durum ise, hakem kararının, talepten fazlasını karara bağlaması veya talebin tamamını karara bağlamaması halleridir. Bu kapsamda CAS hakemlerinin, tarafların taleplerini doğru biçimde gözden geçirmeleri ve bu taleplerin fazlasına karar vermemeleri gerekmektedir. Örneğin, genellikle doping davalarında federasyonlar kurullarının kararına uyulmasını talep ederler; eğer bu talep sporcunun sadece bir müsabakadan diskalifiye edilmesinden ibaret ise, CAS hakemlerinin bu talebi aşan bir ceza vermeleri uygun olmayacaktır.

Eğer, CAS yargılamasında, herhangi bir talebi karara bağlanmayan taraf, CAS'tan konuyla ilgili ek karar talep etmeleri gerekir. Bununla beraber, böyle bir talep yapılmaksızın dahi CAS'ın taleple ilgili karar vermediği gerekçesiyle hakem kararının iptali istemiyle Federal Mahkeme'ye başvurmak mümkün olacaktır.

Yukarıda sayılanların yanı sıra CAS hakem kararının iptaline yol açan diğer bir sebep; tarafların eşitliği ilkesinin veya tarafların hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilmesidir. Eşitlik esasının hukukun temel ilkelerinden biri olması nedeniyle hakem

²¹⁷ 4A_18/2008, 20 Haziran 2008, <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/20%20juin%202008%204A%2018%202008.pdf> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²¹⁸ RIGOZZI, 239; 4A_682/2012, Haziran 20, 2013: SPOORENBERG Frank/FRANCHINI Daniela, Selected Decisions of the Swiss Federal Supreme Court Issued in 2012 and 2013 Concerning International Arbitration (Summary and Annotations), UTTERER Yıl: 2014, C. 3, S. 2, s. 271.

kurulunun iki tarafa da aynı usul kurallarını uygulamak ve tarafların eşitliğine riayet etmek zorunluluğu bulunmaktadır. Aynı şekilde, tarafların hukuki dinlenilme hakkı da tahkim kurulu tarafından korunmak durumundadır. Şöyle ki, bir tarafın ortaya koyduğu iddialara ve kanıtlara, karşı tarafın cevap verebilme olanağına sahip olması gerekmektedir. Ayrıca; dosyaya erişme hakkı, kanıt gösterme imkânı gibi tarafların tahkim kurulu nezdinde sahip olduğu hakların ve imkânların korunması lazımdır. Zaten CAS'ın bu hususta çok dikkatli davrandığını belirtmemiz gerekir. Örneğin; taraflardan biri duruşma esnasında konu dışında olmayan bir kanıt göstermek istiyorsa, bunu doğru süre zarfında gösterdiği takdirde CAS'ın bunu gözetmemesi olanak dışında kabul edilmektedir. Eğer tahkim kurulu, söz konusu tarafın sahip olduğu bu hakları gözetmez ise, o zaman hakkı ihlal edilen tarafın bu ihlalin gerçekleştiği anda duruma itiraz etmesi gerekmektedir. Yoksa Federal Mahkeme, ilgili tarafın bu hakkı kullanmaktan feragat ettiği sonucuna varabilir²¹⁹.

Ayrıca CAS'ın, tarafların uygulanması konusunda mutabakat sağlamadığı hukuku uygulaması durumunda da hakem kararının iptali söz konusu olabilecektir. Bu bağlamda, bir davada tarafların İsviçre hukukuyla bağlı olmamasına karşın CAS'ın İsviçre Hizmet Sözleşmeleri Hakkında Federal Kanun kapsamında karar vermesini, Federal Mahkeme, hakem kararının iptali sebebi saymıştır²²⁰. Federal Mahkeme'ye göre, CAS'ın bu Kanunu uygulamadan önce hiç değilse tarafların bu kanunun uygulanması hususunda hukuki görüşlerini ortaya koyması gerekmektedir. Ancak CAS, tahkim sürecinde bu yola başvurmamıştır.

Son olarak, hakem kararlarının iptalinde bir sebep daha bulunmaktadır: Hakem kararının kamu düzenini ihlal etmesi. Federal Mahkeme'nin "kamu düzeni" kavramına yaklaşımı, hukukun temel ilkeleri ve adalet çerçevesinde olmaktadır. Örneğin, hakem kurulunun kararı Avrupa Birliği müktesebatının marka hukuku ile ilgili bir hükmüyle ters düşmekteyse, bu durumun, hemen kamu düzenine aykırı olduğunu belirtmek mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla; hukukun üstünlüğü, ahde vefa, iyi niyet ilkesi gibi kavramların ihlal edilmesi halinde kamu düzenine aykırı bir durum söz konusu olabilecek, ancak temel hukuk ilkelerine aykırı olmayacak şekilde bir uyuşmazlığın karara bağlanması kamu düzeninin ihlali çerçevesinde yorumlanmayacaktır²²¹.

Kamu düzeninin ihlali sebebiyle hakem kararlarının iptali için Federal Mahkeme'ye en fazla başvuru konu, dopinge ilişkin olarak verilen CAS kararlarıdır. Doping durumunda, kusursuz sorumluluk kabul edilmektedir. Federal Mahkeme, yasaklı maddeler konusunda atletin masumiyet karinesinden faydalanamaması ve yasaklı maddenin aslında

²¹⁹ RIGOZZI, 248.

²²⁰ 4A_400/2008, 9 Şubat 2009, <http://www.swissarbitrationdecisions.com/annulment-of-an-award-by-the-federal-tribunal-because-of-the-use> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²²¹ 4A_17/2007, 8 Haziran 2007, http://www.polyreg.ch/d/informationen/bgeunpubliziert/Jahr_2007/Entscheide_4A_2007/4A.17_2007.html (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

atlette bir etki yaratmaması iddialarını dikkate almamış; bu haller gerçekleşmiş olsa bile atletin sorumlu olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle dopingden dolayı atlete verilen cezaya ilişkin hakem kararının kamu düzenini ihlal etmediği sonucuna varmıştır²²².

Belirtmek gerekir ki; Federal Mahkeme nezdinde kamu düzeninin ihlalinin hakem kararının iptali sayılabilmesi için, hakem kararlarının sebepleri kadar sonuçları da göz önünde bulundurulmalıdır²²³. Kamu düzeninin ihlalinin son derece istisnai olarak karara bağlandığını söylemek mümkündür. Nitekim mevzuatın açıkça yanlış uygulanması veya bariz biçimde yanlış bir bulgu hakem kararının iptali için kafi olmamaktadır. Meğerki, söz konusu yanlışlıklar hakem kararının özüne etki etmiş olsun.

Örneğin, iki Ukrayna takımı FC Karpaty ve FC Metalist takımları bir maçta karşılaşmışlardır. Karpaty’li futbolcunun kendi kalesine attığı golle maçı Metalist rahatça kazanmıştır. Daha sonra Karpaty’nin sahibi, kendi kalesine gol atan futbolcuyla sohbet etmiştir ve bu sohbeti gizlice kameraya almıştır. Bu hukuka aykırı olarak yapılan kayıta, futbolcu, maçta tüm takımın da dâhil olduğunu ve hep beraber şike yapıldığını itiraf etmiştir. Akabinde bu kaydı gören Ukrayna Futbol Federasyonu, futbolcuya ömür boyu men cezası vermiştir. Federasyon Tahkim Kurulu bu cezayı 5 seneye indirse de, itirazlarla dosya CAS’a intikal etmiştir. CAS, kararı onaylamıştır. Bunun üzerine futbolcu; hukuka aykırı bir kaydın temel alınmasıyla büyük bir ceza aldığını ve bunun kamu düzenini ihlal ettiği iddiasıyla Federal Mahkeme’ye başvurmuş ve kararın iptal edilmesini istemiştir. Federal Mahkeme, İsviçre hukukuna göre hukuka aykırı biçimde elde edilmiş bir delilin kullanılmayacağını belirtmekle beraber İsviçre Usul Kanunu’nun 152. maddesine atıf yaparak, bir delilin kabul edilip edilemeyeceğine karar verilirken, hakikati araştırmak ile zarar gören hukuki yararı arasındaki dengenin gözetilmesi gerektiğini vurgulamıştır²²⁴. Hatta Federal Mahkeme, futbolcunun, hukuka aykırı bu kaydın gerçekliğine dava aşamasında itiraz etmemesini ve bu delilin kullanılmayacağını çok geç beyan ettiğini de göz önünde bulundurmuştur.

Buna mukabil, tespit edebildiğimiz kadarıyla, Federal Mahkeme’nin kamu düzeninin ihlali gerekçesiyle hakem kararını iptal ettiği şu ana kadar iki dava bulunmaktadır. Bu davalardan ilkinde, Benfica takımının sözleşmeli bir futbolcusu, sözleşmesini feshetmek suretiyle Atletico Madrid takımıyla bir sözleşme imzalamıştır. Benfica, hakkını aramak için FIFA’ya başvurmuş ve FIFA’nın ilgili Komitesi Benfica’nın 2.5 milyon Dolar ödenmesini kararlaştırmıştır. Atletico Madrid, karara itiraz etmek için Zürih Ticaret Mahkemesi’ne

²²² 4P.105/2006, 4 Ağustos 2006, http://www.polyreg.ch/bgeunpub/Jahr_2006/Entscheide_4P_2006/4P.105_2006.html (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²²³ 4A_42/2007, 13 Temmuz 2007, http://www.servat.unibe.ch/dfr/bger/070713_4A_42-2007.html (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²²⁴ 4A_448/2013, 27 Mart 2014, http://www.servat.unibe.ch/dfr/bger/140327_4A_448-2013.html (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

başvurmuştur. Buna bağlı olarak Mahkeme, FIFA'nın kararı verirken dayandığı mevzuatın hem Avrupa Birliği hem de İsviçre rekabet hukukuna aykırı olduğu gerekçesiyle kararı bozmuştur. Bu kararın verilmesi aşamasında, Benfica karara taraf olmamıştır. Birkaç ay sonra ise Benfica, tekrar FIFA'ya başvurarak karar alınmasını istemiştir. İlgili Komite'den ret cevabı alan Benfica bu karara itiraz ederek durumu CAS yargısına taşımış, ve CAS da Atletico Madrid'i 400.000 Euro tazminat ödemeye mahkum etmiştir. Atletico Madrid, *res judicata*, yani hakkında kesin karar olan bir olayın tekrar yargıya götürülemez ilkesinin ihlal edildiğini öne sürerek, kararın iptal edilmesi istemiyle Federal Mahkeme'ye başvurmuştur. Federal Mahkeme; Zürih Ticaret Mahkemesi'nin kararının “*erga omnes*” olduğunu; dolayısıyla sadece tarafların değil herkesin bu kararla bağlı olduğunu, ayrıca konu hakkında daha önce verilen bir karar olduğu sebebiyle de CAS'ın karar almasının “*res judicata*” ilkesine aykırı olduğunu belirtmiştir. Netice itibarıyla CAS'ın aldığı karar, kamu düzeninin bir parçasını teşkil eden *res judicata*'yı ihlal ettiğinden, iptal edilmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi, ilk defa bu davada, kamu düzeninin ihlali sebebiyle CAS hakem kararını iptal etmiştir²²⁵.

Kamu düzeninin ihlal edilmesi suretiyle iptal edilen diğer bir CAS kararına konu olan olayda, 2007 yılında, Matuzalem adlı Brezilyalı futbolcu, haklı sebep olmaksızın Ukrayna'nın Shakhtar Donetsk takımı ile olan sözleşmesini feshederek İspanyol Real Zaragoza takımıyla sözleşme imzalamıştır²²⁶. Real Zaragoza, Matuzalem'i bu fesih nedeniyle sürülebilecek tüm iddialardan korumayı vaat etmiştir. Ancak CAS tarafından, Real Zaragoza ve Matuzalem'e müteselsil olarak 12.000.000 Euro ve faizi tutarında bir fatura çıkmıştır. Bunun üzerine konu Federal Mahkeme'ye intikal etmiş ve CAS kararı haklı bulunmuştur. Akabinde ne Matuzalem ne de Real Zaragoza bu tutarı ödemiştir. Zaten maddi sıkıntılar içinde bulunan Real Zaragoza, Şubat 2012'de iflasını ilan etmiştir. Bunun üzerine Shakhtar Donetsk takımı, FIFA Disiplin Komitesi'ne başvurmuştur. Bu Komite, Matuzalem'in 90 gün içinde borcunu ödememesi halinde ilgili mevzuat uyarınca futboldan men edileceğini belirtmiştir. Matuzalem, borcunu ödeyememiş ve futboldan men edilmiştir. Bu kararı CAS'da onaylamıştır. Netice itibarıyla Matuzalem'in tek umudu, Federal Mahkeme olmuştur. Nitekim Matuzalem, Federal Mahkeme'ye kamu düzeninin bu karar yüzünden ihlal edildiği iddiasıyla başvurmuştur.

Federal Mahkeme ise, İsviçre Medeni Kanunu'nun 27/2. maddesini dayanak göstererek, CAS kararıyla kamu düzeninin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. İsviçre Medeni Kanunu'nun söz konusu maddesi, 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'unun 23. maddesiyle aynı içeriğe sahiptir; yani kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya

²²⁵ 4A_490/2009, 13 Nisan 2010, <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/13%20avril%202010%204A%20490%202009.pdf> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²²⁶ SIEKMANN Robert C. R., Introduction to International and European Sports Law: Capita Selecta, Lahey 2012, s. 285.

da ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz. Bahsi geçen karar doğrultusunda Matuzalem'in borçları sebebiyle ömür boyu profesyonel futbol oynayamaması, borcunu ödemekte yardımcı olmadığı gibi kendi şahsi haklarına muazzam bir sınırlama getirmektedir²²⁷. İsviçre Federal Mahkeme'si, bu sonucu kamu düzenine aykırı bulmuş ve CAS hakem kararını iptal etmiştir.

İsviçre Federal Mahkemesi, CAS hakem kararlarının iptali için çok sayıda dava açılmasına rağmen bu davalardan sadece az bir kısmında hakem kararının iptaline hükmetmiştir. Federal Mahkeme'nin, CAS kararını hükümsüz bırakabileceği nedenlerden biri, kamu düzenine aykırılık olmakla beraber, yukarıda incelenen kararlardan bu yolla hakem kararının iptaline hükmedilmesinin ne denli zor olduğu anlaşılmaktadır.

İsviçre Federal Mahkemesi'nin, CAS hakem kararının kamu düzenine aykırı olup olmadığını değerlendirdiği diğer bir kararına konu olan olay dört Çinli yüzücüye ilişkindir. Dört Çinli yüzücü doping yüzünden cezalandırılmış ve CAS tahkim yargılaması sonucunda verilen hakem kararına karşı, sporcular, İsviçre Federal Mahkemesi'nde iptal davası açmışlardır²²⁸. Federal Mahkeme; hukukun açıkça yanlış uygulandığı durumların bile uluslararası tahkim alanındaki bir kararın, kamu düzeninin ihlali gerekçesiyle hükümsüz kılınmasına sebep olmaması gerektiği sonucuna varmıştır.

Federal Mahkeme, bu görüşünü başka bir davada aynen muhafaza etmiştir. Bu davada ise Federal Mahkeme, iptal davasında, kendisinin, tahkim kurumunun kararını verirken hukuku doğru uygulayıp uygulamadığına bakmakla yükümlü olmadığını belirtmiştir²²⁹. Federal Mahkeme'nin bu kararları bütün olarak incelendiğinde, CAS'ın bağımsızlığının ve uluslararası bir tahkim kurulu olarak güvenilirliği ve kesinliğinin vurgulandığı görülmektedir. Bu çerçevede CAS kararları tam olarak nihai ve bağlayıcı olarak addedilmektedir²³⁰.

CAS hakem kararlarının bağlayıcı ve kesin olduğu muhtelif ülkelerdeki mahkemeler tarafından da teyit edilmektedir. Örneğin, iki Avustralyalı tarafın iddiaları Sydney'de yargılama yapan CAS hakem heyeti tarafından karara bağlanmıştır. Taraflardan biri kararı temyiz etmek istemiştir ve bu nedenle New South Wales Temyiz Mahkemesi'ne

²²⁷ 4A_558/2011, 27 Mart 2012, <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/27%20mars%202012%204A%20558%202011.pdf> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²²⁸ N., J., Y, W. v. FINA, 98/208, 22 Aralık 1998, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/208.pdf> (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²²⁹ Azerbaijan Field Hockey Federation (AFHF) & Azerbaijan National Olympic Committee (ANOC) v. Fédération Internationale de Hockey (FIH), 08/005, 8 Ağustos 2008, http://www.centrostudisport.it/PDF/TAS_CAS_ARCHIVIO/236.pdf (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²³⁰ MCLAREN Richard, "Twenty-Five Years of the Court of Arbitration for Sport: A Look in the Rear-View Mirror", *Marquette Sports Law Review*, Wisconsin, 2010, s. 310.

başvurmuştur. Mahkeme, tahkim yerinin İsviçre olduğunu, CAS kararlarının nihai ve bağlayıcı olduğunu belirterek kendini yetkisiz görmüştür²³¹.

Belirtmek gerekir ki, Federal Mahkeme'nin, hakem kararlarının iptali taleplerinde bu katı yaklaşımı, CAS'ın tahkim kurumu olarak güvenilirliğinin zamanla daha da artması ve CAS tahkim yargılamasının bağımsızlığı üzerindeki gölgelerin önemli ölçüde kalkmasının yanı sıra İsviçre'nin CAS sayesinde daha çok maddi yarar sağlaması amacıyla ortaya konmuş olabilir.

E. CAS Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi

1. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Yasal Dayanaklar

Bilindiği üzere, milletlerarası antlaşmalarda aksi öngörülmedikçe, yabancı bir devlette alınan mahkeme kararının Türkiye'de sonuç doğurması için tanınması veya tenfiz edilmesi gerekmektedir²³². Tanıma veya tenfiz davası, esas yönünden yargılama yapılan bir dava olmamakla beraber, sadece yabancı mahkeme kararının belirli şartlara uygun olup olmadığı incelenir²³³.

Yabancı mahkeme kararının tanınması sonucunda bu karar, kesin hüküm ve kesin delil teşkil eder. Yabancı mahkeme kararının tenfiz edilmesi ile; kesin hüküm ve kesin delil niteliklerinin yanına icra kabiliyeti eklenir. Dolayısıyla, eğer yabancı mahkeme kararı, ülkemizde icra edilemeyecek türden bir karar ise tanınması talep edilmelidir. Örneğin, yaş tashihiine ilişkin yabancı mahkeme kararında icra kabiliyetine yer olmadığı için bu karar tanınacaktır. Fakat bir alacağın tahsiline ilişkin yabancı mahkeme kararı, karara uymayan taraf aleyhine icraya gidilmesini gerektirir. Bu nedenle, yabancı ilamın icra kabiliyeti kazanması için, tenfiz edilmesi gerekmektedir.

Yabancı mahkeme kararlarının yanı sıra yabancı hakem kararlarının Türkiye'de "hakem kararı" olarak sonuç doğurabilmesi için bunların da tanınması ve tenfiz edilmesi gerekmektedir. Yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin hükümler 5718 sayılı MÖHUK'un 60-63. maddelerinde yer almaktadır. Ayrıca, konu hakkında Türkiye'nin birtakım çekincelerle de olsa taraf olduğu Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki 10 Haziran 1958 Tarihli New York Sözleşmesi bulunmaktadır. Türkiye'nin

²³¹ Angela Raguz v. Rebecca Sullivan & ORS N.S.W.C.A. 290 (2000), [http://www.austlii.edu.au/cgi-bin/sinodisp/au/cases/nsw/NSWCA/2000/240.html?stem=0&synonyms=0&query=title%20\(%20%22angela%20raguz%22%20](http://www.austlii.edu.au/cgi-bin/sinodisp/au/cases/nsw/NSWCA/2000/240.html?stem=0&synonyms=0&query=title%20(%20%22angela%20raguz%22%20), (Erişim Tarihi: 5.9.2014).

²³² EKŞİ Nuray, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, İstanbul 2013, s. 1.

²³³ EKŞİ, 4.

bazı devletlerle yaptığı iki taraflı adli yardım antlaşmalarının bir kısmında da hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin hükümler yer almaktadır²³⁴.

Bununla beraber belirtmek gerekir ki, CAS hakem kararlarının tanınması ve tenfizi özel olarak incelenmesi gereken bir konudur. TFF Statüsü'nde de belirtildiği üzere; TFF, kendisinin ve üyelerinin, futbolcuların, resmî görevlilerin ve müsabaka organizatörleri ve futbolcu temsilcilerinin FIFA veya UEFA organları ile CAS tarafından alınan ve kesinleşen tüm kararlarına tam olarak uymasını sağlar. Zaten TFF, bünyesindeki herkesten CAS'ı tanıdığına ve üyelerinin, kulüplerinin, yetkililerinin ve futbolcularının da CAS'a uymasını temin edeceğine ilişkin taahhütname talep etmektedir. Nitekim 5894 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca TFF; üyelerinin, kulüplerin, futbolcuların, hakemlerin, yöneticilerin, teknik direktör ve antrenörlerin, sağlık personelleri, futbolcu temsilcileri ve müsabaka organizatörleri ile diğer tüm ilgililerin FIFA ve UEFA'nın yasal düzenlemeleri ve bu kuruluşların yetkili kurulları tarafından verilen kararlara uymalarını sağlamakla görevlidir.

2. CAS Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Şartlar

Öncelikle hakem kararının Türkiye'de tanınması veya tenfiz edilmesi için bu kararın yabancı hakem kararı olması lazımdır. 5781 sayılı MÖHUK'da yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizinden söz edilmiş; ancak hangi hallerde hakem kararının “yabancı” sayılacağı hususuna açıklık getirilmemiştir. Dolayısıyla, MÖHUK açısından hangi hallerde hakem kararının yabancı sayılacağı hususunda doktrin ve Yargıtay kararları etkin rol oynamaktadır. Hangi hakem kararlarının yabancı olduğuna dair ise, Hukuk Genel Kurulu'nun 7.11.1951 tarihli 126/109 sayılı kararından da anlaşılacağı üzere, bir hakem kararı yabancı bir kanun otoritesi altında verilmiş ise, o kararın yabancı hakem kararı sayılabileceği kabul edilmiştir²³⁵. Yani Yargıtay HGK bu kararında, “otorite kanunu”nu esas almıştır. Otorite kanunundan kasıt, hakem yargılamasının usulüne uygulanan ülke hukukudur²³⁶.

²³⁴ İki taraflı adli yardımlaşma antlaşması yapılan ülkelerin listesi ve bu antlaşmaların Resmî Gazete atıfları için bkz. EKŞİ Nuray, Milletlerarası Özel Hukuka İlişkin Temel Mevzuat, 8. bası, İstanbul 2013, s. 348-360.

²³⁵ SAKMAR Atâ/EKŞİ Nuray/YILMAZ İlhan, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uygulamadan Örnekler, İstanbul 2001, s. 362-364.

²³⁶ Benzer bir Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 13. HD, E. 1998/5441, K. 1998/6064, T. 7.7.1998: “... Öğretide ve Yargıtay uygulamasında, tahkim sözleşmesi taraflarının milliyetleri, ikametgahları, tahkim yeri (hakemliğin vuku bulduğu ve hakem kararının verildiği yer) hakemlerin milliyetleri, hakemlerce uyumsuzluğun çözümünde uygulanan maddi hukukun yabancı bir ülke hukuku olması, hakem kararının yabancı sayılıp sayılmayacağı konusunda ölçüt olarak kabul edilmemektedir. Gerek öğretide ve gerekse Yargıtay'ın kararlılık kazanan uygulanmasında hakem kararlarının milliyeti konusunda benimsenen ilke “usul hukuku ilkesi”dir. Bu ilke uyarınca, bir hakem kararı hangi ülkenin usul hukukuna göre verilmiş ise, o ülkenin hakem kararı olarak kabul edilmelidir. Bu durumda, temyize konu hakem kararının verilmesinde hangi ülke kurallarının uygulandığı saptanmalıdır”.

Zaten; hakemlerin milliyeti, hakem kararının verildiği yer gibi ölçütleri göz önünde bulundurursak, CAS kararlarının yabancı hakem kararı olarak nitelendirilmemesi olanaksız gözükmektedir. Belirtmek gerekir ki; New York Sözleşmesi'ne göre, hakem kararı tenfizi istenen ülkeden başka bir yerde verilmişse bu karar yabancı hakem kararı olarak nitelendirilir. New York Sözleşmesi, yabancılık kriterini “ülkesellik”, “toprak”, “hakem kararının verildiği yer” esasına göre belirlemektedir. Bu kapsamda CAS kararları İsviçre'de verilmektedir. Bunun yanında, hakem kararlarının tanınması ve tenfizi istenen ülkede ulusal tahkim kararı sayılmaması şarttır. CAS kararları, Türk usul hukukunun emredici kurallarına dayanarak verilmediği için, yabancı hakem kararı olarak tanıma veya tenfize konu olabilirler.

CAS, İsviçre'de bulunduğu ve İsviçre, New York Sözleşmesi'ne taraf olduğundan, MÖHUK'un uygulama alanının son derece sınırlı kalacağını söylemek yanlış olmayacaktır. MÖHUK'un 1. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklı tutulmuştur. Ancak New York Konvansiyonu'nun suskun kaldığı hususlarda, hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin olarak MÖHUK'da yer alan hükümler uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla New York Konvansiyonu'nun uygulandığı hallerde dahi, tanıma ve tenfizde yetkili ve görevli mahkemeler Konvansiyon'da belirtilmediği için bu noktadaki boşluk MÖHUK hükümleriyle doldurulacaktır. Ayrıca, Türkiye ile İsviçre arasında “*Medenî ve Ticarî Mevatta Adli Münasebetleri Tanzim Eden Mukavelename*” yapılmış olmakla beraber bu adli yardımlaşma sözleşmesinde hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin hükümler bulunmamaktadır²³⁷.

MÖHUK'un 51. maddesi gereğince yabancı hakem kararlarının tanınması veya tenfizinde görevli mahkeme asliye mahkemesidir. Bu kapsamda Yargıtay, kanunda özellikle *asliye hukuk mahkemesi* yerine *asliye mahkemesi* ifadesi kullanıldığından, tanıma ve tenfiz davalarında asliye ticaret mahkemelerinin de görevli olduğu kanısındadır²³⁸. Yetkili mahkeme ise; tarafların yazılı olarak kararlaştırdıkları yerdeki mahkemedir. Taraflar arasında böyle bir sözleşme yoksa davalının Türkiye'deki yerleşim yeri, yerleşim yeri yoksa sakin olduğu yer mahkemesi, sakin olduğu yer de yoksa davalının icraya konu teşkil edebilecek mallarının bulunduğu yer mahkemesidir.

Yetkili ve görevli mahkeme tanıma veya tenfiz başvurusunda bulunurken, MÖHUK ve New York Sözleşmesi uyarınca başvuru dilekçesiyle beraber bazı belgelerin eklenmesi öngörülmüştür. MÖHUK kapsamında; tahkim sözleşmesi veya şartının aslı yahut usulüne göre onanmış örneği, kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış hakem kararının aslı veya usulüne göre onanmış örneği ile bunların

²³⁷ RG 4.7.1934/2743.

²³⁸ Kararın metni için bkz. 11. HD, E. 2013/3171, K. 2013/4944, T. 13.3.2013 (EKŞİ, 45).

tercümelerinin dilekçeye eklenmesi gerekir. New York Sözleşmesi'nde de aynı belgelerin tanıma veya tenfize ilişkin dilekçeye eklenmesi zorunludur.

Tanıma ve tenfiz davalarına ilişkin harçlar bakımından 492 sayılı Harçlar Kanunu uygulanmaktadır. Bahsi geçen Kanun'un 3. maddesi uyarınca hakem kararları için, hakem kararının mahiyetine göre karar ve ilam harcı alınır. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre de, yabancı hakem kararlarında aynı suretle harç alınır. Dolayısıyla yabancı hakem kararlarının tanınması veya tenfizi davalarında, hakem kararının içeriğine göre nispi ya da maktu harç alınabilmektedir.

Fakat, yabancı hakem kararlarının tanınması veya tenfizi aşamasında alınacak harç konusunda tartışma mevcuttur. Tanıma veya tenfiz davalarında, dava değeri ne olursa olsun sadece tanıma veya tenfiz şartlarının ve engellerinin bulunup bulunmadığı incelenir. Harçlar Kanunu gereğince de; konusu belli bir değerle ilgili bulunan davalarda esas hakkında karar verilmesi halinde belirli miktar nispi harç alınmaktadır. Ancak, tekrar vurgulamak gerekir ki, tanıma veya tenfiz davalarında esasa girilmez. Bu sebeple maktu harç alınması en doğru uygulama olacaktır.

Buna mukabil, *Kuru*'ya göre hakem kararının mahiyetine göre karar ve ilam harcı alınır²³⁹. Yargıtay da bu görüşü desteklemektedir ve bu nedenle bir olayda maktu harç alınmasını isabetsiz bulmuştur²⁴⁰. Harçlar Kanunu'ndaki açıklığa rağmen bazen uygulamada nispi harç yerine maktu harç alınmaktadır. Kanaatimizce Harçlar Kanunu'nda değişiklik yapılarak nispi harç kaldırılmalı ve tanıma veya tenfize konu yabancı hakem kararlarının içeriğine bakılmaksızın bu kararların tanınması veya tenfizi için açılan davalarda sadece maktu harç alınmalıdır.

Tanıma veya tenfiz talebinde bulunan yabancı davacı, 5718 sayılı MÖHUK'un 48. maddesine göre belirli bir teminat ödemek durumundadır. Davacı, Türkiye'de mutad meskeni bulunmayan Türk vatandaşı ise 6100 sayılı HMK'nun 84. maddesine göre teminat göstermek zorundadır. Ancak, davacının mensup olduğu veya ikamet ettiği ülke ile Türkiye arasında teminattan muafiyet konusunda iki veya çok taraflı bir antlaşma bulunuyorsa, davacıdan teminat istenmez.

Tenfiz istemine ilişkin dilekçe duruşma günü ile birlikte karşı tarafa tebliğ edilir ve sonrasında istem, basit yargılama usulü hükümlerine göre incelenerek karara bağlanır. Cevap süresi iki hafta olmakla beraber bu süre zarfında mahkemeye başvuran davalıya durum ve koşullara göre bir defaya mahsus olmak üzere iki haftayı geçmemek üzere

²³⁹ KURU Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt VI, İstanbul 2001, s. 6210.

²⁴⁰ Yargıtay 19. HD, E. 2009/5703, K. 2009/8256, T. 15.9.2009.

ek süre verilebilir. İddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı, dava açılmasıyla; savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı, cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar.

Tenfiz şartlarından biri, hakem kararının tahkime elverişli olmasıdır. Bu konuda New York Sözleşmesi'nin V. maddesinin 2(a) fıkrası göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre, tenfiz edilecek hakem kararı, hakem kararının tenfiz edileceği ülkenin hukukuna göre tahkime elverişli değil ise bu karar tenfiz edilmeyebilir. Bu bağlamda, CAS'ın Temyiz Tahkim usulünde, sporun disiplin ve yönetimine ilişkin konularda karar verilmektedir. Bu konuların tahkime elverişli olup olmadığı tartışmalıdır.

Ayrıca Türkiye New York Sözleşmesi'ni iki çekince ile kabul etmiştir. Bunlardan ilki, tenfiz edilecek hakem kararının verildiği ülkenin Sözleşme'ye taraf olmasıdır. Yani, mütekabiliyet aranmaktadır. Çekincelerden ikincisi ise, tenfizi istenen hakem kararının ticari mahiyette olmasıdır. Fakat sporun disiplin ve yönetimine ilişkin konularda hakem kararının ticari mahiyette olmasından söz edilemez.

Bu bağlamda, CAS'ın Temyiz Tahkim usulünde, CAS'ın verdiği kararın Türkiye'de icrası spor hukuku boyutunda incelenmelidir. TFF'nin ve diğer ülkelerdeki futbol federasyonlarının tabi olduğu FIFA nezdinde CAS kararlarına uyulması şart koşulmuştur. FIFA Disiplin Kanunu'nun 64. maddesinin belirttiği üzere, parasal olsun olmasın, CAS kararına uymayan tarafa para cezası verilir. Sonrasında kararın yerine getirilmesi için son tarih belirlenir, bu tarihten sonra karar yine yerine getirilmez ise; futbolcular için transfer yasağı ve futboldan men, kulüpler için puan silme veya küme düşürme söz konusu olur. CAS kararına uymayan Federasyon için de, uyarı, kınama, uluslararası müsabakalardan men gibi cezalar verilir.

Ayrıca, örneğin futbolcular için men cezası verildiğinde, futbolcunun başka bir federasyona bağlı bir diğer kulübe katılması da kendisini cezadan kurtaramayacaktır. Zira FIFA, futbolcunun bağlı olacağı yeni federasyondan da verilen cezanın icrasını talep eder.

Tenfizin diğer bir şartı, hem New York Sözleşmesi'nin 2. hem de MÖHUK'un 62. maddesi tarafından belirtildiği üzere taraflar arasında tahkim anlaşmasının bulunmasıdır. CAS tahkimine başvurmanın şartlarından biri yazılı tahkim anlaşmasının varlığıdır. Kulüpler, TFF bünyesinde olmak için FIFA'nın ve dolayısıyla CAS'ın yetkisini kabul etmektedir. Bu şekilde yapılan tahkim anlaşmasının, hakem kararının tenfizini engelleyeceğini söylemek doğru olmayacaktır. Nitekim kulüplerin ulusal müsabakalarda yer alabilmeleri için TFF'nin yetkisini, ve TFF'nin uluslararası müsabakalarda yer edinebilmesi için FIFA'nın ve dolayısıyla CAS'ın yetkisini kabul etmek mecburiyeti bulunmaktadır. Her ne kadar futbolcular ve kulüpler bakımından tahkim anlaşmasının zorunlu olarak dayatıldığı düşünülse de, tenfizi uygun bir tahkim anlaşmasının varlığına şüphe yoktur.

SONUÇ

Tahkimin uyuşmazlık çözümünde sunduğu çabukluk, uzmanlık ve yeknesaklık futbol uyuşmazlıklarında tahkimin tercih edilmesine etken olan en önemli faktörleri teşkil etmektedirler. Bu nedenle başta futbol olmak üzere spor uyuşmazlıkları, mahkemeler yerine genellikle tahkim yoluyla çözümlenmektedir.

Tahkimin, sportif uyuşmazlıkların bünyesine daha uygun olması, özellikle futbolun disipline ve yönetimine ilişkin uyuşmazlıkların hızlı ve acilen karara bağlanmasına olan ihtiyaç, FIFA ve UEFA gibi uluslararası kurumların da tahkime yönelmelerini sağlamıştır. Bu birliklerin tahkime yönelmeleriyle beraber, FIFA ve UEFA'nın kurallarına uymayı taahhüt eden üye ülkelerin federasyonları da tahkime yönelmek durumunda kalmıştır. Hatta CAS ile birlikte futbol uyuşmazlıklarında tahkim artık ülke sınırlarını aşmış; spora ilişkin her tür uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümü açısından etkin bir karar merci oluşturulmuştur.

Tahkim, futbol uyuşmazlıklarının çözümü için en uygun yöntem olsa da, uygulamada CAS tahkimi dışında ihtiyari tahkim Türkiye'de fazla rağbet görmemektedir. CAS tahkimine ise daha çok yabancı futbolcular ve antrenörlerle yapılan sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar için başvurulmaktadır. Türkiye'de, tarafların, zorunlu olmadıkça tahkim yoluna pek başvurmadıkları, uyuşmazlıkları mahkemelere taşıdıkları görülmektedir. Fakat spor hukukunun; ticaret mahkemeleri, aile mahkemeleri gibi sadece spor hukuku alanında görevli mahkemeleri bulunmamaktadır. Bu nedenle; uyuşmazlıkların çözümü uzun sürmektedir. Ayrıca, uyuşmazlıkların gizli tutulmaması, alanında uzman hâkimler tarafından karara bağlanmaması birçok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, futbol uyuşmazlıklarının taraflarının, uyuşmazlıklarını tahkim yoluyla çözmek konusunda teşvik edilmelidir. Bu kapsamda, her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek amaçlarını taşıyan TFF'nin, bu konuda somut adımlar atması gerekmektedir.

Futbol kulüplerinin, sanki uyuşmazlıkların hızlı olarak çözümlenmesini istemedikleri yönünde bir algı oluşmuştur. Futbola ilişkin alacak davalarında, çoğunlukla kulüplerin aleyhine kararlar çıktığı bir gerçektir. Bu gerçeğe rağmen, uyuşmazlığın sürüncemede kalması, futbol kulüpleri açısından da sakıncalıdır. Futbola ilişkin uyuşmazlığın biran önce ve hakkaniyete uygun bir şekilde karara bağlanması, tahkim mekanizmasının etkin

bir şekilde işlemesine bağlıdır. Bu nedenle özellikle futbol kulüplerine hizmet edenlerin, tahkim konusunda çalışmaları desteklemesi gerekmektedir.

Önceleri sadece zorunlu tahkim merci olarak görev yapan UÇK, artık ihtiyari tahkim merci olarak da görev yapmaktadır. Fakat kulüpler, uyuşmazlıkları UÇK'da çözmeye pek yanaşmamaktadırlar. Futbolcular ise, UÇK'nın TFF bünyesinde olması sebebiyle bu kuruma yeterince güven duymamaktadırlar. Bu nedenle, UÇK'ya benzer nitelikleri olan, fakat TFF'nin bünyesinde bulunmayan yeni bir tahkim kurumunun oluşturulması ve sportif uyuşmazlıkların taraflarının bu kuruma yönlendirilmesi, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Zaten sporun disiplinine ve yönetimine ilişkin konularda Anayasa'nın 59. maddesi, adli yargı yolunu tıkamış; bu konularda sadece zorunlu tahkime gidilmesini öngörmüştür. Ancak futbola ilişkin sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklarda, mahkemelere müracaat edilebileceği gibi ihtiyari tahkim yoluna da başvurulabilir. İhtiyari tahkimde, Türkiye'de bulunan bir tahkim merkezine başvurulması kararlaştırılabileceği gibi CAS başta olmak üzere yabancı ülkelerde bulunan tahkim merkezlerine de başvurulması kararlaştırılabilir. TFF Tahkim Kurulu ve UÇK, sadece Türkiye'deki futbola ilişkin olan uyuşmazlıkları zorunlu ve ihtiyari tahkim merci olarak karara bağlamaktadır. TFF ve federasyonlar bünyesi dışında futbol uyuşmazlıklarında zorunlu ve ihtiyari tahkim davalarına bakmak üzere CAS'a benzer bir yapının Türkiye'de oluşturulmasıyla futbol tahkiminin daha da yaygınlaşacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- AĞAR Serkan, “Sporun Vergilendirilmesi”, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Atila Elmas Armağanı, Ankara, 2012.
- AKINCI Ziya, Milletlerarası Tahkim, Ankara 2007.
- ALANGOYA Yavuz, Medeni Usul Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi, İstanbul 1973.
- AL-BAHARNA Husain M., International Arbitration in a Changing World, Deventer 1994.
- ASHFORD Peter, Handbook on International Commercial Arbitration, New York 2014.
- ATAMER Yeşim, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, İstanbul 1999, s. 47 vd..
- AYANOĞLU Taner, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun İşlevi ve Kararlarının Niteliği, TBBDergisi, Sayı 74, 2008.
- BELOFF Michael/ KERR Tim/ DEMETRIOU Marie/ BELOFF Rupert, Sports Law, Portland 2012.
- BENNETT Steven C., Arbitration: Essential Concepts, New York 2002.
- BİRSEL Mahmut/BUDAK Ali Cem, Milletlerarası Tahkim Konusunda Türk Hukuku Açısından Sorunlar ve Öneriler- Türk Tahkim Hukuku ve UNCITRAL Kanun Örneği, Milletlerarası Tahkim Konusunda Yasal Bir Düzenleme Gerekir Mi? Sempozyum-Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1997.
- BİRSEL Mahmut Tefvik, “Türkiye’de Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizinin Anayasal ve Küresel Boyutları”, <http://web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/DergiMiz7-ozel/PDF/birsel1.pdf> (Erişim Tarihi: 24.8.2014).
- BLACKSHAW Ian S., Sport, Mediation and Arbitration, Lahey 2009.
- BORN Gary B., International Arbitration and Forum Selection Agreements: Drafting and Enforcing, Maryland 2013.
- BORN Gary B., International Arbitration: Law and Practice, Maryland 2012.
- BREKOULAKIS Stavros L., Third Parties in International Commercial Arbitration, Oxford 2010.

- BUHRING-ULE Christian/KIRCHHOFF Lars/SCHERER Gabriele, Arbitration and Mediation in International Business, Alphen aan Den Rijn 2006.
- CARBONNEAU Thomas E., Arbitration in a Nutshell, Minnesota 2012.
- CARTER James H./FELLAS John, International Commercial Arbitration in New York, Oxford 2013.
- CHERIAN Joy, Investment Contracts and Arbitration, Leiden 1975.
- COOK Trevor/GARCIA Alejandro I., International Intellectual Property Arbitration, Maryland 2010.
- CORDERO-MOSS Giuditta, International Commercial Arbitration: Different Forms and Their Features, Cambridge 2013.
- ÇAĞLAYAN Ramazan, Spor Hukuku, Ankara 2007.
- ÇINAR Ömer, Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar, İstanbul 2009.
- DAVID Rene, “L’avenir de l’arbitrage”, International Arbitration Liber Amicorum For Martin Domke, Lahey 1967.
- EKŞİ Nuray Legal Framework of Commercial Arbitration in Turkey: International Commercial Arbitration-A Comparative Survey, ICOC Publication No: 2007/45, Editors Nuray EKŞİ/Pedro J. MARTINEZ-FARGA/William K. SHEEHY, İstanbul 2007.
- EKŞİ Nuray, 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununa İlişkin Yargıtay Kararları, İstanbul 2009.
- EKŞİ Nuray, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Tahkim, İstanbul 2013.
- EKŞİ Nuray, Milletlerarası Tahkim Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme, 1-2 MHB Prof. Dr. Gülören Tekinalp’e Armağan, İstanbul 2003.
- EKŞİ Nuray, Milletlerarası Ticaret Hukuku, İstanbul 2010.
- EKŞİ Nuray, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, İstanbul 2013.
- EKŞİ Nuray, Milletlerarası Deniz Ticareti Alanında “Incorporation” Yoluyla Yapılan Tahkim Anlaşmaları, İstanbul 2004.
- EKŞİ Nuray, Kanunlar İhtilâfi Alanında “Incorporation”, (1999-2000)1-2 MHB, Prof. Dr. Aysel Çelikel’e Armağan, İstanbul 2001.
- ERDEM Ercüment, “Lex Mercatoria ve Uluslararası Ticarete Örf ve Adetin Önemi”, Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria, İstanbul 2014.
- EREN Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2014.
- ERKİNER Kısmet, Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi 2010 Değişikliklerini İçeren Açıklamalı İngilizce-Türkçe Mevzuatı, İstanbul 2010.

- ERTAŞ Şeref/PETEK Hasan, Spor Hukuku, Ankara 2011.
- ERTEN Rifat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara 2007.
- DE WEGER Frans, The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber, Lahey 2008.
- GENÇ Durmuş Ali, Spor Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 1998.
- GİRİTLİ/BİLGEN/AKGÜNER, İdare Hukuku, İstanbul 2008.
- GIMENEZ-CORTE Cristian, Lex Mercatoria, International Arbitration and Independent Guarantees: Transnational Law and How Nation States Lost the Monopoly of Legitimate Enforcement, TLT, C. 3, S. 4, Oxford 2012.
- GOLDMAN Berthold, The Applicable Law: General Principles of Law-the Lex Mercatoria, Contemporary Problems in International Arbitration, Londra 1987.
- GÖZÜBÜYÜK Şeref/Tan, Turgut, İdare Hukuku, Ankara 2010.
- GREENBERG Simon/KEE Christopher/WEERAMANTRY Romesh J., International Commercial Arbitration: An Asia Pacific Perspective, Cambridge 2013.
- GÜLŞEN Recep, Spor Hukuku, Ankara 2013.
- HOLTZMANN Howard M./NEUHAU Joseph, A Guide to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary, Hague 1989.
- JEMIELNIAK Joanna, Legal Interpretation in International Commercial Arbitration, Surrey 2014.
- KARSLI Abdurrahim, Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul 2013.
- KARTON Joshua, The Culture of International Arbitration and the Evolution of Contract Law, Oxford 2013.
- KALPSÜZ Turgut, "Tahkim Anlaşması", Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 2, İstanbul 2003.
- KALPSÜZ Turgut, Türkiye'de Milletlerarası Tahkim, Ankara 2010.
- KOCASAKAL Hatice Özdemir, Sportif Uyuşmazlıkların Çözümü ve CAS, İstanbul 2013.
- KOÇAK Talat Emre, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, Ankara 2007.
- KOLEV Boris, "Lex Sportiva and Lex Mercatoria", SIEKMANN Robert C.R./SOEK Janwillem, Lex Sportiva: What is Sports Law?, Lahey 2012.
- KURKELA Matti S./ Turunen, Santtu, Due Process in International Commercial Arbitration, Oxford 2010.

- KURU Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt VI, İstanbul 2001.
- KURU Baki/ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2011.
- LANDO Ole, The Lex Mercatoria in International Commercial Arbitration, Londra 1985.
- LEBOULANGER Philippe, Les Contrats entre états et entreprises étrangères, Paris 1983.
- LOPEZ RODRIGUEZ Ana Mercedes, Lex Mercatoria, RETTID, Yıl: 2002, S. 2.
- MACNEIL Ian R., American Arbitration Law: Reformation, Nationalization, Internationalization, New York 1992.
- MARTINEZ-FRAGA Pedro (Çeviren Faik Çalışan), Tahkim Müessesesi ve Birleşik Devletler Müessesesevi Tahkimi: Hükümdarlık, Mahkeme veya Yasakoyucu Olmaksızın De Facto Bir Yargı Sisteminin Gelişimi, Milletlerarası Ticari Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümüne İlişkin İstanbul Konferansı, İstanbul 2007.
- MCLAREN Richard H., “The Court of Arbitration for Sport”, Handbook on International Sports Law, Nafziger, James A. R./Ross, Stephen F., Cheltenham 2011.
- MCLAREN Richard H., “Twenty-Five Years of the Court of Arbitration for Sport: A Look in the Rear-View Mirror”, Marquette Sports Law Review, Wisconsin 2010.
- MICHAELS Ralf, The True Lex Mercatoria: Law Beyond the State, Ind. J. Global Legal Stud., Yıl: 2007, C. 14, S. 2.
- MOSES Margaret, The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, Cambridge 2008.
- MUŞUL Timuçin, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2012.
- NOMER Ergin, Devletler Hususi Hukuku, İstanbul 2013.
- NOMER Ergin/EKŞİ Nuray/ÖZTEKİN GELGEL Günseli, Milletlerarası Tahkim Hukuku, İstanbul 2013.
- NOMER Ergin/EKŞİ Nuray/ÖZTEKİN GELGEL Günseli, Milletlerarası Tahkime İlişkin Mevzuat ve Antlaşmalar, İstanbul 2014.
- O’BRIEN John, Conflict of Laws, Londra 1999.
- ONYEMA Emilia, International Commercial Arbitration and the Arbitrator’s Contract, New York 2010.
- ORUÇ Murat, Spor Tahkim Mahkemesi’nin (CAS) Del Bosque vs. Beşiktaş AŞ Uyuşmazlığına İlişkin Vermiş Olduğu Kararın İncelenmesi, TBBDergisi, Yıl: 2011, S. 92.
- OĞUZMAN M. Kemal/ Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2013.
- ÖZELÇİ Aytaç, Türkiye Futbol Federasyonu’nun Türk Hukukundaki Yeri, Ankara 2010.

- PARK William W., *Arbitration of International Business Disputes: Studies in Law and Practice*, Oxford 2012.
- PAULSSON Jan, *The Idea of Arbitration*, Oxford 2013.
- PEKCANITEZ Hakan/ATALAY Oğuz/ÖZEKES Muhammet, *Medeni Usul Hukuku*, Ankara 2013.
- PETEK Hasan, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi*, Ankara 2002.
- PETROCHILOS Georgios, *Procedural Law in International Arbitration*, New York 2004.
- RIGOZZI Antonio, “Challenging Awards of the Court of Arbitration for Sport”, *JIDS*, S.1, 2010.
- RIGOZZI Antonio, *L’arbitrage international en matiere de sport*, Basel 2005.
- ROGERS Catherine, *Ethics in International Arbitration*, Oxford 2014.
- RUTHLEDGE Peter B., *Arbitration and the Constitution*, Cambridge 2013.
- SARISÖZEN M. Serhat, *Medeni Usul Hukukunda Hakem Yargılaması*, İstanbul 2005.
- SAKMAR Atâ/EKŞİ Nuray/YILMAZ İlhan, *Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uygulamadan Örnekler*, İstanbul 2001.
- SATO Yasunobu, *Commercial Dispute Processing and Japan*, Hague, 2001.
- SCHIMITOFF Clive M., *International Commercial Arbitration*, New York 1974.
- SERIKI Hakeem, *Injunctive Relief and International Arbitration*, New York 2015.
- SEVİĞ Vedat Raşit, “Milletlerarası Tahkim Kanunu’nun Özellikleri”, *MHB Yıl: 22 Sayı: 2 Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan*, İstanbul 2002.
- SIEKMANN Robert C. R., *Introduction to International and European Sports Law: Capita Selecta*, Lahey 2012.
- SPOORENBERG Frank/FRANCHINI Daniela, *Selected Decisions of the Swiss Federal Supreme Court Issued in 2012 and 2013 Concerning International Arbitration (Summary and Annotations)*, *UTTDER Yıl: 2014, C. 3, S. 2*.
- STEINGRUBER Andrea M., *Consent in International Arbitration*, Oxford 2012.
- ŞANLI Cemal, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk*, Ankara 1986.
- ŞANLI Cemal, *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*, İstanbul, 2011.
- TANRIBİLİR Feriha Bilge, *5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un Genel Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler Üzerine*, *TBB Dergisi*, Yıl: 2010, S. 87.
- TUYGUN Salih, *ICSID Tahkimine İlişkin Hakem Kararlarının İcra Edilmesi*, İzmir 2007.

- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, “Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar Sempozyumu”, Olimpiyatevi 2008.
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, “Spor Hukukunda Güncel Sorunlar – II” Sempozyumu, Ataköy 2010.
- UMAR Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011.
- YEĞENGİL Rasih, Tahkim, İstanbul 1974.
- WALTON Anthony, Russell on Arbitration, London 1979.
- WHITMAN Robert, Incorporation by Reference in Commercial Contracts, Md. L. Rev., Yıl: 1961, C. 21, S. 1.
- WILD Alexander, CAS and Football: Landmark Cases, Lahey 2012.
- ZEKOS Georgios I., Constitution, Arbitration and Courts, New York 2013.
- ZEKOS Georgios I., International Commercial and Marine Arbitration, New York 2008.
- ZHANG Tietie, Enforceability of Ad Hoc Arbitration Agreements in China: China’s Incomplete Ad Hoc Arbitration System, Cornell International Law Journal, C. 46, New York 2013.